

FIRPO

99

BIBLIOTECA NAZIONALE
TORINO



chi l'a pi 'd fil farà pi 'd teilo

Ex libris

LUIGI FIRPO

1. 3. 26.





P R A X I S

SANCTÆ

INQUISITIONIS,

P R A X I S

SANCTE

INQUISITIONIS

D E

I V D I C E

S. INQVIVISIONIS
OPVSCVLVM.

A. R. A. P. F.

IOANNE BAPTISTA
N E R I

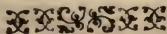
Ordinis Minimorum, S. FRANCISCI de PAVLA,
S. Theologiæ Lectore Iubilato, ac Iuris Cano-
nici Professore Compilatum, &

S E R E N I S S.

C O S M O I I I.

MAGNO ETRVRIÆ DVCI

Ex Corde Dicatum.



FLORENTIÆ, M. DC. LXXXV.

Ex Typographia Petri Matini, sub Signo Leonis.
Superiorum permissu.

D E

I V D I C E

S. INQUISITIONIS

OPUSCULUM

M. A. R. R.

IOANNI BAPTISTA

N E R I

Ordinis Minorum, S. FRANCISCI DE PAVIA,
S. Theologie Lectore, ac Iuris Cano-
nici Professoris Consilium, &

S E R E N I S S.

C O S M O I I I.

MAGNO ET RVRIAE DACI

Ex Off. Typogr.

EX LIBRIS

FLORENTIAE, M. DC. LXXXV.

Ex Typographia Petri Martini sub signo Leonis.
Superiorum Formis.



S E R E N I S S .
C O S M O T E R T I O
D . G . M A G N O
E . T . R V R I Æ
D V C I S E X T O .



*T*si rude hoc de Sancta Inquisitionis Iudice
Opusculum ad aliam, quam Cleantis, elu-
cubratum Lucernam, Magne Dux Sere-
nissime, Tibi proprio iure sistendum fuisset,
ac nuncupandum; id tamen & præcipue de
causa existimaui faciendum, quod Princi-
pum, ut Tu, fere nemo Religionis officia colere, & Or-
todoxæ Fidei præbere studeat incrementum, ratus, a Te
minimè despiciendum vindicem impietatis libellum.

*Ad tuas igitur aduolucus humi plantas accedo venera-
bundus, & enixè deprecor, ut Tuo non tam decorare No-*

mine, quam prae munire non dedigneris Opusculum. Quod No-
men si fronti praeferat, quis est, qui nesciat in tanto Princi-
pis Patrocinio summum fore praesidium? Si verò, Salua
Principis dignitate, & sine grauiorum iniuria curaram, ocu-
los puerillum deflexeris, nec reprobaueris, iactantior ibo,
& securus, quin detractorum nemo, & inuidorū nemo audeat
insicere, cum tantus non reiecerit Princeps, cuius Vita inte-
gerrima, est reliquorum censura.

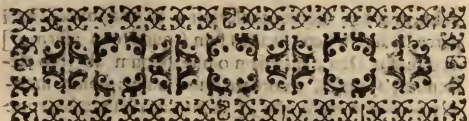
Bonitas igitur Sereniss. Celsitudinis Tuae suscipiat obsecro,
non pro gloria mea cui velut Umbra sugere est, & pro qua
nunquam laborare constitui, sed pro, quae permanet, &
pro qua sudasse decorum est, publica utilitate; Huic nan-
que, & Tibi duntaxat huiusce tanquam utilitatis fautori
laborem meum addico; sic etenim mancipatus labor procul
erit ab ambitionis vitio, ab omni defectu. Quidni? sub
tali, ac tam felicissimo auspicio Serenissimi Magni Ducis
Etruriae omnis felicitas inuenitur.

Et fouet, & fauet, atque malum omne medetur, &
arceat. Huic interim, ac tanta Tuae fisis Amplitudini quam
veneror pronus, & cui iugiter, ut Deus faueat, oro, la-
borem meum Undequaque perfectum fore confido. Valde

Datum Florentiae Die 31. Martij 1685.

Humill., Adulantis, & Obsequentiss.

Fr. Io: Baptista Neri Ordinis Minim.
S. Francischi de Paula.



A V C T O R

Lettori beneuolo Salutem .



E Iudice S. Inquisitionis ad scribendum me composui quia etiam si multi ; multa in hac materia dixerint diffusè , tamen ita scripsere ; vt non sine magno labore ab eis certus modus in Causis procedendi , inueniri possit. Ego in re ista peragenda , cordi præsertim fuit cum breuitate claritates , certaue doctrina . Ideo comuniores , rationique magis consonas opiniones , reliquis prætermisissis , sequutus tantummodo sum ; non me latet , quod hæc mea opella ab quàm plurimus censurabitur , sed quis est ille , qui omnibus satisfacere possit , si vt plurimum , nemo sibi ipsi satisfacit ; mihi vero nihil optabilius , nihilque incundius esset ; si hæc a me (quæcunque illa sint ; accusarentur) ab aliquo viro docto , quoniam talis illa reprehendendo , vel illa impugnando , fortè darent in luce ea quæ me latent ;

vultu, quæ ego sudore conscripsi, & meæ inbecillitati
 parce, si autem benè locutus sum (quod non affirmo]
 da gloriam Deo, quoniam omne bonum ab ipso de-
 scendit, si malè, recordare quod omnis homo men-
 dax, polliceor enim tibi, [diuino auxiliante Numine
 quæstiones principales primæ partis diuî Thomæ tra-
 dere] sed non omnes, eo quia ars longa, vita bre-
 uis, & senectus iam grauter me occupat; vale, &
 ingenioli mei tenuitati condona.

Lectori beniuolo salutem.



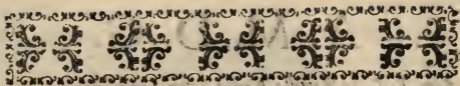
A. M. D. G.

*Adm. R. P. Io: Baptiste Neri a Petra Sancta Ordinis Mi-
nimo. S. FRANCISCI de PAVLA Lectori Iubilato,
& huiusce Operis Authori Solertissimo Plausus.*

CLio, Sereno pectinis alite
Impelle doctum sedula barbiton:
Assurge: Nerium Camænis
Flora tuis vovet æqua nutrix.
Dūdum Libellos previdus edidit,
Quos auxit altis Arnus honoribus;
Victorq; surrexit labori
Munera parturiente prelo.
Occulta novit Crantore doctior
Arcana tuta mente retexere;
Sibique quod natura fecit,
Ingenio penetrare vidit.
Brevi redegit iura sub ordine,
Queis Lector esset cautior; & scelus
Vitaret, ultrices timendo,
Iustitia minitante, penas.
Typis recentem prodigus obtulit
Rursus laborem pluribus utilem,
Inæstuantes qui prophanæ
Hæreseos tumulabit ignes.
Dum quidquid artis longa volumina
Servant, modestum contrahit in librum,
Æterna veras fama laudes
Nobiliore parat cothurno.



V. G.



A D

E V N D E M

Qui librum nuper de Philosophicis, disciplinis, Iurisque Institutiones, novissime tandem Sacra Inquisitionis Praxim edidit.

E P I G R.

Posthuma quæ triplici mercede pacisceris emptor
Sæcula, funereos nē vereare rogos.

Fama Sepulcrali redivivum ē marmore Nomen
Eximet, extentos te ducē nacta diēs.

Scilicet Ingenij mansuro fœdere Proles
Tergeminum evincet fata superstet opus.

Iura homines inter decus, & natura rependent,
Cuius Tu arcanas OEdipe, pandis opes.

Nē solum angusto celebreris limite Mundi,
Vendicat hæreseos hydra subacta Polum.

L. N. M.

TIPOGRAPHVS AD LECTOREM .

Monitum te volo Lector amice , errata non nulla corrigenda que consistunt in defectu componentis in numeratione Capitulorum ut apparet pagina 120. ubi legitur 12. & debet legi . Caput. 22. & pagina 121. legitur Cap. 13. debet leg. Cap. 23. pagina 123. legitur Cap. 14. debet legi Cap. 24. pag. 129. legitur Cap. 15. debet legi Cap. 25. si aliqui sunt errores in aliquibus litteris , parvi momenti erunt ; quare benigne Lector omnia tua prudentia , ac pietati remitto , nec mireris , quod de aliquibus , litteris , punctis , virgulis , &c. mentionem non faciam , quia ego Curro Iusta Legem, de minimis non curat Frator , sicut puto , te non esse in hac re de me admiraturum Vale , &c.

Laus Deo , Trino , & Vno , Beatæ Virgini Mariæ
ac S. P. Francisco de Paula , & omnibus Sanctis ,

THEOGRAPHVS AD LECTOREM

... in hoc meo administratione hinc, &c.
... hinc, &c. meo administratione hinc, &c.
... hinc, &c. meo administratione hinc, &c.
... hinc, &c. meo administratione hinc, &c.
... hinc, &c. meo administratione hinc, &c.
... hinc, &c. meo administratione hinc, &c.
... hinc, &c. meo administratione hinc, &c.
... hinc, &c. meo administratione hinc, &c.
... hinc, &c. meo administratione hinc, &c.
... hinc, &c. meo administratione hinc, &c.

... hinc, &c. meo administratione hinc, &c.
... hinc, &c. meo administratione hinc, &c.

MODVS, AC REGVLA

Circus, Procedendi

IN CAVSIS SANCTE

INQVIVITIONIS



Auxa que accidunt in Tribunali Sancte Inquisitionis, sicut sunt Hæresis, & suspitionis eiusdem, quare Delinquentes, aut sunt Hæretici, aut de Hæresia suspecti, duobus modis considerantur; nempe, primo vt præventi in iudicio, ex sufficientibus iudicijs, & secundo, vt sponte comparentes, quæ propter, siue de primis, siue de secundis, quomodo contra eos procedendum sit in hoc Trattatulo breuiter, agamus.

CAPVTV PRIMVM

De Hæreticis Præuentis.

AD intelligentiam huius Capituli sciendum est, quod aliqui Hæretici vocantur positivi, & alteri negatiui vocantur, contra primos dum præcedunt legitima iudicia, quorum rigor non tantum in numero consistit, sed magis in qualitate testium, & denunciantium, qui omnes exceptionem habere non debent, & præcipue inimicitia capitalis in verisimilitudine facta, & in qualitatibus personæ denunciatæ, proceditur ad perquisitionem ex libris, & scripturis, nec non

ad Capturam , & si in constitutis illis factis fatentur se adhæsisse , vel adhærere ex corde hæresibus , de quibus imputati sunt (quia in hoc consistit formalitas hæresis) & habent resipiscere ; fit vt abiurent de formali , aut in publico , si ita requirit qualitas , & circumstantia materiæ , & casus , nec non qualitas personæ , aut in priuato & condemnatur penis , quibus condemnantur hæretici , quæ est recludi in carcere formali in perpetuum , & insuper imponuntur eis penitentiæ salutares ad arbitriũ.

2. At quando sunt impenitentes , & nolunt resipiscere assignatum congruum eis tempus ad resipiscendum , in quo medijs viris prudentibus , & pijs quaeritur vt deueniant in cognitione Catholicæ veritatis , & transacto primo termino , si adhuc in suo errore persistent , alius terminus assignatur , vel alijs , quo , vel quibus transactis , si in sua pertinacia manent , traduntur brachio seculari ; sicut fit etiam de Hæreticis penitentibus aliquando , nempe quando sunt relapsi , & in tali casu non fiunt abiurationes ; ita Crimnalistæ de hac materia tractantes videantur Symanch cath. inst. tit. 47. n. 9. & 11. Pegn. par. 3. comm. 44. sub litera F. Ludouicus à Paranno de orig. S. Offic. lib. 1. tit. 2. cap. 4. & 5. Farinacc. de hæresi , quæst. 103. n. 91. & sequitur Fernandez de Otero d. quæst. 13. verum vnum est , quod mitius puniuntur , qui à principio incarcerationis suum delictum fatentur , quam illi , qui fatentur suum errorem post publicationem attestationum , Symanch vt supra tit. 47. n. 28. & seq.

3. Hæreticus negatiuus est ille , qui à sufficienti numero testium , qui sunt omni exceptione maiores , & insuper contestes sunt , inditiati sunt tenere , dicere ,

atque

atque credere hæreses, & quamquam convinci sint, ipsi tamen negant; In istis causis, quæ rarò in Sancto Tribunali accideræ solent. Reverendissimi Inquisitores procedere solent magna maturitate, atque discretione, & maxima difficultate, atque pedetentim tales negatios hæreticos declarat, at quando talis declaratur, traditur brachio seculari, tamquam hæreticus impenitens, eo quia hæresis in ipso probata est plene, ac legitime, & Ecclesiæ constat illum hæreticum esse. Impenitens diceretur, quia non vult fateri, ac detestare suos errores, & quamvis diceret se credere, & veram Fidem tenere, adhuc non satisfaceret, quia signum veræ penitentia est erroris confessio, & detestatio eiusdem; vsq; dum non fatetur se errasse, prout concludenter probatum fuit à testibus, &c. meritò pro impenitente habetur, ita definiuit Concilium Bituricens. cap. 678. & Concilium Narbonens. cap. 26. & antiqua decisio Rotæ tit. de hæreticis. Sequuntur omes DD. & præ xis. Videatur Pegna in directorio 3. p. comment. 48. pag. 525. qui à citata decisione totam hanc deducit doctrinam; cum requisitis quinque necessarijs ad condemnandum hæreticum negatium.

4. Primum requisitum est, vt sic conuinctus de heresia formali, & non de assertionem scandalosa temeraria, malefonante, aut simile.

5. Secundum requisitum est, vt verba hæreticalia sint certa, clara, & non dubia, aut ambigua, sed vt non possint habere alium sensum, quàm hæreticum.

6. Tertium requisitum est, vt de tali errore sit à testibus probatis conuinctus, idest à testibus legitimis, idoneis, & vt sint omni exceptione maiores, atque vt sint contestes.

7. Quartum requisitum est, vt dictum, vel factum hæreticale; quod etiam à factis hæreticis, iudicari potest, aliquem hæreticum esse; de quibus factis tractat Pagna loco supra citato, oportet tamen, vt delictum sit recens, & non antiquius, itaut debeat verisimiliter posse credi, vt reus de illo memoriam habeat,

8. Quintum requisitum est, vt reus sit conuinctus dixisse; se credidisse talem hæresim, quæ illi opponitur; & quod debeat, etiam ab alijs credi, quomodo creduntur ab ipso, non tamen non sup. in 2120 b 103

9. Aduerso tamen ex Galdehico Gallino libro 5. S. hæresis; quod licet aliquando fuerit decisum, quod si aliquis impuratus, & conuinctus de hæresi, putat quod dixerit, siue remiserit aliquot hæreticum, & contra Fidem Sanctæ Ecclesiæ, & paratus sit abiurare hæresim, & fatetur illam opinionem esse hæreticam, & erroneam, nolit tamen strenue, quod ita dixerit, aut credidit, sed offerat se credere quod credit Ecclesia; non est admittendus ad abiurationem, vsque dum fateatur, prout contra ipsum constat; immo si est constans in negatione tanquam impenitens est igne cremandus.

10. Verum est quod hæc opinio rigorosa videtur, quando non appareat pertinax in errore, atque adeo nec hæreticus in extrinseco factum; id circo totum remittendum est, sicut ego remitto determinationi S. M. Ecclesiæ Romanæ. in 2120 c 113 2120 d 103

11. Bene verum quod si hæreticus nollet facere emendam; nempe incedere cum aliquo signo, ad quem esset condemnatus, si vnâ eum ipsa contumacia; concurrerent aliqua alia coniectura; per quas appareret illum, adhuc non bene sentire de Fide; & Ecclesiæ Ca-

tholica Romana; in tali casu ferè videtur dicendum hunc talem tamquam verè relapsum, esse tradendum igni ad comburendum; sed non statim, sed post multas exorations ipsi à pijs viris factas, vt ad Fidem veram reuertatur, quod si pœniteat, admittendus est ad reconciliationem. Ita Iul. Clarius in sua Pract. Crimin. sequitur Galderic. Galinus fol. 57.

12. Bona verò condemnatorum de crimine hæresis, nedum sunt ipso Iure confiscatâ; sed ipse hæreticus statim à die commissi criminis amittit administrationem omnium bonorum suorum; & si fuerit beneficiatus amittit beneficium, & omnia bona sua de Iure Canonico applicantur Ecclesiæ, in qua est beneficiatus: si verò beneficium non habet, Bischo applicantur Ecclesiæ Cathedralis; si verò est Laicus debentur Fischo seculari, in quo standum est consuetudini locorum; ita DD. vt in n. antecedenti.

13. Et si regulariter bona damnatorum conseruentur filijs. Bona tamen Hæreticorum confiscantur etiam filijs existentibus ipsorum hæreticorum.

14. Aduertendum est etiam, quod propter hæresim separatur matrimonium, vt dixi cum de matrimonio, in meo Commentario secundi libri Iuris Canonice institutionis, at si talis hæreticus ad Fidem reuertatur Vxor eius tenetur redire cum illo, nisi velit ingredi Religionem, & si separata fuerit iudicio Ecclesiæ potest ingredi Religionem; nec tenetur ad Virum redire.

15. Pœnæ, quæ sunt impositæ filijs hæreticorum non comprehendunt filios natos ante errorem commissum hæresis; sed eos tantum qui post delictum patrum nati sunt; ita DD. citati supra n. 12.

16. Ad probandum contrà hæreticos sufficiunt minores probationes, quàm in alijs criminibus, non solum ad inquirendum, sed etiam ad faciendam plenam probationem criminis.

17. Noto vnum, quod scilicet contrà hæreticos defunctos potest inquiri, & eorum memonia damnari, & non solum hoc contrà hæreticos conuinctos verum est; sed etiam valet contra de hæresi suspectos, aut præsumptos, videlicet de illis, qui citati causa Fidei fuisse contumaces per annum, & deinde mortui sunt.

18. Et si Papa non possit accusari de aliquo crimine, potest tamen de crimine hæresi, quod Deus non permittat, accusari, atque condemnari.

19. Qui verum solum corde deuiat à Fide Catholica, non tamen, verbo, scripto, aut factò, aliquod signum hæresis ostendit, non incidit in pœnam excommunicationis, neq; in alias pœnas à Iure hæreticis impositas, quia Ecclesia non iudicat de occultis, Galderic. Galinus Gerundansis in sua Pract. crimin. pag. 39. col. 1.

20. Inuocatio Dæmonum distinguenda est; vel fit ad hoc, vt quis sciat futura, & hoc sapit hæresim manifestam, quia tribuitur Diabulo, id quod est proprium Dei, nempe futura præscire, aut fit ad mulieris pudicitiam tentandam, & similia, & hoc non sapit hæresim, quia aduocatur Diabolus ad id quod proprium Diaboli est, cum ipse sit tentator animarum; & in hoc secundo casu Iurisdictio etiam spectat ad Inquisitores, & ad Ordinarium, quia in tali crimine potest esse tam Secularis, quàm Ecclesiasticus, nam tale delictum est comunis fori, in qua re seruanda est consuetudo locorum, meo videri. Proceditur verò

contrà

contrà istos delinquentes, licèt de Iure cum ultimo supplicio, & confiscationis bonorum; de consuetudine tamen proceditur contrà istos, vel p̄na fustigationis, aut ducuntur in publicum cum matris depicta in capite, & deinde eiciuntur.

CAPVT SECVNDVM

De Hæreticis sponte Comparentibus.

1. **S** Pontè compārentes dicuntur illi, qui se præsentant ex sua libera voluntate Tribunali Sanctæ Inquisitionis, nullo contrà eos præcedente iudicio, & se accusant, se incidisse in hæresim, eo quia crediderunt aliquid contrà Fidem, protestando se velle detestare, & abiurare, nec non velle amplectere Fidem S. Ecclesiæ Romanæ, & sunt abiurare de formali, iuxtà formam præscriptam, quæ datur eis, cum clausula citrà p̄nam relapsi, si sunt etatis minoris viginti quinque annorum, sed sine ista clausula, si sunt minores, quibus imposita p̄nitentia salutari dimittuntur.

2. Qui si sunt filij hæreticorum, tam matris, quàm patris, & in hæresibus educati, aut nati ex catholicis, & etiam in Fide Catholica instructi, sed postea subuerfi, ac seducti. Primi in sua depositione, quem contrà se ipsos faciunt, solent interrogari, an sciant quod in locis Catholicorum sint aliqui hæretici, & quatenus, &c. queritur de eorum nomine, patria, cognomine arte, &c. & fit vt describant personam illorum. Secundi autem interrogantur diligenter super subueriores, sequaces eorum, ac complices, faciendo etiam illis alia interrogatoria, secundum causæ quali-

qualitatem. Primis solebat dari attestatio authentica eorum abiurationis, & reconciliationis cum Ecclesia; sed quia inuentum est, quod ut plurimum sunt personæ vagabundæ, & petulantes, de tali gratia se inferuebant ad malum, mutuando sibi inter se tales attestaciones, ut illas vendendo, mutato sibi nomine, aut nomina, vnum pro alio, aut illas pignorando in Cauponis, cum alijs indignitatibus: Propterea Sacra Congregatio tales attestaciones prohibuit, nisi pro aliqua iusta causa, &c. sed scribantur litteræ eorum Ordinarijs.

C A P V T T E R T I V M

De Fautoribus Hæreticorum.

I. **F** Autores Hæreticorum sunt ipso Iure excommunicati; & non solum sunt suspecti de hæresi, incidunt in grauissimas penas, extrava. de hæret. lib. 5. cap. excom. §. credentes, & lib. 6. cap. ut Inquisitionis, §. prohibemus; & fautores hæreticorum dicuntur illi, qui præstant fauores hæreticis, & in hoc generali nomine comprehenduntur receptatores, auxiliares, defensores, & consularij; &c. de delictis hæreticis tractant omnes Doctores de hac materia scribentes, & si frequentius citetur Pegna; & sequatur hodie ab omnibus in suo Direct. 2. par. com. 78. super questionem 51. D. Emerici; & com. 77. super quest. 52. & com. 78. super quest. 53.

2. Tribus modis, quis dici potest hæreticorum fautor, nempe pro omissione, & negligentia, ut pro facto, & cooperatione, vel pro consilio; in primo errore incidunt omnes illi, qui residere habent in Ma-
gi-

gistratibus. Princeps, & alij dominium habentes, cum teneantur hæreticos extirpare, & eicere extrâ suum dominium, & ad hunc effectum omne auxilium Reuerendissimis Inquisitoribus præstare, sed hoc relinquendo considerationi faciendæ de Iure cum maturitate conuenienti casuum qualitatibus; ob consequentiam seditionum, quæ accidere possunt, sufficit, vt in similibus occasionibus Inquisitores inferiores non sint faciles ad prouidendum, sed scribant Supremo Tribunali, & suum mandatum expectent.

3. Personæ verò priuatæ incurrere habent in hoc capite omissionis, quandò videlicet eis notum est, quod in illo loco, &c. sunt aliqui hæretici notorij, ac publici, & cum ipsis incumbat ex officio (quomodo sunt Cruce signati, qui de hac præstant iuramentum) denunciare illos tenentur, & operam dare vt. capiantur, dummodò à legitimo impedimento non excusentur. Sicut quilibet Christianus Catholicus in tali omissione cadere potest, quia omnes fideles tenentur hæreticos, aut de hæresi suspectos denunciare. Sancta tamen Inquisitio lento pede in hac re procedit; considerando cum omni mensura, an ille qui omittit denunciare, capturare, &c. facit timore correptus, aut obliuione, aut alia probabili causa, ob quam excludatur suspicio omnis eiusdem malitiæ, aut fautoriæ dolo sæ. V. G. si mulier sola scit, quod eius vir actus hæreticales committit, & illum terribilem virum cognoscat, ita vt cognoscat, quod facilius occidet illam, aut verberabitur ab eo, si vir sciret se ab ea denunciatum fuisse in Sancto Tribunali; in tali casu mulier excusari posset; vndè in casu omissionis plures causæ

considerandæ sunt, & circumstantiæ, quia secundum illas fit iudicium; sicut obseruat Concilium Narbonen. cap. 14. 15. & 16. quod melius cæteris Concilijs, & DD. de hac materia scribentibus dat inditia, vel signa ad cognoscendum, ac distinguendum gradus fautorum, & faulricium, prout refert Pegna in coment. 76. supra citato pag. 374. Vndè concludo, quod Iudex non dedit ob omissionem denunciandi faciliter tenere pro suspecto, & faulricio, non denunciante.

4. Fautores de facto, & cooperationis dicuntur illi, qui scienter, & liberè auxilium præbent hæreticis, aut nè iniustitia apprehendantur, aut e manibus eius violenter extrahantur, iustitiæ resistendo, & hæreticis assistendo, vt associando illos pro eorum securitate; eisdem arma, & victum præbendo. Iudex tamen prudens, an isti fautores defendant personam, vt sic, an vero eius errorem, & hæresim, quia si defendunt personam, vt sic tantum pro aliquo mundano respectu; alia via procedendum est ab ordinaria, etenim isti, & si ob resistantiam factam ab eis iustitiæ excommunicati sint ipso iure, non tamen sunt hæretici; sed solum se reddunt suspecti vehementer de hæresi, aut leuiter iuxta grauitatem, aut leuitatem resistantiæ, vel defensionis hæreticorum contra Iustitiam. At si errorem, vel hæresim defenderet, reputarentur hæretici sine dubio etiam ipsi; & idè hic locum habet regula generalis, vt secundum modum varium, & qualitatem defensionis, &c. propter hæreticum factam, variari debet causa pro modo expeditionis, nam grauius delinquit, qui cum armis hæreticos defendit, quam qui sine armis. Et qui violenter de manibus Iustitiæ

S. INQUISITIONIS. II

extrahit hæreticum ; quàm qui voce tantum monet illum , vt fugam arripiat ; & ab hac varietate protectionis , siue defensionis , & ab abiura arguitur pœna , quæ taliter delinquentibus danda est . De quibus omnibus largè docet Pegna in coment. 77. §. quidam alij , & Innocent III. & Clemens III. in Bulla ad extirpanda , §. quacunque .

5. Sub isto nomine , & facto fautoris locum habent etiam receptores hæreticorum , & sunt propriè illi , qui scientes quod sunt hæretici , & quod recipi non possunt , adhuc eos receptare volunt , & illos occultant in suis domibus , aut villis , &c. ad hoc vt fugiant à manibus Iudicis , ne puniantur . At quando præsumitur quod tales receptatores ignoerant tales esse hæreticos , si præsumptio est verisimilis excusari debent ; & in hoc aduertendum est , si hæreticus receptus est denunciatus , & notorius ; præsupponitur malitiâ in recipiente .

6. Hinc oritur , quod Stabularij , Nauicularij , Tabernarij , & alij similes , qui non tenentur perscrutari & inquirere mores illorum , qui transeunt , & per diem , aut per noctem sunt apud illos , excusantur enim tales receptatores , quando receptus non est publicè denunciatus hæreticus ; ita vt ipsi prænominati de tali recognitionem , & certam notitiam habeant .

7. Suspicio autem hæresis , quæ ex tali fautoria oriri potest in mentem Iudicis contra receptatores ; sicuti pro qualitate facti personarum receptantium , & modo receptionis ; talis quidem suspicio potest esse leuis , & vehemens , & sic poterit imponere abiurationem de leui , aut de vehementi pro suo arbitrio ,

moderatus tamen ab his circumstantijs, nempè si receptatores sciunt in specie hæreses, quas tenet hæreticus receptatus, & ab ipsis receptatoribus occultati fuerè, debent illas hæreses, siuè errores in specie abiurare: econtrà verò, si tantum sciunt esse hæreticum in genere tantum abiurare debent, sicuti notat Pegna in comment. 79. §. sic tales. Qui auctor respondendo alicui dubio sibi proposito à D. Petro Dusinà Assessorè S. Officij in Vrbe; quo ad pœnas verò, sunt illæ, quarum idem Pegna mentionem facit comment. 76. alibi citato §. ac præter, &c.

8. An verò cum rigore procedendum sit contra consanguineos, circà pœnas ordinarias, nempè contrà uxorem, patrem, matrem, filios, & similes &c. receptantes, & occultantes maritos, filios, fratres, &c. sibi coniunctos hæreticos, & si inter DD. aliqua sit controuersia, tenentes aliqui, quod ob immanitatem, & enormitatem delicti locum habeat pœna rigorosa, in legum rigore; attamen cõmunis opinio, & praxis contrarium docet, nempè quod mitius puniendi sunt, dùmmodo constet, quod talis receptatio, &c. non sit in Fidei contemptum, & gratiam hæresis, sed solùm ratione affectus sanguinis, & naturalis amoris, quo non ita facilliter quis potest se spoliare, vndè tribuenda est receptatio prædicta iuri naturæ, putando illos recepisse, vt consanguineos, non autem tanquam hæreticos, & talis præsumptio stare debet pro ipsis receptatoribus, &c. Concurrunt tamen in hoc aliqua requisita, de quibus mentionem facit Pegna in director. 2. par. in comment. 8. §. cæterum multa.

9. Primum requisitum est, vt qui receptat consanguineos

guineos hæreticos, quamvis mitius puniendus sit, non excusatur tamen à tota pœna, quia non sunt totaliter immunes à delicto. Secundum requisitum est, quod talis ratio non debet militare pro omnibus consanguineis, aut coniunctis, etenim filius receptans patrem hæreticum, vxor maritum, frater fratrem suum, mitius puniendi sunt, quàm si magis in gradu distarent, aut alios hæreticos sibi non coniunctos recepissent. Tertium requisitum est, vt receptatores prædicti, qui possunt participare benignitate Iudicis, & mitiori pœna non participant in delicto, cum persona receptata; nam si participant pari pœna debent puniri.

10. Videtur tamen ab aliquibus DD. quod in hac materia de occultatione, receptatione, defensione, &c. hæreticorum, Iudex debeat respicere, an inter receptantem, & receptatum sit amicitia stricta; quia cum amicitia vera sit vinculum rigorosum, & non inferioris conditionis ac sit sanguinis vinculum, vnde si receptans non participat in delicto hæresis, &c. cum receptato hæretico, videtur vt non cum pœna ordinaria, & rigorosa contrà ipsum sit procedendum; sed pœna mitiori, & extraordinaria.

11. Sed considerandum est, & maximè considerandum si adesset eęca passio, atque immoderata amoris, quæ à DD. inter species fautorix annumerari solet. V. G. si receptans esset catholicus, & persona receptata esset hæretica ab eo amata vehementer, vel econuerso, tunc in tali casu alleuiaret pœnam, sicut solet alleuiare in alijs casibus S. Officij.

12. Fautores consiliarij dicuntur illi, qui consilium præbent, & suadent media exequenda ab alijs, ad hoc

vt hæreticus ab eis vt talis cognitus, non sit denun-
 ciatus, aut capturatus, vel violenter extractus de ma-
 nibus Iustitiæ; vel quouis modo Iudex sit impeditus
 ne examinet testes, formet Processum, sententiam
 pronunciet, &c. & hoc quis faciat siuè directè, siuè indi-
 rectè, circa quos factores obseruari debent eadem
 conditiones, vt suprâ, sicut de illis, qui vocantur S.
 Officij impeditores, de quibus loquuntur DD. & præ-
 cipue Pegna comm. 79. sequitur Farinac. quæst. 182.
 n. 96. 97. Sanctarellus cap. 11. n. 8. videatur etiam
 Bulla Alexandri III. incip. quod super inter litteras A-
 postolicas præd. S. Officio; Pegna verò loco citato sa-
 tis benè declarat, distinctionem impedimenti directi,
 quod datur S. Officio, & suspicionis hæresis, quæ re-
 sultare ex hoc potest; in qua re sicut in casibus ad-
 ductis, Iudex dum ad expeditionem causæ vult deuen-
 ire non solum debet respicere ad substantiam delicti
 secundum se considerati, sed etiam ad qualitatem per-
 sonarum, & maxime si habuerunt, vel non habuerunt
 dolum, aut malitiam in facto, & ad alias circumstan-
 tias, ex quibus dependet seueritas, aut lenitas pænæ.

13. Potest hic etiam dici aliquid de credentibus hæ-
 reticis, qui ita vocantur: Vnde si isti tales credunt hære-
 ticorum errores sunt hæretici, sicut si proferunt ver-
 ba, aut operantur facta hæreticalia, à quibus nascitur
 suspicio, vt dictos errores credant, & sic sunt supe-
 cti de hæresi; vnde ego tales relinquo tanquam con-
 prehensos in primis capitibus huius Practicæ Crimina-
 lis. Siquis autem cupit distinctè videre quid faciendum
 sit de istis, legat Pegna in direct. 2. par. com. 75. super
 quæst. 59. sicuti, & Emeric. in ead. quæst. in qua de

hac re multi casus afferuntur, & exempla.

14. Sed quid dicendum est de receptante hæreticos ignorante eos hereticos esse? Clarum est ferè totū negotium ex dictis, nempe non esse puniendum pœnis statutis in receptantes hæreticos. Ita Eymericus par. 2. quæst. 51. n. 2. vbi Pegna comm. 76. Farinac. quæst. 182. n. 163. cum multis alijs Marius Alterius has sequutus est, de censuris tom. 1. lib. 5. disput. 2. cap. 4. vers. sed si ex ignorantia, docet etiam Sanctarell. de hæresi, cap. 12. n. 5. concl. 5.

15. Cui verò in hoc casu incumbat onus probandi scientiam, vel ignorantiam, nempe, an Fisco alleganti scientiam; an verò Reo alleganti ignorantiam? Dico primo, quod in dubio ignorantia præsumi debet, & per consequens Fisco alleganti scientiam incumbit onus illam probandi, Pegna comm. 76. vers. an autè receptator, Simanc. de cath. instit. tit. 15. n. 18. & seq. & in Enchyrid. tit. de receptat. n. 4. & 5. Farinac. quæst. 182. n. 164. Duardus ad Bullam Cœnæ lib. 2. canone, 1. cap. 10. n. 9. quod multo magis procederet, in allegante ignorantiam, & illam probante per iuramentum.

16. At si notorium erat receptatum esse hæreticum, eo quia vel erat denunciatus, vel amicus, aut vicinus receptatoris, tunc militat in fauorem Fisci, & sic onus receptantis hæreticum est probare se ignorasse fullanum ab ipso receptum fuisse hæreticum; ita DD. supra citati n. antecedenti confirmant ambas conclusiones Marius Giurba in aliquo suo consilio criminali 29. n. 32. Moual. conf. 109. n. 11. vol. 1. ad probandum receptantem esse in culpa, tota vis posita erit in probanda scien-

cientia receptantis, vt arguunt Pegna, & Giurba loco citato. Quod idem dicendum est de Nautis, Cauponibus, & Stabularijs, Graffius in suis aureis decisionibus lib. 4. cap. 18. n. 33. tom. 1. Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 51. n. 70. Farinac. quæst. 182. n. 161. & latissimè in praxi criminali quæst. 133. n. 42. & seq. vbi dixit, quod si aliter diceretur esset magnum priuilegium cauponum, quorum genus comuniter reputatur improbum.

17. Quando verò præsumitur receptatorem hæretici sciuisse hæreticum, eo quia denunciatus erat vt talis, & erat eius vicinus, an possit puniri pœna ordinaria, vel mitiùs contrà ipsum agendum sit? Dico, quod puniendus est pœna extraordinaria, mitiori; ità Bald. l. 1. n. 2. Cod. de his, qui latron. Menoch. de arbitr. casu 348. n. 15. & alij quos sequitur, & allegat Farinac. quæst. 133. n. 136. & n. 138. verum est quod ex Claud. ad Bertazol. cons. 126. sub littera C. vers. iam verò, & Sim. de Pretis cons. 50. n. 9. dixit, quod Iudex omissa extraordinaria condemnatione poterit reum torquere super scientiam, circà quam tamen torturam ait Carena, cum alijs, quod magna cum cautela est procedendum.

18. Non dicuntur receptatores illi, qui hæreticos recipiunt per vim, & metum, vndè isti excusantur à pœnis, dum vim, & metum probant, Farinac. quæst. 133. n. 36. Sanc. in sum. lib. 2. cap. 10. n. 8. & Farinac. de hæresi, quæst. 182. n. 162. Giurb. cons. criminali decisiuo 28. n. 17.

19. Quomodo autem se gerere debeat Confessarius circà receptatores, fautores, &c. hæreticorum hic dubitatur

tatur, quæ propter dico, quod si tales actiones iunctam habent hæresim, non debet eos absoluerè, nisi habeat auctoritatem absoluendi à contentis in Bulla Cænæ, quia tales casus solo Summo Pontifici sunt reseruata, præterquam in articulo mortis, & ita sunt reseruata Pontifici Summo, vt nec Concilium Generale, nec Collegium Eminentissimorum Cardinalium ab eis possint absoluerè; videatur Naldus in sum. verbo Bulla Cænæ n. 60. Portel. in dub. regul. in verb. Abbas, n. 6. & Suarius de pœnitentia tom. 4. in 3. par. di Olom. disp. 49. sec. 2. n. 7. Diana, Tamburinus cum alijs innumeris DD.

20. Si verò Confessarius haberet facultatem absoluendi à casibus contentis in Bulla Cænæ præterquam ab hæresi, dubium, est an tales receptatores, fautores, &c. possent absoluerè. Ego tamen puto, quod sic, quia non participant in errore cum hæreticis. Hæretici non sunt ita quam plurimi DD. relati à Diana par. 1. tract. 5. resol. 7. & potest videri Henriquez in sum. lib. 6. de sacramento pœnit. cap. 16. n. 2. in additam. vers. quare; vbi loquitur etiam de schismatico. quando schisma non est cum hæresi coniuncta, & ratio est, quia exceptio firmat regulam in contrarium.

CAPVT QVARTVM

De Suspectis de Hæresi spontè comparentibus.

1. **S** Pontè comparentes de hæresi suspecti dicuntur illi; qui ex se, & non vocati in Sancto Tribunali Inquisitionis comparere habent, antequam sciscet contrà eos aliquod inditium sit in illo, & se ipsos

accusant, se dixisse, scripsisse aliquam hæresim, aut actum, vel actus apostaticos aliquos fecisse contra Fidem Catholicam, V. G. se militasse in hæreticorum seruitio, iuisse corsalando (vt vulgo dicitur cum Turcis] ad deprædandas gentes, vel terras Christianorum, vel ab eis Turcis fuisse circumcisis, aut dixisse illa verba (Ailala) quæ declarant hominem procumetanum, cum alijs in tali actu requisitis secundum falsam Turcarum legem. Si sint ingressi in Moscheis Turcarum ad orandum, si vixerint secundum eorum ritum, si fuerint præsentibus ad hæreticorum conciones, & si sumpserint eorum sacrilegam cœnam, si comederint carnes in diebus prohibitis, vt se ipsos cum illis conformarent, protestando se velle religionem hæreticorum pro vera habere. Si abiurauerint, vel Catholicam detestauerint, vel contraxerint matrimonium postquam fuerint in sacris ordinati, aut aliam vxorem duxerint, dum primam habent, aut Missam celebrauerint, vel pœnitentiæ sacramentum administrauerint Fidelibus, dum Sacerdotes non erant, aut alia delicta commiserint, ita vt de Fide sint suspecti, de quibus fiet mentio in sequentibus Capitulis, negant tamen corde adhæsisse similibus erroribus, qui quidem de hæresi suspecti, ac spontè comparentes, postquam super intentionem interrogati sunt, & de complicibus, fiunt abiurare secundum qualitatem actus apostatici, & hæreticalis, aut de vehementi, pro vt de actibus enumeratis, qui ex natura sua inducunt vehementem suspicionem, vel de leui, quia debent Inquisitores respicere ad qualitatem personæ spontè comparentis, & quo in loco talia delicta commisit; videatur Pegna par.

2. comm. 59, vers. sed videam, debent dimitti cum clausula, dummodo non sint præventi in aliquo Tribunali S. Inquisitionis; pro vt ait Cæsar Carena in tit. de confessarijs sollicitantibus, S. fin.

2. Circâ hos sponte comparentes aduertendum est, quod stat Index, & stare debet ad illud, quod ipsi deponunt tam in factò, quàm circâ intentionem, siuè adhesionem cum corde suo, quapropter S. Tribunal satisfactus manendo de simplicibus interrogatorijs super intentionem, relinquit torturam, sed non abiurationem; quia cum abiuratio non sit actus pœnalis, sed solùm protestatio nunquam habuisse intentionem, nisi catholicam, & viuendi, ac moriendi iuxtâ Fidem S. Ecclesiæ Catholicæ Romanæ, habet locum ista etiam in ipsis.

3. Debent tamen isti tales ab Inquisitore moneri, vt dicant veritatem, quoniam si inueniantur diminuti procedetur contra eos, sicut proceditur contra præuentos; sicut de factò proceditur contra malitiosè diminutos, quando tamen in substantialibus diminuti sunt, non sic quando in aliquibus accidentalibus, quia non supponitur in hoc malitia, ponitur tamen in eorum dimissione [dummodo in alio S. Officio non sit præuentus, Farinac. de hæresi, quæst. 193. n. 28. vers. & scias; & hoc maxime in Hispanis agendum est, vbi in S. Inquisitione maxima fit diligentia; [absque nota aliorum locorum hoc dixi.]



De sponte Comparentibus, qui de Hæresi sunt præuenti.

1. **S**uspecti de hæresi illi dicuntur, qui scribunt, aut propositiones hæreticales dicunt, vel erroneas, vel alio modo sunt in Fide suspecti, aut faciunt facta, vel hæreticales actus, siue apostaticos; unde primi quando præuenti sunt, & personæ alicuius intelligentiæ, & contra eos inditia sufficientia sunt; debet fieri illis scripturarum perquisitio, & carcerari debent, & deinde à Theologis doctis, ac versatissimis ventilari cum diligentia debent eorum propositiones, ut gradus malitiæ dictorum appareat, an scilicet sint hæreticalia, vel erronea in fide eorum dicta, vel saltem ad errorem proxima; deinde iudex debet facere, ut recognoscant suas scripturas iudicialiter, & coram testibus si in perquisitione fuere aliqua scripturæ inuentæ, vel suæ, vel alienæ.

2. Deinde constitui debent cum interrogatorijs facillimis, ut veritas cognosci possit, quod si negent totum, vel in parte de his, quæ sibi opponuntur, data ei repetitione testium, iuxta stylum S. Tribunalis, & tortura, debent assignari defensionum termini competentes, iuxta qualitatem inditiorum, pro habenda veritate; quando totum negabit, at quando partem, & partem aliquam erroris inditiati fatetur, & hoc quando totum negant, quando verò negant partem pro ulteriori veritate, & complicibus, & debent interrogari, an habuerint intentionem de rebus confessis, & si data tortura reo nihil resultabit, si propositiones rei

graves sunt, & eiusdem speciei primæ accusationis, & reus suppositus non se expurgavit in suis defensionibus debet reus de vehementi abiurare, & condemnari ad carcerem, vel ad exilium loci, secundum gravitatem scandali, & causæ. V. G. si sunt Religiosi voce actiua, & passiva priuari debent, inhabilitentur ad concionandum, & prædicandum, nec non ad docendum, at quando sunt personæ intelligentes, & aliàs non sunt suspectæ, & notæ sint bonæ mentis, & famæ, & an scripserint, vel dixerint propositiones suspectas, & inaduerterter, in hoc casu S. Tribunal solet concedere reis, vt reuocent dicta, aut scripta; iudicialiter tamen dummodo propositiones non sint hæreticales, nam istæ fiunt abiurare de leui, & si pronunciatæ fuerint in publico, vt in subgestu, vel cathedra cum scandalo aliquo; S. Tribunal solet dictis reis imponere, vt dictas propositiones reuocent in eodem loco, vbi pronunciatæ fuere, & quando dubitatur, vt non sint facturæ hoc omnimodè, aut nesciant ex se facere omnimodè, quomodo necessarium est, vt fiat, datur eis forma præscripta talis reuocationis; si verò propositiones non sunt eiusdem speciei, vt supra dictum est, sed falsæ, temerariæ, scandalosæ, aut offensiuae piarum auricularum; sufficit vt a pronunciante illas reuocentur, maximè quando non est in eis conuinctum scandalum, aut sunt declaratæ ab aliquo Pontificio Decreto, vt est illa, in qua quis diceret, quod potest fieri confessio per litteras directas Confessario absenti; & ab eodem Confessario absente absolutionem recipere penitens possit, quæ fuit à Clementè VIII. declarata de Anno 1662. ad minus falsa, scandalosa, & temeraria, non debet tamèn abiurare,

cum

cum non sit materia abiurabilis, nisi illa, quæ suspi-
cionem in fidem generat in aliquo ex dictis gradibus; &
imponuntur delinquentibus illæ pœnæ, quæ secundum
qualitatem personarum, & scandali, quæ à Iudice di-
screto proportionatæ iudicantur.

3. Suspecti verò pro factis, & actibus hæreticalibus
tot sunt, quot sunt actus ipsi, sed frequentiores in S.
Tribunali Inquisitionis, sunt infra scripti, nempe poly-
gami, sollicitatores ad turpiam Confessione, &c. forti-
legij, blasphematores, retentores librorum prohibi-
torum, comedentes carnes in diebus vetitis à S. M.
Ecclesia absque necessitate, & maximè quando fit cum
scandalo, illi qui loquuntur malè de excommunicationi-
bus, illi qui persistunt in ipsis, illi verò qui Missam
celebrant, aut Sacramenta administrant, cum non sint
Sacerdotes, & præcipuè pœnitentiæ Sacramentum, de
hæresi similiter de fide suspecti dicuntur, & fiunt abiur-
rare, & brachio seculari traduntur. Iudex huius deli-
cti est Inquisitor, Pegna in direct. par. 3. comm. 158.

C A P V T S E X T V M

De Polygamiis.

A Duertendum est polygamiam esse in duplici
specie, altera est pluriùm vxorum succet-
siuè, de qua hic non est sermo, alia est bygamia, quæ
est pluriùm vxorum simul ductarum à bygamo, & de
hac loquor ego hic, quæ licitam non esse contra Ana-
batistas, & Lutherum determinauit Trident. sess. 24.
canone 2. his verbis: si quis dixerit licere Christianis
plures simul habere vxores, & hoc nulla lege Diuinâ
esse

esse prohibitum, anatema sit; & fundamentaliter Concilium citatum ita decreuit, etenim hoc idem à Syricio Papa definitum fuit in epistola 1. & ab Innocentio Papa I. epist. 9. & manet scriptum apud Gratian. 24. quæst. 3. cap. an non: quæ quidem veritas probatur catholicè, primo ex Dei institutione Genesis, secundo vbi legitur [relinquet homo patrem suum, & matrem, & adhaerebit uxori suæ, & erunt duo in carne vna] quapropter notanda sunt verba illa (uxori suæ) non dicit enim, vxoribus, sed vxori; Colligo etiam ex cap. 9. Matthei, vbi interrogatus Christus à Iudæis, an liceret vxorem repudiare, negatiuè respondit, & si aliquando fuit permissum, hoc factum fuit ob duritiam cordis Iudæorum; & Diuus Paulus meum dictum confirmat, dum scribens ad Corinthios epist. 1. cap. 7. dicit vnusquisque habeat vxorem suam, non autem dicit vxores; de quibus rebus multa loquitur Bellarminus, siue R. P. des Bois Ordinis Minimorum, quamquam sub nomine Bellarmini appareant, vt videre est in prima editione controuersiarum, &c. vbi hæc verba iacent in tit. ex labore P. Ioannis des Bois Ordinis Minimorum S. Francisci de Paula, fuit hæc Tridentini definitio determinata à Syricio Papa in epist. 1. & ab Innocentio Papa epist. 9.

2. Constat veritas huius propositionis Catholicæ ex prima Dei institutione, de qua Genesis 2. vbi habetur (relinquet homo patrem suum, & matrem, & adhaerebit vxori suæ) non dicit, vxoribus, vnde ex his verbis polygamia excluditur, videantur plura de hac re apud Carenam.

3. Isti ergo polygami, vel consumarunt delictum, aut solum attentarunt contra illos, qui ex legitimis indi-

inditijs conuincti sunt, aut semiconuincti remanent, vt tale delictum consumauerint, vel præsumitur; proceditur ad capturam, & habita fide de vtroque matrimonio, ac in processu posita; probataque superuentia primæ mulieris, examinari debent præuia tortura super intentione, nempe an crediderint eis esse tale opus licitum viro Christiano Catholico, duas simul mulieres, siue vxores habere in eodem tempore; & isti fiunt abiurare, vel in publico, aut in congregatione Confultorum, siue in secreto; secundum qualitatem personarum delinquentium in hac re; semper tamen de vehementi abiurare debent, ita apud Barinac. de hæresi quæst. 178. n. 68. in fine, vers. & in supremo vrbis totiusque &c. Fernand. tit. Iuris par. 3. quæst. 9. n. 4. in fine, quia illa dicitur vehemens suspicio, quæ oritur ex signis, actibus, aut verbis indicantibus in operante hæresim. Ita Symanch. de cath. instit. 30. n. 27. & in Enchyrid. violatæ religionis; tit. 41. n. 3. Regn. par. 2. comm. 80. vers. 2. suspicio. Martin. del Rio disquisit. magic. lib. 5. sec. 12. vers. vehemens suspicio, cum multis alijs in puncto.

4. Condemnari autem debent isti polygami ad triremes, factem per quinquennium; quibus transactis redire debent cum prima vxore; si autem adduxerunt testes falsos ad probandam mortem prioris coniugis, per septennium ad triremes condemnandi sunt, vel longiori tempore ad arbitrium Inquisitorum, qui debent declarare nullum secundum matrimonium, ita Simanch. de cath. instit. 46. de matrim. n. 6. & in Enchyrid. violatæ religionis; tit. 12. de nephar. n. 6. immo addit, quod si delinquens sit plebeus fastigandus sit,

partē etiam dimidia bonorum publicata, ita fescit Ludouicus a Paramo de origine S. Inquisit. lib. 2. tit. 3. cap. 11. n. 71. vbi ait, quod polygami infami mitria de honestati fustibus cęduntur, ita etiam Fernand. de Otero d. quęst. 9. n. 4. immo in Hispania polygami damnantur ad triremes per decem annos. Farinacc. de hæresi quęst. 78. n. 73. & id quod dixi de polygamis, dico de falsis testibus ab eis adductis ad probandum mortem primæ coniugis, & si in Hispania polygami tantū abiurāt de leui, hoc euenit, quia ibi fortassis respiciunt principium impulsuum delicti, at in Italia respicitur abusus Sacramenti.

5. Et si polygamia non potest probari; eo quia vel deperditū sunt, sicut combusti Parochorum libri, & examinari debent ab Inquisitoribus ipsi Parochi, & testes, vel multi de parochia, vsque dum veritas haberi possit de primo matrimonio; & obtineatur probatio æquivalens fidei parochorum, & libri parochialis.

6. At si reus pertinaciter negaret, ac diceret aliam vxorem non habuisse, nisi illam, quam modo habet, & diceret non esse illam, de quo agitur, debet fieri recognitio illius per primam vxorem, ad hoc vt habeatur clarè identitas personæ; quæ prima vxor si haberi non possit, debet recognitio talis per alias personas fieri, vsque dum identitas personæ clarè habeatur.

7. Euenire solet etiam aliquando vt polygamus dolosè, absque eo quod faciat vllam diligentiam de morte, aut vita primæ vxoris, inducit malitiosè testes falsos, & secundam vxorem ducit, ponendo se intrā Scythiam, & Caribdim, nempe intrā spem, & timorem, quod mortua sit prima sua vxor, vel viua, pro-



curando extenuare delicti grauitatem, longitudinem temporis adducendo, in quo à prima vocare longe permansit, absque eo quod de illa aliquid vnquam sciuerit, in quocasu, & alijs similibus, S. Inquisitio debet adhibere omnem diligentiam, vt sciat suprauiuentiam dictæ primæ vxoris, & si hoc haberi non possit, expediri debet causa, condemnando reum ad trirèmes, quæ his est pœna ordinaria, & post torturam fit eum abiurare de vehementi, quia & si non sit primæ vxoris suprauiuentia probata, nihilominus dispositiones animi illius secundam vxorem accipiendi, aut viua, aut mortua sit prima, reddit eum suspectum malè sentiendi de Sacramento matrimonij, quod quidem Sacramentum ab ipso reo quantum in se est, cum effectu despectum, ac offensum est, ita communiter scribentes, v. g.

8. Et in tali casu debet ab Inquisitore moneri secundæ vxor, quod alium maritum ducere non potest, vsq; dum certissima sit, quod vxor prima viuat, & si peruenti sunt ad proximos actus, id est vt fecerint Instrumentum dotale, examinare fecerint testes, inceperint facere solitas publicationes in Ecclesijs, vel Ecclesia Parochiali, & similes res, proceditur ad capturam, & redacta in processu fide primi matrimonij, & alia de publicationibus secundi matrimonij [præbia, tortura super intentionem] fiunt abiurare de leui, & ad perpetuū condemnatur carcerē, vel mittatur in exilium, vel relegantur in eodem loco, vbi prima vxor manet, & uti condemnantur ad aliquam publicam penitentiam, si sunt personæ de plebe, vt stare præ foribus Ecclesiæ, aut ad alias pro iusta qualitate personarum, & statu sarum, & si iterum incidunt in nouum attentatum, dum

adhuc prima vxor viuit, tunc repetitur abiuratio de le-
ui, & condemnantur ad triremes pro arbitrio.

CAPVT SEPTIMVM

De Confessarijs sollicitantibus in Confessione Sacramentali.

1. **Q** Vicquid dicant DD. de significatione huius ver-
bi (sollicitatio) hincenim sumitur sollicitatio de
qua loquor pro crimine Confessariorum, dum in ipsa
confessione, vel eius occasione, vel pretextu confes-
sionis pœnitentes ad obscenos actus, etiam non inchoa-
tos prouocant, aut prouocare tentant; dixi [non in-
choatos] etenim necesse non est. vt actus isti venerei com-
pleantur ad hoc, vt Confessarij pœnis istis subiaceant,
quorum actum complementum est tantum pollutio;
sed ad sollicitationis crimen, de quo est hic sermo com-
mittendus; satis est si confessarij in confessione faciunt
actus obscenos; etiam incompletos; vt sunt oscula,
amplexus, nutus & alia id genus, quia hoc est vere
& proprie sollicitare, nam ad verè, & propriè solli-
citanum nihil aliud requiritur, quam tentare ad inho-
nesta, sine eo quod talem, qualè diligentiam adhibeat, aliàs
tam esset actus sollicitationis. Ità Hyeronim. Trimar-
chi de confessario abutente pag. mihi 21. 22. 23. & hoc
intelligitur tam ante confessionem, quam post confes-
sionem; dum mulier pœnitens in confessionario perma-
net, non solum pro se, sed etiam pro alijs, & hoc
valet non solum pro feminis, verum etiam pro mascu-
lis, relinquam pro nunc modum procedendi contra istos
delinquentes, & ponam aliquos casus de sollicitatione.

2. Primus casus est quando Confessarius dat pœni-

tenti in confessionario donum non solitum. V. G. anulum aureum, siue aliquod monile, verè dicatur sollicitans pœnitentem. Sunt multi DD. etiã ex mea Religione, qui partem negatiuam sequuti sunt, dummodo non sit aliud adminiculum significans libidinosam voluntatem Confessarij, vt refert fuisse decisum in præsentia Archiepiscopi Genuensis R. P. Hyeronim. Trimarchi de confessionario abutente, &c. pag. mihi 27. n. 12.

3. Sed ego teneo partem affirmatiuam, & mecum sentiunt idemmet Auctores lococitato, adherente R. A. P. Ignatio Orengo Theologo doctissimo meæ Religionis, Ledesma 3. par. quæst. 56. atr. 2. Paramus lib. 3. de offic. Inquisit. quæst. 10. n. 121. quas citat, & sequitur Scortia in select. Bullæ epit. 77. theorem. 196. in fine, qui docent fieri sollicitationem per donorum largitionem, & Scortia adducit l. sollicitatores, ff. de extraordinario crimine, ergo à fortiori fit sollicitatio per donum insolitum. Deinde probatur ratione; etenim facta, & dona magis mouent, & alliciunt mulierculas, quàm moueant verba. Igitur tunc Confessarius dicitur feminam confitentem sollicitare. Tanto magis quia illa mulier pœnitens supponitur non pauper, nec supponitur perdidisse anulum aureum, vel monile, atque adeo nihil aliud cogitare potest ex illo munere, quàm vt Confessarius habeat erga illam affectum libidinosum, atque adeo ex donatione talis muneris hortatur ad inhonestam.

4. Secundus casus est si Confessarius det mulieri pauperi in actu confessionis pecuniæ quantitatem aliquam, quia in hoc casu, ratione paupertatis mulieris, præsumptio stat pro confessario; sed melius est, vt confessa-

confessarius ab hoc se abtineat, & præcipue si femina est iuuenis, & formosa, & tutius etiam esset, quod confessarius dando talem pecuniam se explicaret, quod hoc facit intuitu charitatis, & vt cum timore Dei uiuat, quia tunc non præsumitur confessarium habere affectum libidinosum, sed solum præ oculis salutem animæ penitentis; quemadmodum si præberet penitenti aliquas deuotiones parui valoris.

5. Tertius casus est, si Confessarius non expresse, sed tacite sollicitet penitentem in actu sacramentalis Confessionis, nempe illam laudando de eius uenustate, gestu, nobilitate, modestia, &c. subiaceat poenis latis à Summ. Pontificibus contra confessarios sollicitantes. Et si graues Theologi, cum Soufa in opusculo, tract. 1. cap. 1. n. 10. & II. partem negatiuam defendant, ego nihilominus pro parte affirmatiua sto, ita Acunna quaest. 7. n. 6. Sanctarell. l. c. n. 9. noster Pat. de Peyrinis tom. 2. priuileg. constitut. 4. Gregor. XV. n. 21. Bonacc. l. c. n. 5. Diana par. 1. resolut. moral. tract. 3. resolut. 21. Soufa in opusc. tract. 1. cap. 1. n. 10. Trimarch. meus de confessario abutente sect. 5. pag. 31. n. 23. Probatum hæc conclusio, primo, quia idcirco Summi Pontifices, Pius IV. Clemens VIII. Paulus V. & Gregorius XV. fecerunt suas constitutiones de hac materia, & nepharium delictum sollicitationis ad Inquisitorum, & Orinariorum iudiciu pertinere statuere, prout habetur in Bulla Greg. XV. in qua hæc sunt uerba (in Diuinæ Maiestatis offensam, & animarum perniciem, ac Christi Fidelium scandalum non modicum) & si confessarius laudando penitentis uenustatem, pulchritudinem, &c. abutitur sacramento penitentiae, &

tacite

racitè saltem sollicitat mulierem, si non formaliter, &c. in inorem probo ex Panormitano cap. 2. de conuersione F delium, quia tunc confessarius abutitur sacramentò pœnitentiæ contra naturam sacramenti, dat etenim per actum publicum confessionis operam rei illicitæ, nam blanditijs facillimè mulieres ad libidinem trahuntur, ergò in tali casu reperitur abusus sacramenti; patet totum dictum ex Diuo Thom 2. 2. q. 97. art. 1. Lessol. lib. 2. c. 45. dub. 1. n. 1. Tolet. lib. 4. c. 19. n. 1 & hoc insinuât experti in tentando mulieres. Tum quia cum blanditiæ tales non sint licitæ in confessione, censetur contra ipsum mala præsumptio. C. lator, C. suscepimus, C. Ioannes de homicidio, & in spectantibus ad fauorem animæ, factum dubium in deteriorem partem sumitur; vè patet ex C. significasti, de homicidio, & C. iuuenis, de sponsalibus. Tum etiam quia tales confessarij ita cum pœnitentibus in sacramentali confessione loquentibus in feminis ad ipsos venientibus scandalum gignunt.

6. Nec valet dicere, quod illa verba indifferenter se habent ad bonum, & malum finem, non valet inquam hoc dictum, etenim secundum DD. quod ex communitè euenientibus, & ex comuni vsu ad luxuriæ incitationem, & ad inhonestum actum ordinatur, malum est, vndè talis laudatio præsumitur ordinatam esse, à confessario ad sollicitationem pœnitentis, vndè conclusio probata satis manet.

7. Dubitat tamen noster P. Hyeronimus Trimarchi de confessario abutente pag. 35. n. 30. an confessarius intendens in confessione sacramentali à pœnitente habuisse rem cum aliquo, si interroget eam, an in vas, vel extra cum ipsa vir seminauerit. Sit sollicitatio; Ego

tamen

tamen de hac re nihil dubitarẽ, quia cum sint circumstantiæ aperiendæ, si pœnitens non se benè explicat, debet illam interrogare, &c. ita P. meus Laurentius de Peyrinis tom. 2. priuil. constit. 4. Gregor. XV. S. 16. n. 2 in fine; post Molphes. in sum. tract. 7. cap. 24 n. 43. aduertere tamen debent semper Confessores ad modestiam in tanto Sacramento necessariam.

8. Siquis mulieri pœnitenti Confessarius diceret te auis, ut meam sororem, si non habet aliud adminiculum prauum, non est de genere sollicitationis; sed eus uerò si illa uerba aliquod turpe adminiculum habeant, quia tunc sibi annexam habere tentationem erga mulierem præsumitur saltem post Bullam Gregorij XV.

9. Qui uerò turpia solum locutus est in actu sacramentali confessionis, uel confessionali confessionem fingendo; sine ulla sollicitatione, subiacet pœnis, præcipue post Bullam Greg. XV. nam Bulla sic loquitur (aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, siue tractatus habuerint.) Tenet Bossius cum alijs J. consilij

10. Non datur paruitas materiæ in materia sollicitationis, nec eam speculatiue sumendo; nec practice contra Portell. in additam. ad dub. regular. uerb. sollicitare n. 1. fol. mihi 255. in edictione Vlysiponen. Dixi quod hec practice, nec speculatiue loquendo datur paruitas materiæ in sollicitatione, nec tenenda est opinio Portell. Laudant hoc viri conscientia timorati, etenim talis opinio uiam dilatat ad fugiendas penas impositas à Romanis Pontificibus contra sollicitantes, & ad sollicitandum pœnitentes, &c. & ratio fundamentalis meam conclusionem probans, quia nulla datur delectatio in materia Luxuriæ deliberata, quæ ex leuitate materiæ

excusetur à mortali, tanto magis, quod hoc docent quam plurimi DD. vt Vasquez in 1. 2. disp. 109. cap. 3. Lessius lib. 4. cap. 3. dub. 15. n. 109. Sanchez in decalog. tom. 2. lib. 5. cap. 6. n. 12. vbi retractat contrariam opinionem, quam docuerat lib. 9. de matrim. disp. 46. n. 9. 27. & 40. & Castro Palao tom. 1. oper. moral. tract. 2. disp. 2. punct. 10. §. 2. n. 2. ait meam opinionem esse comunem, & nullam opinionem habere contrariam probabilitatem. Tenet Salas in prim. 2. n. 2. & in Societate Iesu à Reuerendis. Generali sub die 4. Aprilis 1612. fuit decretatum conclusionem à me positam omnimode tenendam esse à tota Societate, &c.

11. Tradens epistolam, vel paginam pœnitenti in actu sacramentalis confessionis, vel in loco confessionis, ante, vel post confessionem, deinde legendam, in qua pœnitens prouocetur ad turpia à confessario; dicitur confessarius sollicitator? **A**ffirmatiua est responsio, & pœnitens tenetur denunciare confessarium Inquisitori, vel Ordinariò loci. Tenet Sanchez in selectis disp. 11. n. 32. in medio, de Peyrin. tom. 3. priuileg. cap. 11. n. 7. in fine, Facundez de præcept. Ecclesiæ in nouissima editione præcept. 2. lib. 4. cap. 3. n. 62. Tenet etenim confessarius ad inhonesta pœnitentem in confessione contra constitutionem Gregor. XV. dum tradit mulieri, vel iuueni talem epistolam, ergo dicitur confessarius iniuriam facit sacramento pœnitentiæ, aliàs daretur ansa confessarijs sollicitandi mulieres, & hoc esse firmum tenet non solum per Bullam Gregorij XV. verum etiam per dictum Pij IV. & Pauli V. in suis diplomatibus.

12. Idem tenendum de lenociniò confessarij in confessione.

fessione Sacramentali, & præcipuè post bullam Greg.
 XV. Bulla enim prædicta expresse condemnat confessa-
 rios sollicitantes in actu confessionis sacramentalis ad
 turpes actus, siue inter se, siue cum alijs quomodoli-
 bet committendos. Tenent Santarell. de hæresi c. 44. n.
 19. Soufa in opusculo de sollicitatione tract. 1. c. 14. n.
 5. Barbosa de offic. parochi c. 19. n. 19. Bonacina de
 denunciatione disput. 3. punct. 3. n. 18. Lezana in sum.
 quæst. regul. c. 19. n. 34. Bossius dict. c. dub. 4. n. 14.
 & alij quam plurimi; &c. adest etiam ratio; quia Bullæ
 pontificiæ indefinitè loquuntur de omni actu turpi, &
 nullum exceptant; ergo generaliter propositio est in-
 telligenda, &c. vnde ego dicerem quod ad salvandam
 confidentiam sacramenti penitentia: ita rigidè currendum
 est, vt puniendus sit etiam ille confessarius vt sollici-
 tator qui audiens sæminam in confessione, eam quam
 leuem agnoscit in cadendo, mittet confessarius post ip-
 sam lenomen, vt post quam est domum ingressam, no-
 mine suo eam sollicitet, aut in itinere. Sentit Grassus
 l. c. de Peirinis tom. 2. privileg. const. 4. Greg. XV.
 n. 2. circa finem; pœna enim data est sollicitantibus con-
 fessarijs siue per se faciant, siue per alium.

13. Decimus tertius dubius est, an qui manet in
 Ecclesia confessarius, & venit mulier ad se confiten-
 dam, & antequam mulier incipiat suam confessionem
 prædicta mulier confessarius illam ad turpia sollicitat,
 nihil trattando de confessione antecedenter, vel sub-
 sequenter tunc dubio respondeo; quod si confessarius
 illi confessionem dissuadeat; & loco medicinae præbeat
 venenum sollicitationis, illam in manibus Diaboli tra-
 dit; quare puniendus est talis confessor iuxta Bullam

Gregor. XV. verum est, quod hæc mea sententia aliquibus DD. videtur rigorosa, ego tamen voco iustam.

14. An verò Inquisitores possint procedere contra confessarios sollicitantes filias spirituales extra confessionem post longum tempus, aut illas carnaliter cognoscentes, negatiuam de responsionem cum Nauarro tom. 2. consil. tit. de hæret. conf. 1. n. 8. lib. 5. conf. 1. n. 1. ita Grassius par. 1. lib. 2. cap. 48. n. 16. Freitas n. 51. qui pro me citat Azeuerd. Bonaccina de deuunciat. disp. 6. punct. 3. n. 31. cum multis alijs, quamuis sit sacrilegium commisci cum filiabus spiritualibus, quia Ecclesia hoc prohibet, ita habetur ex cap. omnes, quo 30. quæst. 1. quapropter ibi Symacus Papa idem asserit. Controuertunt tamen DD. an sit circumstantia in confessione aperienda, & vndequaue sunt opiniones, vt apud Sanchez lib. 7. de matrim. disp. 55. n. 3. & in select. disp. 11. a n. 1. an valida sit absolutio, quam dat confessarius filix spirituali, quem ante confessionem cognouit carnaliter, non est hic locus rei; ego tamen affirmatiuam partem defenderem.

15. Sollicitans verò in alijs Sacramentis non subditur Bullis latis contra sollicitantes, ita de Peyrinis tom. 2. priuileg. constit. 4. Gregor. XV. §. 5. n. 17. Sanchez in select. disp. 11. n. 42. Castro Palao l. c. punct. 6. n. 3. Bofsius l. c. dub. 2. n. 7. & alij quam plurimi. Ratio est quia sumus in pœnalibus, vnde currendum est restrictiuè, & cum Bullæ solum loquantur de confessarijs abutentibus sacramento pœnitentiæ non debet fieri extensio ad alia sacramenta, verum est, quod sollicitans in alijs sacramentis suo superiori denunciandus est, vt superior talem inhonestum corrigat, &c. ita Pat. meus

Frat. Hyronim. Trimarchi pag. 92. 93. de confess. abutente à n. 66. vsque ad n. 68.

16. Et aduertendum est, quod præceptum denunciandi confessarium sollicitantem obligat sub culpa lethali, ita Enriquez lib. 6. in sum. cap. 27. §. 7. in fine Rodriquez in sum. par. 1. cap. 207. n. 1. Bonacc. de denunciat. disp. 6. punct. 3. n. 10. Acunna quæst. 20. n. 1. Sanctarell. de hæresi, cap. 46. n. 10. Bellochius de casib. referu. par. 2. quæst. 9. n. 205. Bofsius l. c. dub. 22. n. 72. & alij quam plurimi, nemine contradicente.

17. Probo conclusionem; etenim si conclusio posita veritatem non haberet Bullæ Pontificiæ editæ a sacramenti pœnitentiæ honorem, ac reuerentiam, & ad animarum salutem frustratoriæ essent, quia nunquam sortiretur suum effectum. Tum quia dictæ Bullæ ita in Italia, Hispania, & Lusitania receptæ sunt, & sunt in vsu, vsus autem est altera lex. Tum etiam quia, multis in locis, est casus reseruatus, at qui regulariter solum peccatum mortale reseruatur, vt est sententia communis Theologorum. Confirmo dictum, quia confessarius tenetur sub mortali monere mulierem sollicitatam, vt denunciât confessarium sollicitantem, etenim mulier sollicitata non denunciando peccat contra virtutem Religionis, nam Pontifices, & sacra Congregatio dum tales constitutiones ediderunt, virtutem Religionis respexerunt, ne iniuria sacramento pœnitentiæ fiat, nec odium in ipsum haberi possit.

18. Confessarij sollicitantes mulieres in actu sacramentalis confessionis ad inhonestas, tam ante Bullas, quàm post Bullas Pontificias, sunt suspecti de hæresi. Ratio est, quia sacramentum pœnitentiæ ad redimen-

das culpas datum est, adeo ex sua primaria, & formali institutione, ergo contra puritatem huius sacramenti facit, qui eo utitur ad committendum aliquod graue delictum, & actum inhonestum, est grauer suspectus de hæresi, etenim quantum de se est videtur tale sacramentum profanare, quæ est secunda pars conclusionis. Probo modo quo ad primam partem, nam huiusmodi confessorij seclusis Bullis Pontificijs sunt suspecti in fide, atque malè de sacramento poenitentiae sentire, quia quantum est de se tentant profanare sacramentum, tum quia de iure communi conuenit Inquisitoribus facultas contra tales in fide suspectos procedere, ut habetur in cap. ad abolendum in principio de hæreticis, & deducitur etiam ex cap. accusatus in principio de hæreticis, videatur Albertin. de agnoscendis quæst. 34. n. 46. Paramus de origine Inquisit. lib. 3. quæst. 10. n. 97. tenent hanc primam opinionem conclusionis Pegua l. c. Acunna l. c. n. 20. Bossius l. c. dub. 2. n. 6. Fouent secundam partem Rodriguez tom. 2. quæstion. regular. quæst. 27. artic. 1. in calce, & art. 2. Freitas in additam. ad Acunna quæst. 8. n. 17. & quæst. 2. n. 45. Sanctarell. de hæresi cap. 44. n. 1. & 2. Pat. de Peyrin tom. 2. priuil. const. 4. Greg. XV. S. 3. num. 6. Farinac. in praxi crimin. par. 3. de delict. carn. Trimarch. de confessor. abut. sect. 4. n. 25. & 28. pag. 106. & 107.

19. Nec adest terminus præfixus ad denunciandum tales confessorios delinquentes, sed semper eos denunciare tenentur personæ sollicitatæ, ita Suarez tom. 5. in 3. par. disp. 20. sect. 3. n. 14. Acunna quæst. 21. n. 4. Freitas Ibid. n. 24. Facundez præcept. 2. lib. 4.

cap. 3. n. 3. i. cum omnibus Theologis. Ratio est, quia Edicta Sancti Officij præcipiunt id quod de iure naturæ facere tenemur, vnde cum de iure naturæ teneamur Sanctam Fidem Catholicam defendere; semper tenemur Edicta Sanctæ Inquisitionis seruare; vnde pluries in anno, nempe in Quadragesima, & Aduentu leguntur, & ad memoriã Fidelium renouantur, &c. n. 20. Immo scientes; & non reuelantes intra terminum præfixum sunt excommunicati; & non cessat eis vnquam obligatio reuelandi; videatur Nauarr. Græff. Lazar. Filucc. Bonacc. cum alijs multis.

n. 21. Et hoc est ita certum, vt etiam mulier sollicitata in confessione, si consentiat sollicitatori; tenetur, vt supra ad denunciandum dictum confessarium, etiam si cum illo inhonestum peccatum commiserit, ita Sanctarell. de hæresi, cap. 44. n. 12. Bonacc. l. c. punct. 3. n. 10. Bossi l. c. dub. 23. n. 83. Diana par. 1. resol. moral. tract. 4. resol. 9. de Peyrin. Hyer. Trimarchi, cum alijs innumeris DD. Ratio est, quia seruatur in praxi, & sic Sacra Congregatio Eminentiss. Cardinalium decreuit; ratio verò à priori est, quia Edictum de denunciando est latum absolutè, absque vlla restrictione; vbi igitur lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, vt apud Iuristas est vulgatum dictum.

22. Aduertendum tamen, quod id totum, quod dixi de confessario sollicitante mulieres, & de mulieribus sollicitatis, idem dicendum; & de alijs personis in confessione sollicitatis. Patet ex Bulla Gregor. X. vbi habetur, [qui personas quæcunque ille sint] tenet Sanchez in select. l. c. videatur quid dicant Laurent. de Franch. in suis controu. Flavius Cherubinus in compend.

Bullar. scol. 2. in constit. Pij V. tanto magis, quod sollicitare pueros ad inhonesta, est illos sollicitare ad grauius peccatum, atque adeo maior iniuria irrogatur sacramento, & hæc conclusio militat etiam in Hispania, vt benè aduertit R. P. R. meus Hyron. Trimarchi de confess. abut. sacramento pœnit. pag. mihi 129. n. 7. vbi multos citat auctores, & rationes quam plurimas affert.

25. Dubitatur etiam hîc, an sciens sollicitationem factam mulieri, aut puero in actu sacramentalis confessionis à confessario, & hoc sciat vel à confessario ipso, vel à persona fide digna teneatur denunciare sollicitantem Inquisitori, cui dubio, & si Lopez partem negatiuam defendat 2. par. instruct. cap. 10. vers. quando excusatur à denunciatione. Respondeo ego, & dico, quòd ille, qui audiuit talem rem à persona fide digna tenetur denunciare dictum confessarium Inquisitori, vel Ordinario loci; tenet Portell. l. c. Fagundez præcept. 2. lib. 4. cap. 3. n. 31. Lessius lib. 2. cap. 30. dub. 7. n. 49. Reginald. tom. 2. lib. 24. cap. 3. sect. 6. n. 50. de la Cruz in director. conscient. par. 1. pr. 8. art. 4. dub. 13. conclus. 3. Roias de singular. fidei singular. 5. à n. 14. Io. Valerius de different. in vtrumque forum, verb. hæresis, differ. 1. n. 4. cum alijs non paucis. Ratio est, quia quilibet sciens de his, quæ in Edictis Reuerendissimor. Inquisitorum continentur, tenetur denunciare dictis Inquisitoribus; & eis indicare sub pœna lethalis, & alijs pœnis, &c. dummodo certus sit, quòd ipsa persona sollicitata non velit denunciare ipsum delinquentem, & ita hoc est verum, vt frater fratrem, amicus amicum, filius patrem, & pater filium, etiam si hoc probare denuncians non valeat: ratio est, quia
agitur

agitur de bono publico Reipublicæ Christianæ, quod alijs bonis semper præferendum est. Videatur Trimar-
chi de confessario abutente, qui innumeros citat DD.
par. 136. à n. 9. ad n. 18.

24. Quid autem dicendum sit de illo, qui scit à
persona fide digna. D. Paulum sollicitasse Bertam in
confessione sacramentali, sed hoc scit sub sigillo na-
turali, & cum iuramento promisit non loquutum fore
vnquam de hac re? dico quod tenetur denunciare, non
obstante naturali sigillo, & iuramento; ratio est, quia
illa denunciatio respicit bonum commune, & spiritua-
le, sigillum naturale, & iuramentum bonum priua-
tum tantum, & temporale, ita Acunna quæst. 18. n.
6. Sanctarell. de hæresi cap. 9. n. 10. Bonacc. de denunc.
disp. 6. punct. 2. n. 4. qui citat Farinacc. Pegnam, &
Suarium, tenet hoc etiam Castro Palao tom. 1. oper.
moral., Diuus Thom. 2. 2. quæst. 70. art. 1. ad 2. &
probat ex cap. quinta vallis, & cap. tua nos de iure
iurando, etenim iuramentum de re mala non tenet,
nec quando cadit in damnum publicum, ita firmat Les-
sius lib. 2. cap. 30. dub. 6. n. 47. cum non paucis DD.

25. Si verò aliquis Laicus, aut Clericus, qui non
Sacerdos fingens se esse confessarium, & pœnitentem
mulierem, quæ ad illum bona fide accedit, putans ve-
rè esse confessarium ad actus inhonestos sollicitat, non
subiacet pœnis contentis, ac latis in Bullis Pontifi-
cijs, ita defendit Acunna quæst. 13. Sanctarell. de hæ-
resi cap. 46. n. 9. Bonacc. de denunciatis. disp. 6. punct.
3. n. 8. de Peyrin. tom. 3. privileg. cap. 11. n. 3. in
medio, Sanchez in select. disp. 11. n. 36. Soufa in opusc.
de confessarijs sollicitantibus, tract. 1. cap. 8. n. 4. Boss.

l. c. dub. 10. n. 23. cum Diana par. 1. tract. 4. resolut. 15. ratio probans conclusionem est, quia Bullæ Pontificiæ, etiam Gregoriana vltima sermonem habent de confessarijs Sacerdotibus, sub quo nomine nunquam veniunt laici, nec clerici; tanto magis quia sumus in odiosis, ac pœnalibus, vndè non est hæc lex extendenda, sed restringenda, tum quia etiam in constitutionibus Pij IV. & Pauli V. puniuntur illi, qui abutuntur sacramento Pœnitentiæ in confessione sacramentali cuiusmodi non est illa, quæ fit laico, aut clerico, se fingente esse confessarium.

26. Verùm est, quod denunciandi sunt tanquam de hæresi suspectos; ita Acunna quæst. 130. n. 10. Freitas ibid. n. 29. Rodriguez tom. 2. quæstion. regul. quæst. 28. art. 2. & in sum. par. 2. cap. 83. n. 3. Cast. Palao l. c. Boss. l. c. constat etiam ex praxi Inquisitorum, nec non ex Bulla Gregor. XIII. vt habetur apud Acunna l. c. n. 17. & est registrata apud Trimarch. de confess. abut. pag. 147. & firmat meam conclusionem pag. 149. n. 14. ita Freitas in addit. ad Acunna quæst. 13. a n. 35. & tanto magis est vera hæc conclusio, quando Summus Pontifex Gregor. XIII. licet in Bulla incipiens officij nostri partes, &c. vtatur his verbis [Missas celebrare, & confessiones audire, & absolutionem impartiri;] postea tamen addit, Missas celebrant, confessiones audiunt. Igitur tam subditur Inquisitoribus non Sacerdos audiens confessionem absolutionem non impartiendo, quam ille, qui absolutionem impartitur, dum in dicta confessione sollicitat, &c. tum etiam quia isti tales, de facto catholicam veritatem impugnant, atque ad eos Inquisitoribus subduntur. Confirmatur, quia talis confes-

ſio bona fide facta laico, vel clerico, ſe confefſarium eſſe fingenti; ex parte pœnitentis eſt confefſio ſacramentalis, quia bona fide accedit, etenim eſt facta ad modum ſacramenti, & animo ſacramentalem abſolutionem recipiendi, vnde ex ea oritur obligatio ſigilli, vt teſtatur Gabriel. in 4. diſtinct. 21. quæſt. vnic. art. 2. concl. 2. verſ. ſic Paludanus l. c. Adrian. ibid. quæſt. vlt. de confefſ. cum fere innumeris ſcribentibus.

27. Quod dicendum eſt etiam de confefſionis interprete, etenim militat ea damnatio, nam ſi iſte in tali caſu ſollicitet, ſacramento abutitur, & illi iniuriam inferit, atque a deo ſuſpectus erit de hæreſi. Tanto magis, quia acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis, de regulis Iuris in 6. at principalis in caſu noſtro eſt confefſarius ſacerdos immediate, confefſionem audiens; acceſſorius verè eſt laicus interpres. Ergo ſequitur naturam ſui principalis, vnde fatendum eſt, intentionem Pontificum eſſe obligare acceſſorium, vnde de muliere ab interprete ſollicitata in actu ſacramentalis confefſionis tenetur dictum interpretem denunciare Inquiſitori, & hoc non ſolum de iure naturali, ſed de iure poſitivo. Vide Trinch. de confefſar. abut. pag. 158. 159. n. 18. & 20.

28. Sacerdos carens iuriſdictione delegata ad confefſiones audiendas. Audiendo confefſiones ſollicitando pœnitentes incurrit pœnas latas contra confefſarios ſollicitantes, & præſertim in conſtitutione Gregorij XV. ſignat hanc conſolutionem Sanchez in ſelect. diſp. 31. n. 40. Caſtro Palao tom. 1. oper. moral. tract. 4. diſp. 9. punct. 9. n. 1. Diana par. 1. reſol. moral. tract. 4. reſol. 17. cum Boſſ. & alijs grauibus Theologis, etiam ex

nostris. Ratio est, quia & si non habeat potestatem delegatam, habet potestatem ordinis, & loco porrigendi panem pœnitenti, porrigit illi scorpionem.

29. Idem dicendum est de Sacerdote carente iurisdictione delegata absolvente à peccatis mortalibus: nam tunc suspectus est de hæresi. Supponitur etenim, quod iste Sacerdos sequutus sit hæresim illorum hæreticorum dicentium, quod seculares possunt esse ministri Sacramentorum Eucharistiæ, & pœnitentiæ; nec obstat cap. placuit de pœnitentiâ, dist. 6. nam contrarium est in praxi; debet enim taliter delinquens, meo iudicio, vt suspectus de hæresi ab Inquisitoribus, vel ab Ordinario loci simul cum primo castigari.

30. Episcopus verò sollicitans in confessione ad turpia mulierem, siue iuuenem non subditur Inquisitoribus ordinarijs, sed Sanctæ Sedi. Conclusio hæc probatur auctoritate, & ratione. Auctoritate, quia secundum Trident. sess. 24. cap. 5. de reformatione, de quo Barbos. in collect. DD. in Concil. Trident. l. c. n. 1. 3. & 4. habetur etiam cap. Inquisitores de hæreticis in 6. cuius Canonis verba sunt sequentia (Inquisitores hæreticæ prauitatis, ab Apostolica Sede, seu alio, vel alijs quibuslibet deputatis de huiusmodi crimine inquirere contra Episcopos nequeunt, aut eius pretextu procedere contra eos, nisi litteris commissionis, quod hoc possint contingatur expresse; si autem Inquisitores ipsi Episcopos, aut alios Superiores Prelatos seiuerint, vel iouenerint circa crimen hæreseos commississe, aut de hoc diffamatos existere, vel suspectos, id tenebuntur Sedi Apostolicæ denunciare.) Consentiunt glossa in d. cap. Inquisitores, & communiter firmant Auctores

Juristæ. Rationem etiam demonstro, etenim, & si Inquisitoribus facultas concessa sit contra omnes personas committentes hæresim, vel de hæresi suspectas; &c. non comprehenduntur tamén Episcopi, nisi de eis in litteris fiat expressa mentio; ita Gloss. in d. cap. Inquisitores, vbi autem requiritur mentio expressa, non sufficit mentio generalis, vt est in casu; videatur Acunna l. c. Farinacc. l. c. Isidor. Massonius de maiestate militantis Ecclesiæ, lib. 1. cap. 11. de Inquisitorib. quem citare habet Boss. l. c. Barbosa in collect. tom. 3. lib. 5. 6. decreti de hæresi, tit. 2. cap. inquisitores n. 1.

31. Quod idem dicendum est de Episcopis electis, & confirmatis, sed nondum consecratis; ita Molina, Symanch, Barbosa, &c. Ratio est, quia iam habent iurisdictionem Episcopalem, pro vt habetur in cap. transmissam his de electis, vnde in eis locum habet priuilegiû cap. Inquisit. de hæresi in 6. & Trident. l. c. statut. 1. non ita valet de electis, & non confirmatis, quia non dum sunt Episcopi, vide auctores supra citatos in hoc n. 29. & 30.

32. Et Inquisitores non possunt procedere contra Episcopos, & Generales Ordinum, possunt tamen contra eos recipere dicta testium ad ipsos Inquisitores recurrentium; ita Simanch. l. c. n. 8. Pegna 3. par. director. Inquisitor. comment. 26. vbi citat Repertor. Inquisit. verb. Episcopus, §. adsecundum, Molina l. c. supra Acunna quæst. 12. n. 9. & 10. de Peyrin. tom. 2. priuilegior. const. 9. Pauli V. §. i. n. 2. ratio est, quia Inquisitores tenentur enunciare suspicionem hæresis Episcopi, vel alterius Prelati Sedi Apostolicæ, & hoc facere non possunt, nisi dicta testium prius audiant; igitur, &c. Credo tamen, quod in tali casu Inquisi-

tores non possint. procedere ad capturam contra dictas personas, quia talis comprehensio inducit infamiam; unde nimis cautè in hoc Inquisitores se gerere debent:

33. Possunt tamen Eminentiss. Cardinales Supremi Senatus S. Inquisitionis contra Episcopos, & alios Prelatos procedere, & hoc vigore Bullæ Pij IV. quæ incipit: Romanus Pontifex, quam refert Cherubinustom. 2. Bullarij const. 67. Pij IV. fol. mihi 97.

34. Confessarius sollicitatus à muliere in actu sacramentalis confessionis, si sollicitationi cõsentiatur, an in virtute Bullæ Gregorij XV. sit denunciandus. Respõsio affirmatiua admodum probabilis est. Firmant Soufa in opusc. de sollicitant. tract. 1. cap. 17. n. 8. & in addit. n. 13. & in aphorif. lib. 1. cap. 34. n. 27. Diana par. 1. resol. moral. tract. 4. resol. 11. patet etiam ex verbis Bullæ si bene considerentur, neque valet auctoritas Acunnae Freitæ, quia ante dictam Bullam scripserunt. Adest etiam ratio, nam ille confessor committit actum inhonestum in actu sacramentalis confessionis, & iniuriam sacramento pœnitentiæ facit magnam.

35. Mulier sollicitans confessarium ad inhonesta in actu sacramentalis confessionis non comprehenditur in Bullis Pontificijs, nec subiacet pœnis contentis in eisdem Bullis; nam Bullæ sunt datæ contra confessarios sollicitantes in actu sacramentalis confessionis, &c. Non verò contra sollicitantes confessarios, & quia sumus in odiosis non debet fieri extensio. Firmat Acunna quæst. 9. n. 5. Grassius lib. 2. de casib. referuat. Bonacc. de denunciat. disp. 6. punct. 3. n. 20. de Peyrin. tom. 2. priuileg. constit. 4. Gregor. XV. n. 8. Lezana in sum. quæstion. regul. cap. 19. n. 34. Portell. in addit. ad dub. regul.

regul. verb. sollicitare, n. 9. & alij quam plurimi adherent.

36. Nec confessarius tenetur denunciare mulierem ipsum sollicitantem in actu sacramentalis confessionis, ita ex Bulla Greg. XV. illis verbis (mandantes omnibus confessarijs, vt suos pœnitentes quos nouerint fuisset ab alijs sollicitatos moneant de obligatione denunciandi sollicitantes, &c.) Vndè constat præceptum Summi Pontificis datum esse pœnitentibus sollicitatis, non confessarijs. Confessarius namque sollicitatus nullo iure denunciare tenetur, tanto magis quod ex sollicitatione facta à muliere confessario nullum sequitur incommodum publicum, neque corruptio Fidelium; mulier enim sollicitat virum, qui supponitur fortis, & prudens, non sic sunt mulieres sollicitatæ.

37. Iudex verò huius delicti sollicitationis est tam Inquisitor, quam Ordinarius loci, vel copulatiuè, firmat Sanctarell. de hæresi cap. 44. n. 2. in fine de Peyfinis loco sup. citat. Bonaco. de denunciatis. disp. 6. punct. 3. n. 23. Diana par. 1. resolut. moral. tract. 4. resolut. 29. Fagundez. præcept. 2. lib. 4. cap. 3. n. 31. vers. per hanc verò Bullam, & alij quam plurimi relati a Pat. Trimarchi in hoc tractatu pag. mihi 216. n. 3. patet conclusio ex Bulla Greg. XV. §. mandantes Inquisitoribus, seu locorum Ordinarijs, cum id quod sequitur in dicta Bulla, vt videre est, non tamen hoc facere possunt Superiores regulares, vt patet ex eadem Bulla vbi habentur hæc verba (etiam priuatiuè, quod ad omnes alios specialiter) quod etiam decreuit Si D. N. Clemens Papa VIII. & Paulus V. in Bulla incipiens Pastoris æterni; excipiuntur tamen illæ Regioncs, vbi non sunt

sunt Inquisitores, nec non Ordinarij exercent manus Inquisitorum, & hæretici sunt multi, vbi superiores regularium tales causas cognoscunt, prout refert, meus Hyeron. Trimarchi in suo tract. de confes. abut. sacram pœnit. pag. mihi 217. n. 7.

38. Puellæ verò, & feminae nobiles sollicitatæ in actu sacramentalis confessionis à confessario, non tenentur personaliter Inquisitoribus, vel Ordinarijs locorum, sed per se ipsas, aut per confessarium, sicut etiam Moniales, ita Lazarius par. 1. sect. 2. quæst. 17. in calce, & par. 2. de blasphem. quæst. 12. n. 65. nec non Boss. Portell. in addit. ad dub. regul. verbo sollicitare n. 21. Boss. l. c. dub. 35. n. 98. & alij quam plurimi graues Theologi. Ratio est, quoniam durum est, vt pergant ad S. Tribunal, vel in curia Ordinarij; nam istæ tales multum timent, & inhonesta proferre verentur; Tum quia personæ egregiæ non tenentur personaliter comparere coram Iudice examinandæ, vt habetur ex cap. mulieres de iudicijs, & in 6. l. ad personas, vbi DD. de iure iurando; ego tamen sentio, quod nullus sit immunis à denunciatione, nam omnes tenemur mori pro Christi fide, sicut Christus passus est, & mortuus est pro nobis.

39. Non est tamen denunciandus confessor, qui conuentionem fecit cum muliere ad turpia peragenda extra confessionem, & confessionis locum, vocatus postea in domo mulieris si illam sollicitaret, quia in tali casu prætextus confessionis, esset remotus, ita Freitas quæst. 15. n. 4. contra Sancium disp. 11. n. 60. par. 4. apud Diana tom. 5. resol. 37. in qua re tamen ego me remitto meliori iudicio, & praxi Supremi Tribunalis.

40. Nec poenitentia subitanea Confessarij sollicitantis feminam, aut puerum in actu sacramentalis confessionis excusat sollicitatum, vel sollicitatam à denunciatione. Defendit Sanctarell. de hæresi cap. 44. n. 18. Bonacc. de denunciat. disp. 6. punct. 3. n. 4. Acunna quæst. 14. n. 8. quamuis non ita clarè loquatur Bossius & multi alij graues Theologi; aliàs Bullæ Pontificiæ essent frustatorix, & quilibet confessarius sollicitans posset fingere se poenitere de errore commisso; vt eua-deret poenam latam in Bullis contra ipsum. Tum quia in dictis Bullis absolute, & absque limitatione puniuntur confessarij sollicitantes, &c. in actu sacramentalis confessionis; aut occasione confessionis sollicitantes mulieres; &c. confitentes ad inhonestas; & si quis dicat, quod sollicitatio facta ex vehementi passione animi est sicut contractus, & votum; aut iuramentum factum coactè, vt firmant leges. Ego cum Sanctarello respondeo, quod hoc verum est, quando passio est ita vehemens; vt prius hominem deliberatione; & vñ rationis; quod rarò euenit; vt ait Menoch. lib. 2. de præsumptionib; quæst. 23. n. 1. videatur Trimarchius de confessar. abut. sacram. poenitent. pag. 228. & 229.

41. Neque est sufficiens correctio fraterna, etiam si certum sit, quod ipsa facta confessarius se emendabit ad excusandum sollicitatam à denunciatione sollicitantis; quia talis denunciatio confessarij sollicitantis non est ad solam emendationem delinquentis; sed in vindictam; & poenam tanto magis; quia hic tractatur de vtilitate publica Rei publicæ Christianæ; & spiritualis; quæ anteponenda est vtilitati particulari. Tenet hæc conclusionem Sanchez in select. disp. 1. r. n. 56. vbi citat Areualo de correctione

fraterna fol. 188. Gordonum in Theol. moral. tom. 2. lib. 6. quaest. 12. cap. 25. §. 2. n. 68. , venit etiam in hac sententia Suarius de fide disp. 20. sect. 4. n. 11. loquendo de haeresi , & hoc est verum , etiam quando certum sit , quod confessarius sit emendatus . Defendit Castro Palao tom. 1. oper. moral. tract. 4. disp. 9. punct. 10. n. 1. etiam ego addo : si de tali delicto confessarius non sit diffamatus , sollicitata tenetur illum denunciare . Pauci enim sunt illi , aut ferè nullus , qui sit diffamatus de hoc delicto , quia nimis secreta committitur . Defendunt hoc Actinna quaest. 4. n. 2. Pat. de Peyrini tom. 2. privileg. constit. 4. Greg. XV. §. 3. n. 3. Castro Palao tom. 1. oper. moral. tract. 4. disp. 9. punct. 10. n. 3. Maur. opusc. 1. ensal. & in cant. sect. 3. cap. 3. n. 11. Portell. in addit. ad dubi. regul. verbo sollicitare n. 11. & 20. ratio est , quia ut dixi nullus denunciandus esset .

47. Mulier sollicitata potest absolvi a confessario , dum non denunciavit sollicitantem confessarium , dum modo parata sit ad denunciandum illum S. Inquisitioni , ita practicatur etiam in casu haeresis formalis , ut testatur Sanctarell. loco supra citato in Sacra Penitentiaria ut tenent viri graves , inter quos est de Peyrin. , quem sequitur Bossius : Ita cessat obligatio denunciandi , si confessor sollicitator mortuus est , ita Trimaroh. fol. 227. idem affirmat de confessor. sollicit. qui captivus est in manibus Turcharum non verò si reperitur in loco Catholicorum , etiam distantissimo .

48. His positis , ac resolutis difficultatibus ad meum institutum redeo , nempe quomodo procedendum sit contra confessarios sollicitantes mulieres , vel alias per-

sonas in actu sacramentalis confessionis; vnde dico quod accepta denunciatione à S. Tribunali, super omnia Inquisitores respicere debent ad personam sollicitatam denunciante[m], nempe an sint personæ exceptionem patientes in honestate, nec non extraiudicialiter sit perquisitio de vita, & moribus confessarij denunciati; quia quando non inuenitur esse bonæ famæ facilius contra eundem proceditur, & si captus, & examinatus fatetur delictum, torturatur super intentione, idest si talia facta ab ipso putauerit esse licita in sacramento pœnitentiæ, & persistendo in negatiua, fit abiurare de vehemēti coram confessarijs multis, & Curatis ad aliorum exemplum, & si fuerit regularis, coram confessarijs, & fratribus suis Ordinis condemnaturque ad triremes per quinquennium, vel ad longius tempus iuxta grauitatem causæ, & personæ qualitatem, suspenditur in perpetuum ab auditione confessionis. Priuatur etiam voce actiua, & passiuā inter Sacerdotes vltimum locum retinere debet si est regularis; & aliquando S. Inquisitio mandat, vt legatur ei Sententia in proximo Capitulo suæ Religionis ad aliorum exemplum; at quando inhabilis est ad remigandum, vtique ad triremes condemnatur, sed mutatur ei postea pœna in carcerem formalem pro eodem tempore, quo fuit ad triremes condemnatus.

44. At si sollicitans delictum negat, ponitur tunc ad torturam pro veritate habenda, & illam suffert; inditia tamen non sunt purgata ob qualitatem testium & verisimilitudinem facti; debet saltem ad tempus suspendi ab auditione confessionis, & aliquando possunt esse talia inditia, vt ab officio confessarij suspendantur

in perpetuum saltem pro mulieribus, & si adest scandalum, exiliatur ab illo loco.

45. Si postea mulieres sollicitatæ, aut inimicitia ratione sui, vel suorum parentum; & confessor denunciatus non sit malæ famæ in vitio carnali; S. Officium non solet procedere, sed denunciations retinet in suspenso, & postea alia indicia superuenientia, iudicat de illo quicquid iustum, & conueniens est.

46. Et quia multi confessarij delictum hoc committunt vocando mulieres in confessionario, non ut audiunt earum confessiones, sed ut habeant cum eis lasciuos discursus, putando se tali modo à penis se subtrahere. Euit decretatum à Supremo. Senatu Sanctiss. Inquisitionis; ut etiam contra istos procederetur; & ab eodem S. Officio Inquisitionis poena arbitraria puniantur; dimittendo tamen abiura, quæ cum sit fundata in abusu sacramenti poenitentia, non habet locum in abusu confessionarij.

47. Scelleri sollicitationis sollicitantes addunt aliquando perniciem doctrinae, dicendo non esse peccatum; &c. in quo casu interrogantur specialiter de hoc & si fatentur talia dixisse, & talia se credidisse, fiunt abiurare de formali, at negando in tortura malam credulitatem, fiunt abiurare de vehementi.

48. Non omittam tamen aliquas difficultates non paræ considerationis in sollicitationis materia. Et primo, an mulier sollicitata in confessione, vel sciens aliquem esse hæreticum, teneatur denunciare cum suo graui damno, cum periculo vitæ, aut famæ. Sunt multæ de hac re DD. opiniones, inter quas Bonacc. de denunciat. disp. 6. punct. 3. non r. partem negatiuam

defendit, cui sententiæ multi ex Theologis adherent, & ratio est, quia bonum religionis, ac sacramenti penitentiæ præponderat in cómodo, & damno penitentis, &c. quæ hic agitur de bono, aut damno particulari, illic de bono, vel damno totius Religionis. At semper bonum particulare postponi debet bono publico; & si hæc sententiæ sit probabilis.

49. Probabilior tamen contraria meo iudicio videtur, nempe, quod nullus cum suo graui damno teneatur denunciare, ita defendit Acunna quæst. 19. Pat. de Peyrin. tom. 2. priuileg. constit. 4. Gregor. XV. §. 9. n. 28. Sanchez in select. n. 65. Portell. in addit. ad dub. regul. verb. sollicitare, à n. 18. Fagundez præcept. 2. lib. 4. cap. 3. n. 31. in medio, Sousa in opusc. de sollicit. tract. 2. cap. 7. vsque ad 10. & in aphorif. lib. 1. cap. 34. n. 3 & 8. Deregr. in regul. par. 1. cap. 5. littera Mi. vers. limito primo, Lezana in sum. quæst. regul. cap. 19. n. 34. in calce, Boss. l. c. dub. 29. ratio, quia lex positiuæ, siue humanum præceptum non obligat quando inde sequuntur graui incommoda; ita Angelicus Doctor 2. 2. quæst. 147. art. 3. ad 2. & in 4. dist. 15. quæst. 3. art. 2. quæst. inuncula. 4. Tum quia licet recedere à naturali, & humana lege, vt vitam seruare quis possit, & alia grauius damna, ita communiter Theologi, & Iuristæ tenent, sed præceptum denunciandi confessarium sollicitantem, vel hæreticum occultum, est lex positiuæ, & humanum præceptum. Ergo cum graui damno nemo tenetur, &c. nisi quando ex deficientia talis denunciationis magnum, & grauissimum damnum Reipublicæ Christianæ venturum esset, ita Sanctarell. de hæresi, cap. 9. n. 16. Acunna l. c. n. 20.

qui hoc probat non solum ex textu in cap. 2. §. cum autem, & §. præterea, de obseruat. ieiunior. & ex text. in cap. discipulos, ibi fame coacti de consecrat. dist. 5. & ex text. cap. inter alia, 31. vers. illud ibi, nisi articulum necessitatis immineat, de sententia excommunicationis.

50. Ad solutionem talis obligationis denunciandi satis est, ut probabiliter euenturum credatur malum, quod timetur, & difficiliter euitari possit, & minus solitus sit in hoc delinquere; ita Soula l. c. cap. 2. n. 10. 11. & in aphorif. l. c. n. 59.

51. Verum vnum est, quod raro accidere potest, quod mulieres subdantur huiusmodi timori, quia in Sancto Tribunali res secretissime currit, & nomina denunciantis, sicut & textuum nunquam publicentur; non deficiunt tamen confessarij sollicitantes, qui sunt viri potentes, & sanguinarij, qui semper deferunt arma, & potius milites apparent, quam Ecclesiastici, & si vnam tantum feminam bonæ conditionis sollicitauerint, statim veniunt in cognitione, quod denunciauerit illa, & sic ista mulier potest timere ab illo aut mortem, aut infamiam, cicatricem in faciem, mutilationem alicuius membri, vel in se ipsa, vel in parentes. Quæ omnia pro ut loquuntur DD. possunt excusare mulierem sollicitatam, &c. à denunciatione, sicut & alium loquendo tam de infamia iuris, quam facti, ita Acunna l. c. Pat. de Peyrin. l. c. n. 30. cum alijs non paucis, & habetur ex lege nec timorem, 7. & isti quidem, 8. §. fin. ff. de eo, quod metus, &c. & tenent DD. quos sequitur, & citat Sanchez l. c. n. 14. tanto magis, quia metus infamiae æquiparatur metui mortis,
 ut in

vt in l. iusta, ff. de manumissis, vindict. per illa verba. iusta causa manumissionis est; si periculo vitæ, infamixque dominus seruum liberauerit, & ita docent Aragonius 2. 2. quæst. 88. art. 3. §. pro explicatione huius difficultatis aduertendum est. Plaludanus, Ledesma, Satus, Palatius, Rodriguez, quos citat, & sequitur Sanchez l. c. n. 15. vers. secundo.

52. Addunt etiam alij timorem amissionis bonorum, vel maioris partis, &c. & instrumentorum patrimonij excusare à denunciationibus prædictis; ita Sanchez in select. disp. 11. n. 55. & Freitas in addit. ad Acunna de confess. sollicit. quæst. 12. n. 21. & alij graues Theologi, quia talis metus cadens in virum constantem, æquiparatur morte metui, vt probat Sanchez l. c. à n. 21. & habetur ex l. aduocati, 14. cap. de aduocat. diuers. iudic. quia per amissionem bonorum denunciatus potest mutare statum, &c.

53. Vltimo quæritur, an mulier capta amore alicuius confessarij, quem semper inuenit Sanctum, constantem, ita vt non poruerit illum ad suum velle trahere, vnde mediante alia foemina magia confessario operata est, ex qua confessarius suam prudentiam amisit, & in actu confessionis talis confessarius mulierem amantem illum sollicitauit, quæritur modo an talis confessarius sit denunciandus.

54. Respondendum est cum distinctione, vel talis confessarius amisit omnimodè libertatem, vel non; si amisit non est denunciandus, si non amisit, est denunciandus, sed non puniendus pœna ordinaria, bene tamen extraordinaria, & arbitraria, pro prudentia Reuerendis. Pat. Inquisitoris: ratio est, quia non est verifi-

verisimile, quod Bullæ Pontificiæ ita arduæ sint, at quia regulariter tales facturæ diabolicæ non totaliter lædunt libertatem, hinc est, quod secunda via procedi potest, deducitur ex c. lator, c. dilectus, c. ex litteris de homicidio, & ex l. 1. c. de sicarijs, l. absentes, §. vltim. de pœnis. Docent Decius in cap. à nobis, in princip. de except. & conf. 64. Roman. & conf. 473. Tenet Trismarchi. de confessario abut. disp. 14. sect. 1. pag. mihi 260.

55. An denunciatione vnius mulieris facta Inquisitori contra confessarium sollicitatorem ad turpia in actu sacramentalis confessionis, possint Reuerendiss. Inquisitores contra ipsum confessarium procedere ad capturam, torturam, & illum condemnare.

56. Secundum Peyrin. tom. 2. priuileg. constit. 4. Gregor. XV. §. 3. in. 5. distinctione procedendum est, aut mulier denuncians est bonæ famæ, aut non, & confessarius bonæ est. Si ita se casus habet, præsumitur mulierem denunciantem totum in odium fecisse, & sic non est capturandus, &c. si verò confessor est malæ famæ, & mulier bonæ, est capturandus.

57. Cum hac aduertentia, quod si tam mulier denuncians, quam confessarius denunciatus bonæ famæ sint, apud vicinos cognitos, & bonorum morum non facit materiam capture denunciatio vnius mulieris, quoniam in tali casu præualet fama bona confessarij, ita docet Molphesius in sum. tom. 1. tract. 7. cap. 24. n. 39. in fine. & ita determinatum fuit in Suprema Romana Inquisitione, vt per litteras Eminentiſs. Cardin. Mellini missas Vicario Generali Archiepiscopi Genuensis, prout refert Pat. de Peyrin. tom. 3. priuileg. cap.

11. n. 4. datas sub die 17. Iulij 1627. Romæ.

58. Si verò mulier malæ famæ sollicitata a confessorio; etiam malæ famæ, denunciatio talis progredi debet; & procedendum est ad capturam, consulta tamen prius Sacra Congregatione Supremi Tribunalis Romanæ Inquisitionis; videatur Trimarch. in hac materia pag. 289. num. 55.

59. Non probatur tamen hoc crimen per testimonium mulierum; sic ait Sanctarell. de hæresi cap. 44. n. 6. Pat. de Peyrin. tom. 2. privileg. const. 4. Gregor. XV. §. 7. n. 23. Bonacc. de denunciat. disp. 6. punct. 3. n. 26. Sanchez in select. disp. 11. n. 46. ratio est, quia testificatio mulierum est muliebris, nempe debilis, & solum admittenda est quando aliunde probatio haberi non potest, ita Mascard. concl. 462. n. 6. & conclus. 762. n. 16. & 22. & cum per ipsum Mascard. testimonium trium feminarum censeatur debile, multo magis duarum, in quibus semper supponitur odium; & vindicta, ac superflua loquacitas, quæ ut plurimum ortum habet ex invidia.

60. Sufficiunt tamen mulieres ad plenè probandum bonæ famæ si quatuor sint, quod relinquitur arbitrio Reuerendis Inquisitorum; spectatis circumstantiis; ut testatur Sanctarell. l. in fin. Ad. R. P. de Peyrin. l. c. in fin. Freitas l. c. n. 25. ubi refert Iodoc in pract. crim. cap. 50. Rub. de prob. test. n. 25. Bonac. l. c. n. 27. Acun. l. c. n. 4. Ric. 3. par. collect. 149. & in pract. fori Ecclesiast. resolut. 369. Diana par. 1. resolut. moral. tract. 4. resolut. 28. Bellat. disquis. cleric. par. 2. §. n. 15. & præcipue quando confessorius ob tale delictum tradendus est brachio seculari, ut colligitur ex Bulla Gregor. XV. in

quare Reuerendis. Inquisitores debent adhiberi omnimodam diligentiam in inquirendo, an mulieres denunciantes confessarios sint bonæ famæ, an iniunicæ confessoris, &c. sicut de confessario, prout asserit Molphes. l. c. à n. 38. Ricc. collect. 149. A. R. Pat. de Peyrin. l. c. n. 50. in fine, qui per tot annos in Inquisitione Ianuensi fuit Consultor, & multas difficultates præ manibus habuit, sicut & A. R. P. Hyeronim. Trimarchi Sanctæ Inquisitionis Hispaniarum Qualificator idem docet.

61. Hoc delictum sollicitationis potest probari per testes singulares, quando testes sunt omni exceptione maiores, pro ut statuitur in Bulla Gregoriana; vide qualis esse debet ista singularitas apud Pegnam 3. par. direct. comment. 111. Farinacc. de testib. quæst. 64. n. 4. & Pat. Hyeron. Trimarch. de confess. abut. pag. 294. ratio est, quia tale delictum non potest sciri, nisi per personas singulares, vnde sicut brachio sigilli confessionis probatur per testes singulares, & plenè probatur ita, & maiori ratione probabitur in casu nostro de delicto sollicitationis, videatur Suarius tom. 4. in 3. par. disp. 33. sect. 8. n. 3. Henriq. lib. 6. cap. 19. n. 10. Acunnà quæst. 21. n. 10. & alij quam plurimi Theologi legantur, qui reperientur mecum in hoc testare, & hæc quod dixi est verum in casu posito, & quando simile delictum aliàs probari non potest, videatur Mascard. l. c. concl. 762. & lib. 1. concl. 463. & Farinacc. de testib. quæst. 59. n. 10. quæ quidem mulier denuncians sine exceptione manens potest esse accusatrix, & testis, ita Sotus de tege. memb. 2. quæst. 4. concl. 8. Molphes. in sum. tract. 7. cap. 24. n. 35. & 37. Bariola in flor.

Inquisitor in fin. rit. in confes. sollicit. fol. mihi 200. & 201. & alij non pauci graues Theologi. Dicit mihi quis? ego scio quod sū nimis Trimarchista, & gloriabor de hac re, sed ego dicam ei, quod nimis audivista est, melius est sequi doctrinam, & laborem suorum, quàm alienorum. & in hoc laudo Thomistas, & Scotistas.

60. Videamus modò, an denunciationes factæ à Subditis contra suum Superiorem, & præcipuè inter Regulares recipiendæ sint à Reuerendis Inquisitoribus, & quomodò? Ego dicerem non esse recipiendas, quia multotiès subditi penitentiati sunt à suo Superiore, &c. & in vindictam illum in S. Tribunali (quainuis iniuste denunciant) proferunt etenim aliquando Superiores aliqua verba obscurissima, quæ sensum equiuocum faciunt ad subditos reprehendendos, & subditi illis vtuntur contra Superiores, & præcipuè loquendo de subditis conuersis, qui vt plurimum sunt ignorantissimi, & facillimè à malignis persuadentur; vnde ego iudicio meo, si in hac re procedere deberem, prius examinarem, aut inuestigare de vita subditorum, & moribus, antequam contra Superiorem illorum denunciationem acceptarem. Deduco totum ex c. Clericos, & ex c. criminationes, & ex c. querendum, 2. quæst. 7. & colligitur nec non ex c. qualiter, & quando h. 2. vers. licet autem hac de accusat. & habent glos. & Archidiaconus in c. Clericos 2. quæst. 7. & tenet Angelicus Doctor Aduocatus meus 2. 2. quæst. 68. art. 1. ad 2. tenet quoque Aragonius, & Valentia tom. 3. disp. 3. quæst. 12. punct. 1. vers. dicit tamen Caietanus specul. lib. 3. de accusat. §. 4. n. 7. Gisler de iudic. regul. cap. 16. n. 47. de Peyrin. cum alijs; tantò magis quod pro-

bationes contra Superiores debent esse maiores, quam contra alios, vt docet Pat. A Pruteo de syndic. vers. probatio, §. contra officiales, n. 6. & vers. testis §. sui semel n. 3. quid ergo, Antodeus Iustin. de syndic. n. 186. & 187. August. Dulcetius de syndic. n. 24. Bald. in l. obseruare, §. proficisci de offic. Proconsul. n. 14. Bouadil. tom. 2. Polit. lib. 3. cap. 1. n. 200. Mascard. de probat. tom. 2. concl. 957. n. 28. & tom. 3. concl. 1254. n. 18. Rodriguez tom. 3. quæst. regul. quæst. 77. art. 4. Thomas à Iesù de visit. regul. tract. 3. cap. 14. n. 6. de Peyrin. l. c. n. 8. & ita debet seruari in praxi.

61. Dicunt tamen DD. quod sententia lata ab Inquisitoribus contra sollicitantes non debent legi in publico actu fidei, sed in secreto coram Consultoribus Ecclesiasticis, ne, si legerentur in publico actu fidei, multi a receptione sacramenti penitentia se abstinere, & Heretici, qui tale sacramentum detestantur omnino Sacerdotes nostros irridere, & ad summum vocantur Parochi, & duo Confessores, cuiusvis Ordinis, ita Molphes. l. c. n. 41. Soufa in opusc. de sollicit. tract. 2. cap. 21. n. 12. & in aphorif. lib. 1. cap. 34. n. 72. Bariola in florib. Inquisit. tit. in confes. sollicit. fol. 230. 62. Putarem tamen ego, quod si Confessarius sollicitans male sentit de sacramento penitentia debeat abiurare de vehementi, si ductus est ad tale delictum, patrandum ardore luxuria, debet abiurare de leui, & pro qualitate excessus, & secundum continuationem delicti puniri debet, videatur tex. in c. accusatus, c. vt officium de hereticis in 6. probat. Symanc. de Catholic. instit. tit. 50. n. 24. Albertin. de agnoscend. propolit. heretic.

quæst. 34. n. 46. hodie tamen in praxi est quod fiunt abiurare de vehèmentè, condemnantur ad triremes per quinquennium, aut ad septennium si apti sunt ad remigandum, alias commutatur eis pœna in carcerem. Priuantur officijs, & Beneficijs ab executione ordinum priuantur voce actiua, & passiuâ, & declarantur inhabiles ad obtinenda officia, siuè Beneficia in futurum; vltèrius datur eis in pœnitentiam, quod in Choro, ac Refectorio (si Regulares sint) vltimum locum habeant.

63. Addit Castro Palao l. c. quod si sollicitatio ad plures personas se extendit, vel cum illis turpitudines graues cõmisit ab omnibus Religiosis post latam sententiam flagellatur, nec non puniatur exilio, carcere perpetuo, absque vlla spe veniæ, & alijs pœnis secund. qualitatem criminis, etiam traditione ad brachium secularis Curie si opus fuerit.

64. Adstantes tamen abiuræ confessariorum sollicitantium tenentur sub lethali culpa non manifestare delinquentem, ita Sousa in opusculo de confessar. sollicit. tract. 2. cap. 16. n. 8. ratio est, quia infamia huiusmodi delictis Tribunalis limites non excedit, tantò magis quando talis sententia ob bonum cõmune occultè profertur; nec Iudices S. Tribunalis infamare intendunt, sed solum punire, & dânnum publicum euitare, ac sacramenti pœnitentiæ seruare decorem, & puritatem. Limite tamen quando Inquisitores ponunt pœnam excommunicationis contra loquentes de tali persona, vel dat præsentibus iuramentum de silendo, ita Freita in addit. ad Acun. quæst. 24. n. 49.

65. Debent tamen PP. Inquisitores plura attendere in castigando confessarios sollicitantes. 1. Grauitatem

vtriusque personæ. 2. Dignitatem, & affectum solli-
 citantis. 3. Numerum sollicitationum. 4. Tempus in
 quo delictum sollicitationis commissum est. 5. Da-
 mnum, & scandalum indè sequutum; quapropter non
 pro qualibet sollicitatione imponi debet pœna grauis,
 vnde si semel confessarius sollicitat feminam ordinariam
 satis erit si priuetur officio confessarij; ita Genuensis
 in praxi Neapolitana cap. 66. n. 2. & Vererus l. c. n. 14.
 66. An regularis priuatus confessione à S. Tribunali
 ob sollicitationem vnius mulieris tantum in sacramen-
 tali confessione, sit inhabilis ad officia Religionis. Quic-
 quid dicant DD, in contrarium sentientes, ego firmo
 priuatum esse vtraque voce, ratio est, quia Superior
 habet curam animarum, & etiam si pœnitentiam com-
 pleuerit carceris adhuc remanet suspectus, vt possit
 in hoc deficere, & semper remanet suspectus si a Sac.
 Congregatione, vel à SS. Papa non habilitetur, iuxta
 Bullam Urbani VIII. sub datum Romæ die 1. Octobris
 Anno Domini 1626. quod Decretum, siuè Bulla re-
 peritur apud Peyrin. tom. 2. priuilegior. constitut. 9.
 Pauli V. §. 2. n. 29. Pat. Stephanus Isnardus par. 1.
 Codicis minimi, verb. hæresis, & Tambur. l. c. vbi
 dictum Decretum ponit, patet etiam ex c. ius publi-
 cum est. 1. & c. infames §. porro 3. quest. 7. infamis
 enim dignitates consequi nequit, Regul. 87. de regul.
 iur. in 6. Farinac. par. 1. pract. crimin. tit. de delict. &
 l. pœn. quest. 23. n. 526.



APPENDIX EX CVRIOSITATE

De Reuelantibus Confessionem Penitentium.

1. **M**oueor in hac re discutere, multi ignorantes, nesciunt non solum quid sit, & quantum sit strictum sigillum confessionis, siue sit ex vera malitia, siue ex ignorantia non verentur ipsis dicta à penitente propalare, quare hic pono difficultatem, tantales reuelatores ad S. Inquisitionem punire pertineat.

2. Responso pro me est affirmatiua secundum doctrinam Alphonfi de Leon. de officio confessarij tom. 1. resolut. 22. n. 12. cap. 2. qui dicit tales confessarios denunciandos esse S. Officio, & ita communis opinio arbitratur apud Carenam de offic. S. Inquisit. par. 2. tit. 17. §. 23. n. 90. sed reuera in contrarium tenendum est, vt bene defendit Molphes. in sum. triplic. iur. tom. 1. tract. 7. cap. 23. n. 68. Diana 4. par. resol. moral. tract. 8. resol. 95. & testatur idem Carena se nunquam vidisse similes processus agitari in S. Tribunali, & si aliquando de alijs non suspectis, idest ex Specialibus Decretis Pontificum, tenentur ex huiusmodi sigilli fractione non oritur heresis, nec eius suspicio, nec turbatio, aut impedimentum S. Tribunali, quod sic ostendo, si enim ex hac fractione sigilli oriretur heresis suspicio, esset ex fractione dicti sigilli, & talis fractio non est actus hereticalis, ergo si quid oritur mali est ex iure positivo, quod non legitur in Codicibus vllis, nec in corpore Iuris, ita Carena loco citato.

3. Verum est, quod si confessarius reuelans confessionem crederet hoc esse licitum, vniq; S. Officio subiectus

biectus est, quia tunc supponitur malè sentire de sacramento pœnitentiæ, ita Carena loco suprâ cit. post Molphesium, vndè dictus confessarius reuelans potest interrogari ab Inquisitore, quid in hac re sentiat de sacramento pœnitentiæ sacramento, ita Carena n. 44. & 95. sed hoc solum est verum de confessario male vitæ, & alijs de hæresi suspectis, quia si hic non concurrat, S. Inquisitio non habet ius ipsum vocandi, vt alibi dictum est à nie, cum sit solum Iudex cognitor de rebus ad Fidem spectantibus, vt communiter DD.

C A P V T O C T A V V M.

Aliqua Dubia non parui ponderis proponuntur.

AN si Confessarius delinquens in materia sollicitationis compareat spontè ante Reuerendiss. Patr. Inquisitorem ante eorum testimonium depositionem, in carcerem recludi debeat: Negatiua est responsio pro Castro Palao l. c. n. 3. sed contestata lite, & conclusa causa, abiurare de leui debet, priuatur tamen auctoritate audiendi confessiones; si verò sponte compareat ante omnem accusationem, & vnam tantum sollicitationem fecit, vt alibi dist. acriter reprehendi debet absque alia castigacione bono, & laudis. Si vero confessarius delinquens negat crimen singulariter probatum per duos singulares testes Inquisitores, debet se informare de vita, moribus, & alijs qualitibus testium illorum, & si ipsi testes sunt sine exceptione, & probant cum verisimilitudinibus probabilibus licet delinquens neget dummodo non probet testes esse illi inimicos, debet condemnari, iuxta

supc-

superius dicta cum de penis latis contra sollicitantes Palao l. c. n. 3. & 4. non debet tamen torturari, verum est quod non probato delicto accusatus non potest castigari, videatur Bonacc. de denunciationibus disput. 6. punct. 3. n. 24. ratio est, quia Iudex non potest aliquem punire, nisi ipsi constet illud delictum commisisse, quia se exponeret periculo puniendi innocentem, & si Gregorius XV hoc reponat in arbitrio, & prudentia Supremi Tribunalis, quia ipse Summus Pontifex ut puto, supposuit ipsos Eminentissimos habere praxim legum.

3. Dubium non parui ponderis est, si verbi gratia, quis confessarius conuinctus est coram Inquirentore Florentiae quod sollicitauit Bertam in actu sacramentalis confessionis, vel alium, quia delictum commisit in quo redditur fidei suspectus grauitate, & delictum est Pisis patratum, quis horum duorum Inquirentorum erit index talis delicti, & delinquentis. Dico quod Pisanus debet esse iudex, nam ratione delicti reus acquisiuit forum, ita Vererus lib. 5. examen Episcoporum cap. 17. n. 55. & in hoc omnia iura conueniunt, firmat Abbas in cap. sanè, & cap. fin. de foro compet. n. 61.

4. Si verò in formando processu contra denunciatum sollicitantem, res dubia remanet in probationibus, iudicandum est pro denunciato, ratio adest ex eo, quia crimen non praesumitur, vbi possibile est, quod sine crimine aliquid fieri possit, & etiam, quia iustus, & dignitas confessarii, ite postulant, ita Bald. in c. Ecclesia Sanctae Mariae, de consuetudinibus. Dicitur autem rem esse dubiam, quando testes pro parte rei sunt ita efficaces, sicut illi, qui contra ipsum deponunt.

Damnati ad triremes à S. Inquisitione non efficiuntur irregulares; ita Riccius par. 1. decis. Curiae Neapolit. dec. 119. Homobonus in consult. ca. uum confectom. 1. par. 4. respons. 168. dummodo non sit infamatus apud alios, quia tunc esset irregularis, posset tamen dispensari ab Episcopo si clericus existeret, vel à suo Prælo si esset regularis. Trimarchi de confess. abut. pag. 314.

Regulares condemnati ad triremes per S. Inquisitionem, peracta pœnitentia, non possunt institui in Lectores cuiusvis scientiæ, aut artis liberalis absque dispensatione Summi Pontificis, quia si non permittitur quod infames sacrum faciant, nec in Cathedra debet permitti ut sedeant, aut in suggestu ascendant, c. si quis verò 11. quæst. 3. & c. presbiteros qui dist. 50. habetur etiam c. infames §. idem testatur 3. quæst. 7. ita docet Penna hynica c. de professis, qui in vrbe constat lib. 12. col. 2. testatur R. P. de Peyrin. tom. 2. priuili. constit. 2. Pauli IV. tanto magis.

Si verò peracta pœnitentia vere resipiscant ex corde ad gratiam admitt. possunt Arg. c. siduo 35. q. 6. vbi glos. verb. Atque infames, dummodo non inter veniat scandalum, & periculum recedendi, & publice non fiat; c. bencualet, & c. sacerdos dict. 50. nam non refert quis doceat, sed qualia doceat c. secundum Ecclesiæ dist. 19. puto tamen in hoc standum esse prudentiæ beni Prælati.

Vndè non debet permitti persona, quæ est infamis infamaturis, vel facti supradicta, nec libros typis mmandare, sed debet quiescere pœnitentiam agendo, ita Penna l. c. offerent c. nemo in peccatis de pœnitentia

CAPVT NONVM.

De Sortilegijs.

BOdinus de demonomania l. r. c. r. in principio que sequitur scaccia de iudic. civil. crimin. & hæret. l. r. c. 12. n. 20. ita sortilegium definiuit vt sit (qui ad aliquid consequendum diabolicis vtitur instrumentis) & sortilegiorum species tres enumerauit Chirandus, tract. de sortilegijs 92. Farinac. quæst. 20. n. 74. prima species est diuiniua; qua mediante sortilegi futura quædam, præsentia, vel præterita hõibis ignota vaticinari conantur. Secunda species est sortilegij amatoris, quod fit ad flectendos animos pudicos mulierum, vel virorum ad libidinem; tertia species est sortilegij malefici; per quod infirmitates fabricantur; morbi; calamitates; & similia in hominibus; vel brutis; ex quibus; aut mors maleficiati statim oritur; vel illius corpus paulatim consumitur. *Cl. ibi. de sortilegijs l. 12.* Sub nomine autem sortilegij veniunt omnes illi qui dant operam rebus magicis; maleficijs; cum caracteribus; verbis incognitis nullius significationis; in qualibet sit lingua; cum abusu sacramentorum; vel sacramentalibus rebus; aut benedictis; verbis Sacre Scripture; suffumigationibus; oblationibus cum proprio sanguine; aut animalium; siue actibus religionis et ga Demonem; in oblationibus eiusdem Demonis; procurando opus diuini Demonis; aut amorem; procurando necem alicuius; siue thesauri inuentionem; vel pro conseruatione monetarum; ita vt postquam expertæ sunt in propria scrumena redant; proacquirendis scientijs; aut dignitatibus; siue alijs similibus

libus rebus. Talia facientes suspecti de heresi seredunt, non solum ob sacramentorum abufum, & rerum sacrarum actu ex sua natura apostasiam a Fide indicantium, sed etiam pacto, quod ex talibus actibus, verbis, &c. inferitur pactum cum Demone habere simpliciter, vel explicitè.

3. Illi dicuntur habere pactum explicitum cum Demone, qui cum illo iniunt pactum expresse, etiam scriptura exarata proprio sanguine, promittendo illi quia inferuire, dare obsequium, & adorare, promittendo eidem, vel propriam, aut alienam animam renunciando Christum, Virginem Mariam, & Sanctam Catholicam Fidem, & conculcando Crucem Christi, & similia, & conuerso Diabolus promittit fortilego illi inferuendi, & satisfaciendi, in suis desiderijs, vel amoris, aut vindictæ, vel alijs similibus. Signa verò sensibilia talis pacti, sunt characteres, verba incognita, abusus, &c. non quia in seipsis vim habeant obligandi Demone, sed quia Demon fingit se obligare quotiesquunque fortilegus facit illa signa, quibus tanto magis promptus est, ac libenter paratus inferuire, quanto magis adest sacramentorum, & sacramentalium abusus ob irrisionem tantarum rerum ab ipso Demone, & ab illis fortilegis factam, & videatur Farinacc. quaest. 181. n. 34. Bisfeld. de confess. malefic. prælid. 6. per tot. Suarez de relig. tom. 1. lib. 2. de superstitione cap. 9. Sanchez in præcept. decalogi lib. 2. cap. 38. n. 3. & sequ. del Rius disquilit. magica lib. 21 quaest. 4. & 5.

4. Dicuntur habere pactum implicitum illi cum Demone, qui quamuis non paciscantur cum illo immediate,

diat è, nihilominus vtuntur eisdem characteribus verbis &c. & abusu sacramentorum, ac sacramentalium vt supra: vnde videntur consentire intentioni primi auctoris eiusdem sortilegij, & sic redduntur suspecti de hæresi vehementer; quidquid dicat Portell. in dubijs regul. verbo sortilegia n. 6. Bosnariens in decis. totius Theolog. lib. 3. c. 18. conclus. 3. ex quo colligitur, hoc pactum tacitum cum Demone interuenire posse, etiam absque eo quod sortilegus intendat opem Demonis implorare, cum namque signa illa sortilego usurpata, ex sola secreta hominis ope effectum speratum efficiant eo ipso quo quis vocat his, tacite velle videtur Demonis opem; ita Sanchez loco supra citato in n. tertio, quod etiam docuit Caietanus 2. 2. q. 95. ar. 2. quem secutus est Simanc. de cath. instit. tit. 63. n. 33. qua propter malitia vtriusque pacti ad hoc pertingit, vt qui talia pacta facit fecus cum dei inimico, & iurato hoste inire habet.

5. Hi sortilegi quando denunciati sunt, & præcedunt legitima iudicia; solet fieri perquisitio, quia, vt plurimum isti tales retinent apud se scripturas cum characteribus, & magicis experimentis; eamam virginem, clauiculam almadel, centum regum, artem notoriam paolinam, cumeliam, agnippam, petrum ab albanio, opus mathematicum, instrumenta magica, veluti ensè caracterizatam, &c. quæ omnia, ad Sanct. Tribunal deferuntur, vt delicti corpus, & fiunt recognoscere per patrem Inquisitorem ab eis iudicialiter, deinde interrogantur, de delicto, &c. de diuturna retentione, dictorum instrumentorum, & scripturarum, ac rerum

magicarum, nec non de usu earumdem rerum, atque de complicibus, & si fatentur, solent torturari aliquantulum pro habenda ulteriori veritate, & super complicibus, eo quia talis materia contagiosa est; interrogatur tunc super intentionem, nempe an crediderint sibi licitum esse operam dare rebus magicis, sibi prevalere Demonis operibus; habere sedus cum ipso, illi honorem præbere, & apostatate à vero Deo. cap. 6. Quando sortilegia sunt facta ad benevolentiam personarum captandam, interrogantur in specie ipsi delinquentes, an credant, aut crediderint quod Demon humanam voluntatem violentare possit, cum de sua natura libera sit, & quamvis aliqui ex ipsis sortilegis, aut ignorantia, & maxime si fuerint mulieres, &c. vel malitia, ut plurimum accidit hominibus, ob vehementem passionem amoris, quæ turbat eorum vehementer rationem, fatentur credere (quod est heresis) cum non habeat Demon facultatē violentandi voluntatem nostram; nihilominus S. Inquisit. non facit abiurare de formali, sed de vehemente, vel de leui, iuxta qualitatem personarum, aut effectuum impellentium, quia ipsi verè solum effectum credunt materialem, quem desiderant, nec ulterius transeunt.

7. Circa hoc de fide est Demonem non posse violentare nostram voluntatem, & si phantasiam turbare possit, aut virtute signorum, aut sanguinem commouendo, & humores, dando incentiua, spiritus excitando, & maxime in puncto, in quo persona, quæ desiderat mulierum amorem, sit ei præsentē imaginatione; at quia simplices ex ignorantia, & passione sensuali obcecati, nesciunt distinguere inter portionem su-
perio-

perio rem rationis, & inferiore m, nempe sensus com-
 motos casualiter, hinc est quòd aliqui istorum dicunt se
 violentatas esse, & quòd resistere non potuere, & sic
 obtinendo amorem suum, putant violenter coactos esse
 in eorum voluntate, ut quando sortilegus sit persona
 sapiens, & diceret in suo constituto se credidisse, quòd
 voluntas humana cogi potest, certè contrahit formalitatem
 heresis, & debet abiurare de formali; non cito
 DD. in hac re, quia res clara de se est, & ratio est il-
 la, quæ conuincit, & praxis, non verò auctoritas DD.

8. Aliqui ex illis, quamquam in perquisitione inuen-
 ta fuerint sortilegia, vel apud ipsos, aut in eorum
 domo, vel scripta manibus suis exarata, vel aliena
 manu, negant tamen usum dictorum sortilegiorum in
 tortura, in hoc casu ordinaria via procedendò, fiunt abiu-
 rare de leui. Fallit nihilominus hæc regula ordinaria
 in casu, quòd persona inquisita non sit simplex, quòd
 retentio scripturarum sortilegarum fuerit diuturna, quòd
 qualitas illarum sit perniciofa, quòd omni studio,
 & diligentia quesierit habere multitudinem de illis, &
 illas in suo repertorio scripserit, vel scribere ab alio
 fecerit, si scribere nesciebat, sed tantum legere, &
 in tali casu sit abiurare de vehemènti, sicut si dat in-
 ditia sufficientia, & abusu talium sortilegiorum gra-
 uatus esset, quia in tali casu tortura non extenuat illi
 totaliter inditia, &c.

9. Quando verò veniunt inditia, aut scripturæ su-
 persubstituta S. Tribunali considerari debent omni dili-
 gentia a Reuerendis Inquisitore vna cum suis Consul-
 toribus, ac familiaribus fidelibus, an videlicet quali-
 ficatæ sint, nec ne, qualificata sortilegia dicuntur illa,

in quibus adest invocatio Demonum, characteres, aut verba incognita, abusus sacramenti, siue sacramentalium, aut in ipsis fiat mentio scribendi in charta virgine, & maxime cum proprio sanguine, aut extrahendi sanguinem a volatilibus, vel ab alijs animalibus cum observatione lunæ crescentis, aut decrecentis, aut invocatur Deus, vel Sancti similiter invocantur ad consequendum finem, quod alias est peccatum lethale, huc Missas celebrare desuper res manimatas cum usu verborum consecrationis ob finem peccati mortalis.

10. Non qualificata sunt aliquæ orationes incompuestas, etiam cum diuino nomine, crucibusque interpositis ob liberationem a periculis eas supra se gestantes, præcipue quando ibi adsunt verba Sacræ Scripturæ insertæ.

11. Prima cognoscuntur in S. Officio, atque castigantur, secunde Ordinario loci relinquuntur, & si aliquando S. Inquisitio ob aliquam causam eas cognoscit, aliqua monitione expedire solet, vel aliqua penitentia saluari. Sub nomine fortilegij comprehenduntur etiam saghæ, seu stregones, qui maleficiare habent personas varijs modis, aut amoris, aut mortis, & præcipue infantes lactantes.

12. Maleficiunt aliquando ad amorem effident medijs, quibus vtuntur fortilegi certis, characteribus, prociendo salem in ignem, proicere fabas benedictas, abutendo verbis sacrae Scripturæ, vel verbis consecrationis, scribendo eas in cartulis, puluerizando aliquas herbas benedictas, deinde illas pulueres prociunt super personas, vtuntur etiam magnete baptizata, &c. invocando ijs medijs Demonem vel expresse, aut tacite;

citè; sed vobis plurimum maleficium habent commestibilia; & verba incognita in eis scribendo, atque characteres in fructibus; miscendo pulueres in cibarijs; forisstant aliquando statpas cereas; illasque trafigunt ago; & prope ignem paulatim ipsas faciunt liquefieri; pronunciando super eas aliqua verba tendentia ad amorem incendendum in illam personam; & formant aliquando volumina eio herbis; capillis decerptis ex persona maleficiata; accipiunt aliquando partes vnguim necessarium; & super istos globulos pronunciant verba incognita; hæc Demotusi innocarioes; & sepeliunt illas deinde in aliqua parte domus maleficiatæ personæ; & præcipue sub liminare ianue vnde maleficiatus transire debet. Hinc oritur quod cum dictæ res in se ipsis virtutem non habeant tales effectus produccndi; Demon concurrens stante pacto explicito; vel implicito suo opere attendendo dictam personam; vel cruciando modo supradicto; & cum tactu inuisibili paulatim eas consumere; fit; tangendo illos; vel immediate; vel medio maleficio; tactibus herbarum venenose qualitatis; vntionibus; aut pulueribus compositis ex pestiferis simplicibus; ita vt aliquando personæ maleficiatæ consumuntur absque vilo remedio; cum medicus nesciat causant tantum mali; & eodem modo; ratione odij maleficiatæ habent.

17. In his casibus cum ex se difficillima probationis sint ita vt tantum negotium penetrari non possit; cum radix sit occulta; & materia incerta; Si Inquisitio maxima circumspectione procedit; & diuturnitate; tam in credendo; quam in processando; & in hæc re ferè nullus processus inuenitur; qui sit rectè fabricatus; quia vt plurimum fundantur in inditijs remotissimis; nempe

in minis, vt vulgariter dicitur [mela pagherai, te ne
 farò pentire; &c.] aut fundati sunt in iudicijs indifferen-
 tibus, veluti in rebus comestibilibus; quibus nutri-
 tus patiens infirmatur; tamen etiam quia corpora delictor-
 um huiusmodi probari nequeunt; & illæ infirmitates
 a causis naturalibus prouenire possunt; quapropter
 in iudicio producere necesse est fidem Medici afferentis
 talem infirmitatem non esse naturalem; vel saltem, vt
 de hac dubitet; sicuti in eodem processu inferenda est
 fides experti exorcistæ; afferentis dictam infirmitatem
 causatam esse a maleficio (dixi experti exorcistæ) quia
 sunt multi exorcistæ; quia omnes infirmitates faciunt
 maleficia; & ob paruum eorum experientiam; aut quia
 in tali re faciunt mercaturam; & aliquando etiam se
 personæ non sunt maleficiatæ; ipsi exorcistæ nutriendo
 humorem melancholicum in iudicis infirmis; aut eorum
 illicita arte eos maleficiare habent, effectus pessimos cau-
 santes; inconuenientia; atque grauias scandala. mus 28

14. Ex istis maleficijs parua educi possunt, cum vt
 plurimum ratione debilitatis indiciorum Inquisitores
 premerè non possunt; nihilominus quando urgentia
 sunt; procedunt ad capturam personæ iudiciatæ; &
 ad torturam; & super factum; & super intentionem
 respectiue; & ob factum; & opus Diaboli sunt abius-
 rare in illo gradu continenti delicti grauitati; & per-
 sonæ; condemnantur ad carcerem; & ad alias pœnas
 minores; aut maiores; maioris; aut minoris iuxta
 personarum qualitatem; & delictorum. mus 29

15. At quia sepius succedit, quod de istis ma-
 terijs loquendo in Sa. Tribunali Inquisitionis rei; &
 maxime quando sunt mulieres; interrogatæ de super in-
 delitijs

ditijs præcedentibus fatentur ex se ipsis delictum com-
 mercij cum Dæmone, & quod se illi concesserunt in-
 anima, & corpore, & ductæ fuere ab eodem ad io-
 cum, ipsum adorauerunt, renunciando Deum, sa-
 cramenta, conculcando Crucifixum Christum Domi-
 nium nostrum Redemptorem, negando Deum, ac B.
 M. Virginem Protectricem nostram, faciendo alios
 actus apostaticos, & quod commiserint, multa infanti-
 cidia, & quod in eodem loco diabolici tripudij vide-
 runt, ac cognouerunt alias personas, & illas nominent,
 distinctè, debent obseruare Reuerendis. PP. Inquisit.
 post multas interrogationes eis factas debent illas inter-
 rogare de tempore, & occasione in qua inceperunt ha-
 bere commercium cum Dæmone, & accepta ab eis
 narratione seruum omnium; vel eorum vitæ, factis
 interrogationibus eis de complicibus in delictis commissis
 contra deum in hac materia sortilegijs, & maxime de
 infanticidijs, necesse est vt verificentur, at fiunt abiurare
 de formali, vt dicam infra vt vehementer suspecti de
 hæresi formali, interrogantes si corde apostatarunt, an
 non; at si negant intentionem de yehementi conde-
 mnantur ad carcerem formalem; quando præuerti sunt
 accusati ab indicijs, ad differentiam confessionis, quæ
 sine præcedentibus inditijs ex se totum concludit; &
 proceditur contra tales personas delinquentes, non tamen
 contra illos quos nominarunt se vidisse in loco diabolico.
 In qua re est decretum speciale Sacræ Congregationis vt
 contra ipsos non procedatur eo quia deponentes possunt
 decipi per diabolicam illusionem. Sed quantum pertinet
 ad eorum, vel earum personas standū est suis confessioni-
 bus vt plurimum nihilominus inter duas mulieres, &

viros, meretrices, & concubinarios incidunt sub S. Tribunalis iurisdictione, quia vt faciant accedere ad domus suas amantes, & amatas. Sortilegia faciunt, verrere habent vt vulgo [il camino] projiciunt salem in ignem, fabas benedicunt annodant vt vulgo vocantur [nastri] cum inuocationibus Demonis, dum missam audiunt cum aliquo certo numero nodorum supra dictæ materiæ, & annodando dictam materiam verba incognita aliqua habent proferre, siue cognita, sed lasciuia, atque indecentissima ad illud sacro sanctum Sacrificium, & aliquando dicta verba obscena profertur in actu sacrificij, siue consecrationis tam Hostiæ, quam Vini, aut elevatione Corporis, aut Sanguinis, vel quando sacerdos vertit se ad populum dicendo, Dominus vobiscum abutendo rebus sacris, ac candelis benedictis, recitando orationes S. Danielis. Sanctæ Elenæ, & aliorum sanctorum, vel sanctarum, quibus inuocant sanctos, aut sanctas ad finem eorum consequendum, quod de sua natura est lethale peccatum. Faciunt etiam sortilegium amphoræ media virgine puella, aut puero, aut mulieris gravidæ faciendo pronuntiare sequentia verba ab illa, angele sancte; angele benedecte, ob tuam sanctissimã, & meam puritatem & mulieris gravidæ ob virginitatem quam in vtero habeo verbis alludendo creaturæ rationali ventre eiusdem gestatæ, qua propter tam virgines, siue sint mulieres, siue pueri fatentur videre comparere sibi in amphora aliquam figurã formatam varijs aspectibus, quam figuram interrogant vt inueniant res deperditas, Thesauros absconditos, aut res futuras sapiant. Solent etiam aliqua mistura ungere palmas manus virginis, si-

uæ mulieris grauidæ, in auribus quorum, vel quarum, susurrant ipsimet sortilegi aliquas voces incoguitas deinde præcipiunt [virginibus) vel mulieri grauidæ, vt aspiciant palmas manuum suarum dicendo vt veniat res & multi dicunt videre venire, & signis, aut nutibus respondere ad quod ab illo petitur.

16. Et isti absque dubio sortilegi hæreticales, de quibus aliqua dicã in fine huius capituli, & isti qui vsi sunt istis sortilegijs fiunt abiurare secundum qualitatem personarum, facti, & circumstantiarum aggrauantium, & ordinarie de vehementi; vel saltem de leui, quando ex qualitate personæ siue ex circumstantijs dignoscitur ignorantia, & simplicitas; condemnantur vt maneant in foribus ecclesiæ in diebus festiuis, cum candela accensa in manibus, mittuntur in exiliũ, aut detruduntur in carcere formali, siue in propria domo, iuxta delicti qualitatem; & cum exeunt præcipitur eis vt se presentent S. Tribunali locorum, vel ordinario loci, saltem semel in mense quolibet quod, etiam fit delinquentibus in alio genere, vt refrenentur; aliquando fustigantur; verum est tamen quod si sunt coniugati, & habeant filias nobiles, S. Inquisitio ab hac pœna se abstinet inferenda, & hoc ob sui benignitatem, eo quia in ignominiam filiarum redundat, quæ non potest deinde nubere, & vxorati se alienant ab affectu vxoris quando fustigatæ sunt.

17. Quare colligo ex Cæsare Carena S. titul. 12. n.

28. quod quæcunque sortilegia fiunt a sortilegis habentibus pactum expressum cum Dæmone, respectu operantis sunt hæreticalia, etiam si talia non sint ratione operis, vt quia a Dæmone peteretur res suam facultatem

tatem naturalem non excedens. Confirmat Martinus del Riuo disquis. magic. lib. 5. sect. 15. n. 2. vers. 2. est etiam propositio Zanard. in sum. dia. præceptorum p. 2. c. 64. vers. 2. ; cum multis alijs DD. vt videre est apud dictum Carenam loco citato; immo ego dico cum eodem Carena quod sortilegium, etiam ad bonum finem factum punitur ab Inquisitoribus, vt fuit decisum in curia Archiepiscopali Neapolitana, in quadam vetula 80. annorum, quæ huiusmodi sortilegia faciebat ad sanandas infirmitates teste Rict. decisione illius curie 144. volum. 2. videri possunt de hac re multa apud eundem Carenam loco cit. n. 29. & sequenti.

C A P U T D E C I M V M.

De Blasphemantibus.

1. **A**Nte quam loquar de modo procedendi contra blasphematores, dicam, & explicabo quid sit blasphemia, quæ & si diuersimode definiatur à DD. mihi tamen magis arridet definitio Sanciij in præcepta decalogi lib. 2. c. 32. n. 1. quod sit locutio falsa contra deum per modum conuictij, quam etiam tenet Bannes 2. 2. q. 2. ni fallor. art. 1. notabili 2. quæ quidem blasphemia consistere potest in signis, aut factis. V. G. si quis immagines conculcet, ita aliqui doctores, verum est nihilominus blasphemiam in solis verbis consistere prout asserit Suarius de Religione tom. 1. lib. 1. de irregular. tot. c. 4. dummodo verba proferantur mente, ore, vel scripto, affirmando aliquod falsum de Deo, vel negando de illo verum. V. G. vt Deus est iniustus, aut Deus non est misericors, &c. quod potest accidere non

solum si blasphemus utatur verbis indicatiui modi, sed etiam si verbis optatiui, vel imperatiui; videatur de hac materia Cęsar Carena, pagina mihi 157. & 158. cum sequenti, ubi agit etiam de hæreticali blaphemia latissime, & cum omni distinctione, ac claritate.

2. Blasphemi igitur, ut tetigi numero primo, in hoc capite dicuntur illi, qui blasphemias hæreticales proferre habent, & in S. Tribunali puniuntur, prius contra eos formato Processu. Blasphemias hæreticales autem in praxi sunt exempli gratia sequentes: (Rinnego Dio, al dispetto di Dio, Traditore tu non puoi fare &c. Puttana della Vergine) & omnia illa, quæ opponuntur veritati contentæ in Symbolo, vel in articulis Symboli. Verùm est, quod blasphemia ista (Puttana di Dio) non reputatur omninò hæreticalis, & idcirco quando quis de hoc tantùm denunciatur, non proceditur contra illum, benè tamen quando est annexa cum aliqua ex supra dictis.

3. In hac materia Tribunal S. Inquisitionis solet considerare, an tales, ac similes blasphemias prolatae sint in actu collerico, aut extra coleram, & in utroque modo semper attenditur consuetudo blasphemantis, qua propter colera minuere habet suspicionem crudelitatis; & intentionis, & etiam poenam, maximè in actu rixoso, siue in ludo cum iactura; vnde pro prima vice fiunt abiurare de leui, præiura tortura super intentione; simul in poenam pecuniariam condemnantur si habent facultatem, secundum personæ qualitatem, & delicti, præceptantur etiam sub tali, vel tali poena, ut se abtineant in futurum a blasphemia; & illi, qui sunt faciles ad blasphemandum in ludo, præcipitur ut a ludo

à ludo se abſtineant ſub graui pœna, & hoc vt fugiant occaſionem blaſphemandi, & id quod de blaſphemante, in ira, & ludo, dico de ebrio blaſphemante. Videatur Farinac. de delict. & pœn. quæſt. 20. n. 47. Lazzar. de blaſphem. quæſt. 7. n. 61. ſequent Salcedo addit. cap. 113. circa finem verſ. excuſabitur autem is. Idem iudicandum eſt de ebrio, ac furioſo, & mente captol. omnè delictum, §. ac de furioſo. ff. de re militari. Idem dicendum eſt de dormientibus, Salcedo vbi ſupra. Sed non militat de ebrio leuiſſimè ebrio, quia hæc ebrietas non turbat mentem, ita Bald. l. 1. n. 40. c. vnde vi, quia talis ebrietas ſolùm hominem hilarem facit, non ſic Grauis ebrietas, quia iſta mentem turbat.

4. Verùm eſt, quod ſi in ludo, vel in riſſa auſus quis eſt blaſphemare hæreticaliter, augetur gradus abiurationis, & pœnæ iuxta grauitatem blaſphemix hæreticalis, Ratio eſt, quia cognoscendo ſe facilem eſſe ad blaſphemandum, tenetur occaſiones fugere, aliàs ſe exponit periculo euidentiffimo, quod reputatur voluntarium.

5. Dico tamen, quod ſi iſti riſſoſi, ludentes, ac ebrij leuiſſimè, ſtatim ac blaſphemarunt ex cauſa excuſabili (aliquo modo) coram præſentibus eo ipſo, quod ſe deliquiſſe nouerint, peccatus obtunderint, vel alta voce dixerint, peccauit Domine miſerere mei; excuſantur ab omni abiuratione, quamuis non ab omni pœna, etenim per actus doloris externa ſuſpicio malæ credulitatis ab eis tollitur, Farinac. quæſt. 20. n. 57. de delictis, & pœnis.

6. At ſi blaſphemix hæreticales extra coleram prolatae ſunt, vt a vulgo dicitur (a ſangue freddo) aut leuiſ-

leuissima occasione, sicut aggrauant intentionem proferentis, dantes indicium malæ credulitatis, dum aliàs non apparet aliunde occasionem habuisse; & sic etiam aggrauat abiurationis gradum, & personæ vili imponitur stare præ Foribus Ecclesiæ, affigēdo illi inscriptionem in pectore, aliquando suspenditur in tormento (vulgò detto la Capra) publicè aliquando fustigantur, & mittuntur in exilium, & aliquando condemnantur ad trimeses, maximè quando sunt consuetudinarij. At si sunt personæ nobiles, aut saltem ciuiles, condemnantur ad carcerem formalem ad tempus, vel in propria domo, cum multâ pecuniaria, præceptis, & pœnis grauissimis salutaribus, & quando de istis est fama, quod negligant Sacramenta, debent isti deferre fidem in S. Tribunali de frequentia Sacramentorum, & executione penitentiae salutaris impositæ illis, quod aliquando solet hoc fieri pro alijs delictis.

6. Solent cum blasphemijs aliquando esse admixtæ aliquæ iniuriæ, & impropria erga Deum, V. G. (Dio cornuto, Dio becco) & similia, quæ omnia puniuntur grauitè; sicut & aliquæ imprecationes, vt pote maledictus sit Deus, maledicti sint Sancti, maledicta sit Beata Virgo, possit subuerti, aut naufragari Deus, & Paradisus. Ego volo me ipsum Diabolo tradere; in qua re Inquisitores solent nolle in hoc procedere, sed Ordinarijs relinquunt, & si aliquando ob rei grauitatem in hoc manum ponunt Inquisitores graui monitione solent tales expedire, ac pœnitentijs salutaribus.

7. Inter istas blasphemias accidere solent aliquando sequentia verba, vel similia, nempe [Dio se ti auessi nelle mani ti vorria cauare il cuore, &c. se tu non mi

fai venire, o non fai la tal cosa non ti voglio credere) & hic modus loquendi, absolute loquendo est loquutio hæreticalis, primo quia facit Deum passibilem, secundo quia se Dei rebellem facit, tertio quia etiam si Deus non concedat id, quod ab eo petitur quisque tenetur credere illi.

8. At quia vt plurimum talia verba in actu iræ proferuntur a S. Inquisitione, non proceditur contra talia verba proferentes toto rigore circa credulitatem, sed quando simul cum alijs, & omnibus simul iunctis, ac consideratis, ad arbitrium puniuntur, tam circa abiurationem, quantum circa pœnam; videatur Zanardus in sum. diuinor. præcept. cap. 11. de blasphemia par. 1. vers. blasphemia, Locatus in 3. casu Placentiæ decis. adde etiam Roia cons. 63. n. 7. lib. 3. & Farinac. quest. 194. n. 9. de hæresi.

C A P V T V N D E C I M V M.

De retentionibus librorum prohibitorum.

1. **S**Vccedit quandoque, ac sæpe quod in S. Inquisitione, denunciantur retinentes libros prohibitos, vel inditiantur, vnde Tribunal sanctum primo facit perquisitionem debitam de tali supposito ac denunciato delicto; deinde à S. Inquisitione tria præ oculis habentur, primo personarum qualitas, secundo qualitas personæ dictos libros retinentis, & diuturnitas ipsorum retentionis, si persona inditiata, est intelligentiæ maximæ, vel saltem bonæ, & libri sint perniciosi continentès propositiones hæreticales, vel erroneas proximas ad errorem in fide, & per aliquod tempus
indi-

inditiati apud se retinuerint, interrogantur tales personæ, an dictos libros legerint; & si fatentur illos legisse, interrogantur in specie etiam super dictas propositiones V. G. in dicto libro, asseritur, hoc; & hoc, quid sibi videatur de illa asseritione; quid sibi velint illa verba, &c. quem sensum videantur sibi habere, & similia; & si sint propositiones quæ de sua natura non possint sensum Catholicum habere; interrogantur deinde super intentionem; & si negant habuisse malam credulitatem; obicitur eis quate longo tempore illos libros apud se retinuerint, & sæpè sæpius illos legerint, & cum diligentia conseruarunt, atque maxima expensa de lōginqua ad se illos peruenire fecerint, & mercarint rigoroso pretio; & si indicati sint intelligentes contrarium præsumitur, interrogantur etiam super complices, nempe aquo, vel a quibus dictos libros receperunt, & mediante qua persona venerunt ad illorum manus, si alijs comunicauerint dictos libros, nec non interrogantur super vsum dictorum librorum vtpote, si inseruierunt doctrinis contentis in dictis libris, tam in scribendo, quam in legendo, aut prædicando, &c.

2. Et quia non possunt dicti rei respondere tam clare, & veridice respectu eorum contumacia, & presumptionis Tribunalis sancti ita vt se satisfaciat, idcirco, ad torturam ponuntur de inueterata consuetudine pro vltiori veritate habenda, & super complicibus, & intentione, & si de hoc nihil resultat, fiunt abiurare de vehementi, si sunt personæ religiosæ priuantur voce actiua, & passiua, suspenduntur a diuinis, & officijs spoliantur, nec non ab exercitio legendi, ac concionandi, ad arbitrium Tribunalis Supremæ Inqui-

fitiosis, & imponitur eis salutaris pœnitentiã, &c.
 3. Verum vñm est mœo videri, quod dicti libri prohibiti inueniantur apud personam bonæ famæ; talis inuentio librorum non facit inditium ad torturam, ita Farinaccius qui alios allegat. q. 180. n. 48., & sic firmant DD. exemplo rei furtiua inuentæ apud virum bonæ famæ, & vitæ qui dicunt talem inuentionem non sufficere ad torturam; firmat idem Farinaccius de furto q. 177. p. 1. & 5. Anal. Albert. de agnos. affect. Cath. q. 28. n. 25. & 26., Non sic in homine malæ vitæ, & famæ de quo dicendum est quod concurrentibus inditijs aliquibus talis retentio librorum est sufficiens inditium ad torquendum, & interrogandum vt supra Bursat. Consil. 344. volum. quarto, Costa de iuris, & facti scientia, & ignorantia cent. 1. num. 4. Homob. de bonis de examine ecclesiastico tom. 1. tract. 7. c. 2. q. 13. versic. vnde primi.

4. At si negant inditiati legisse dictos libros, fit eis obiectio de verisimilitudine, & retentione dictorum librorum nam tunc præsumptio stat pro fisco, & si non potest tali via haberi veritas, deuenitur super hoc ad rigorosum examen; & quia multi ex istis solent se excusare dicendo. Se nescisse quod in domo sua fuissent tales libri, & quod ab eorum inimicis fuerint ibi repositi, cum de hoc non probent Sanctus Tribunal manet in sua præsumptione contra dictos inditiatos, & vt veritatem habeat debet deuenire ad media rigorosa, & secundum qualitatem personarum inditiatarum, librorum, & aliarum circumstantiarum, fiunt abiurare saltem de leui, etiam si negent, quia, & si non iudicandi sint hæretici, sunt tamen de hæresi suspe-

suspecti ita Pegna ad directorium p. 2. Coment. 3. vers. falluntur. G. epiropi.

5. Verum est quod ad incurrendum in excommunicationem latam contra legentes, vel retinentes libros prohibitos necesse est, vt scienter legantur, vel retineantur Sanchez cap. 10. n. 33. Suarius sect. 2. n. 18. Durardus ad dictum cor. 1. Bullæ q. 39. & 40. Marius alterius de censuris tom. 1. l. 5. disput. ei 6. & dicta excommunicatione extenditur etiam ad legentem dictum librum prohibitum in ea parte in qua nulla est hæresis. Sanchez in summa lib. 2. n. 35. ni fallor.

6. Verum si personæ, quæ libros prohibitos apud se retinuerunt sunt ignari, ac simplices, & maxime de materijs contentis in dictis libris, & index prudens in constituendo dictos reos cognoscit non esse in illis malitia, & quod lectura dictorum nihil mali impresserit in mentibus illorum; neque dubium aliquod in Fide Catholica, vsque adeo, vt procedant sincere in factendo veritatem super complicibus ex vsu dictorum librorum, vt supra, nec se aggrauent in intentione, vt plurimum fiunt abiurare de leui, secundam inditionum grauitatem, & diuturnitatem retentionis librorum, deinde paruitatem torture, ut teritionem illis inferatur. At si essent omnino ignari, itaut neque legere scirent, aut non intelligerent id quod legunt, & dicti libri fuissent relictæ in domo accusati ab aliquo, tunc dimittitur abiuratio, & in reliquis mitissime proceditur; & tandem hoc totum negotium in qualitate personarum attenditur, nec non in qualitate librorum inuentorum penes reum, atque in prudentia Iudicis discreti; ita omnes DD. de hac materia scribentes.

7. Si vero libri reperti sunt penes hæredem, qui non dum omnes partes domus hæreditariæ vidit, & illustrauit, non contrahit vilo modo hæresis suspicionem, ita Pegna par. 2. com. 3. vers. vt ergo gradus, Farinac. qui alios allegat quæst. 180. n. 9. Menoch. de præsump. lib. 15. præsump. 6. n. 18. Paramus de orig. S. Inquisit. lib. 8. quæst. 9. n. 148. cum alijs multis.

8. Sed si libri non continent doctrinas hæreticales, erroneas, vel ad errorem proximas, aut alterius qualitatis suspectas directè, vel indirectè contra Fidem, sed solum res scandalosas, ac temerarias. Puniuntur retentores illorum librorum extraordinaria pœna arbitrio Iudicis absque abiuratione, ratio est, quia non est abiurabilis, nisi illa materia, quæ secum fert suspicionem vehementem, vel leuem de infidelitate, siue de hæresi.

9. Quis sit Iudex huius criminis? Distinguendum est, vel libri sunt prohibiti ob hæresim, vel suspicionem falsi dogmatis, & tunc non est dubitandum, quod ad Inquisitores huius delicti iudicium spectat. Sic expressè habetur in Bulla Pij IV. quæ incipit: Dominici gregis. At quando libri sunt prohibiti ob res lasciuas, &c. Sacra Congregatio Supremæ Inquisitionis de vrbe, etiam si aliqui dicant, quod contra tales retinentes debeant procedere Ordinarij locorum, decreuit talis delicti iudices esse Reuerendis. Inquisitores, vt per litteras eiusdem Sac. Congregat. directas Reuerendis. Pat. Inquisitori Cremonæ datas sub die 6. Februar. 1627. per Cardinalem Mellinum, vt refert Cæsar Carena tit. 10. de retinentibus libros prohibitos, §. 2. pag. 213. n. 19.

10. Et si in Bulla Iulij III. incipiente : cum meditatio cordis , expressè præcipiatur huiusmodi libros consignari locorum Inquisitoribus , non propterea legitur exclusisse Ordinarios . Verùm est , quod ego multum laudarem locorum Ordinarios , si non solum retentores librorum prohibitorum , verùm omnem aliam causam ad S. Tribunal spectantem ad Inquisitores remitterent , quando apud illos secretum non vigeat nimis ratione eorum Cancellariorum , benè tamen apud Inquisitores maxime residet .

C A P U T V N D E C I M U M .

De edentibus carnem in diebus prohibitis .

1. **M**agnam prævinciam suscepi , Deus sit mihi dux in itinere . Comedentes igitur carnes in diebus vetitis , sæpè in Sanctissimo Tribunali Inquisitionis accusati veniunt , at Inquisitores , in hac lento pede pergunt , quia in similibus casibus sæpe invenitur , vel quod denunciati non comederunt carnes in illa hora diuisoria inter sabbatum , & diem Dominicum , vel inter vigiliam & festiuitatem , vel in nocte mediante inter vnum , & alium ; aut erant infirmi , vel conualescentes ; & aliquando licentiam obtinuerunt , & si facultatem debitam non habeant , qualitas morbi , & necessitas eos excusabat ; & aliquando non recordantur ob eorum simplicitatem diei prohibiti , vt plurimum faciunt coloni , & in similibus casibus , maxime quando ab aliquo sit absque licentia ; fiunt monitiones paternæ cum aliquo rigore , & imponuntur eis salutares prænitentiæ , & maxime vt ieiunent aliquos dies ;

2. An vero isti sint suspecti de hæresi, & quomodo respondeo; quod si comedunt carnes in diebus prohibitis absque necessitate, & maxime quando hoc faciunt cum scandalo, ac scilicet; S. Inquisitio debet cum rigore procedere, & maxime si de istis mala fama currat apud viros bonæ famæ; nempe quod non frequentent sacramenta, quod moniti irridere eos monentes, vel dicendo verba suspiciosa nempe, manducate quæ apponuntur vobis, vel quod intrat per os &c. quæ verba solent ab hæreticis contra catholicos, aut quod hæc est inuentio Pontificum contra legem Evangelicam, vel quod Ecclesia hoc non debebat, nec poterat facere talem prohibitionem, in quo casu S. Inquisitio debet tales interrogare super intentionem cum tortura rigorosa, & sunt abiurare secundum delicti qualitatem, ac personarum, atque adeo secundum easdem qualitates condemnantur tamen.

3. Cum sint isti de hæresi suspecti quando non adest causa legitima, ut est infirmitas a Medico bonæ conscientie approbata, vel a Parocho, aut ab Ordinario loci, quod si aliam comedunt, sunt suspecti vehementer de hæresi, & ut tales puniendi sunt; videatur quicquid dicant DD. in hac materia, & præcipue Repert. Inquisitor. in verb. cognoscere, vers. sed an iudex Inquisitor, Parisiens. conf. 169. n. 67. volum. 4. Pegna ad director. &c. par. 3. comment. 24. vers. Ecclesiastica Sacramenta, & par. 2. quæst. 55. comment. 86. vers. & ob hanc præsumptionem, Riminald. Jun. conf. 395. n. 20. vers. quinque testes deponunt, Grassus decalib. reseruat. lib. 2. cap. 10. n. 21. Riccius in præxi Fori Ecclesiast. impressa Neapoli de anno 1620. resolut. 423. vers.

vers. carnes comedentes. Totum desumitur ex loquutione Dni Gregor. rehta in cap. si qui sunt, dist. 81. qui dicit tale delictum esse peccatum paganitatis, &c. docuit hanc sententiam Genuens. in praxi Archiepisc. Neap. c. 18. n. 11. vers. comedentes carnes, Pagn. ad direct. Inquisit. par. 2. comment. 30. vers. & ob hanc præsumptionem, sup. cit. videantur Scribentes de hac materia, in qua fere omnes dicunt, quod comedentes carnes sine debita licentia, & causa iusta, vehementer sunt de hæresi suspecti, & per consequens, vt tales puniendi sunt, atque abiurare de vehementi debent, meo videri, quidquid dicant DD. praxi me remitto,

CAPVT DECIMVM TERTIVM

De illis, qui male loquuntur de excommunicationibus.

DE illis, qui male loquuntur de excommunicationibus, multi veniunt denunciati in S. Inquisitione, & aliquando Ordinarij locorum videntur eccedere in illos processando sub titulo S. Officij, quia fortassis reus dicit [ho in culo le Scomuniche, incaco le Scomuniche, &c.] & quia potest esse, quod Ordinarius illum excommunicauerit ob interesse proprium, adhærentiam, aut propriam substantiam, &c. yndè accusati colericè loquuntur; & multoties sunt prouocati, & incitati a modo procedendi Ministrorum ipsorum Ordinariorum, etenim non supponitur quod Episcopi velint vexationem suorum subditorum; qua propter S. Inquisitionem non habet suspensionem de eorum intentione, neq; de eorum credulitate circa validitatem excommunicationum, & autoritatem eas fulminandi; regulariter solet

let illos expedire monitionibus, & salutaribus poenitentijs. Sunt etiam aliqui ex istis, qui dicunt: Episcopus non poterat me excommunicare, quæ verba, & si tale faciant sensum contra Episcopalem auctoritatem, prima facie, esse tamen potest, quod proferens dicta verba intelligat Episcopum non potuisse illum excommunicare in illo casu particulari, de quo pretendit rationem stare pro illo, & iura; quare interrogantur ad hoc ut se declarent, & explicent legitime suam Intentionem; at si dicerent aliqua verba derisoria erga excommunicationem, quæ verba indicarent Episcopos non posse excommunicare tunc debent interrogari, actorqueri super intentionem, & fiunt abiurare, secundum qualitatem Calus, ac personarum, & sic similiter puniri; ita fere omnes scribentes.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

De in sordescensibus in excommunicatione.

I. **E**T si multi doctores dicant quod ad incurrendum quis in infortescensiam requiratur perseverantia in excommunicatione, per triennium, aut saltem per biennium sufficit tamen, annus completus non interruptus, & hoc etiam requirit pertinaciam cum clamore contemptu, ita Glos. Ioannes Andreas n. 10. Abbas. n. 7. Ricciullus de iure personarum extra Ecclesie gremium existentium lib. 4. c. 7. n. 1. Marius alterius de censuris lib. 2. disput. 6. c. 1. vers. de secundo dubio & post DD. in C. cum bonæ de etate, & qualitate decidit Rota Rom. decis. 196. n. 2. in impressis post 2. volum. consiliorum, ubi ad hoc allegatur si-

gno nol. conf. 33. n. 10. vers. præterea, & Decianus
conf. 14. n. 9. volum. 3. eadem Rota decis. 132. p. pr.
in recent. n. 1.

2. Requiritur etiam ad incurrendum in hanc infor-
delcentiam quod excommunicatus habeat notitiam ex-
communicationis, & quod talis sit declaratus a Iudice,
qui possit hoc facere, aliàs nunquam posset dici infor-
descere, vt optime decreuit Rota Rom. decis. 182. nu-
2. & seq. quare ita infordescens est de heresi suspectus iux-
Trident. sect. 25. cap. 3. de reform.

3. De excommunicatis loquendo qui per annum per-
seuerant in excommunicatione; sunt aliqui locorum or-
dinarij, qui virtute illorum verborum, &c. si quis ani-
mo indurato per annum permanserit excommunicatus;
fit suspectus de fide, &c. & procedunt contra istos sub
titulo S. Officij quam vis vt plurimum tales excomuni-
cationes fulminatę non sint ob causam fidei [in quo ca-
su, non est dubitandum quod S. Inquisitio debet pro-
cedere) at si est ob aliam causam, vt V. G. & ob pro-
prium interesse, causa solutionis pensionis aut restitu-
tionis alicuius rei, vel comparandi ob causas ad Ordi-
narium spectantes, cum tales persone non sint de fide
suspectę circa credulitatem de auctoritate Episcoporum,
ordinarius non debet contra tales procedere, sub titu-
lo S. Officij. Ratio est, quia & si per annum, & duos
permaneant in excommunicatione, non supponendum
est, quod semper ita permaneant cum animi duritie in-
despectu excommunicationis, sed ob alias causas talem
duritiam excludentes, vt pote, vel quia non potuerunt
satisfacere, aut ob aliquam præsentam rationem, vel
alterius respectus ratione, cuius putant se esse excusa-

tos. Sacra etenim Inquisitio, solum procedit contra infordecentes de fide suspectos. Hoc deficiente adest Decretum Sacrae Congregationis saepe confirmatum, quod contra infordecentes procedat Auditor Camerae Apostolicae, non citando tamen indiciatos ad respondendum de fide, nisi in fabricando processu inueniatur, ut verè sit talis suspicio, tunc dictus Auditor Camerae, &c. debet indiciatum ad S. Officium remittere, ubi habet causam, & iudicium.

4. Sic fuit in praxi per multos annos, ita ut de Anno 1580 die 18. Februar. Eminentiss. Dom. Cardinalis Sanctae Severinae scripsit epistolam Episcopo Geracensi, quod similes causas ad S. Officium non spectant, cum ponitur in usu, ut S. Tribunal cognoscat causas simplices infordecentiae in Censuris Ecclesiasticis, si non habent aliquod annexum contra Fidem Catholicam, & Episcopo Trianen aliam Epistolam scripsit sub die Augusti non esse in usu, quod S. Inquisitio procedat contra simpliciter infordecentes in Censuris Ecclesiasticis, nisi quando excommunicati sunt ex causa haeresis, vel fidei per annum, vel concurrant iudicia similis materiae, ac praesumptiones, & de anno 1591. die 22. Februar. Episcopo Aranzo alia epistola missa fuit, indicens, quod S. Inquisitio Suprema Romana non habet in usu procedere, nisi contra excommunicatos causa fidei, & infordecentes ob alias causas, relinquitur iudicium penes Auditorem Camerae Apostolicae, aut Ordinario, ut Ordinario.

Ab hoc usu aliquando recesserunt Iudices Ecclesiastici, sicut apparet ex littera supracitatae Cardinalis de Anno 1595. data sub die 1. Nouemb. directa Episcopo Geracensi, in qua de mandato Sanctissimi scripsit dictus

S. IN QUIDSATIONIS.

Stus Cardinalis prænominato Episcopo, vt procederet
 contra quemdam Ioannem Thomam Bernardum,
 tanquam de fide suspectum eo quia male sentiebat de
 Censuris Ecclesiasticis, qui prius citatus fuerat, & mo-
 nitus tanquam inforDESCENS coram Illustris. Auditore
 Sacræ Cameræ Apostolicæ, & vt talis iudicatus fuerat
 per sententiã ab eodem, & die 8. Decembris de eo-
 dem anno aliã epistolam scripsit Episcopo Terniano,
 quod quando voluerit procedere contra aliquem, tan-
 quam suspectum de fide ob inforDESCENTIAM vltra annum
 in Censuris, aduertat vt prius ipsum citet super infor-
 DESCENTIAM illum declarando, &c. setuatis seruandis,
 &c. inforDESCENTE, quoniam in isto iudicio multæ ra-
 tiones allegari possunt, & impedimenta, quæ vera
 etiam si sint in facto, non potest deueniri ad declarati-
 onem inforDESCENTIAE, & consequenter, nec ad suspicio-
 nem hæresis, unde deducitur sequens regula, quod proceden-
 dum sit contra inforDESCENTES, tanquam de fide suspe-
 ctos, necesse est vt prius rei suppositi citati sine, ac
 moniti, vt tales coram Auditore Cameræ Apostolicæ,
 vel ab Ordinario, & vt tales declarati per sententiã,
 & tunc S. Inquisitio sine dubio, & cum omni ratione,
 deinde accipit, & facit contra eos tanquam de fide sus-
 pectos, eo quia inforDESCENTIA tunc qualificata suã na-
 tura inducit suspicionem male credulitatis Censura-
 rum.



92. *IN OPRA XIOMI*
CAPVT DECIMVMQVINCTVM.

De Celebrantibus Missam, & administrantibus Sacramentum Pœnitentiæ cum Sacerdotes non sint.

Contra istos adest Bulla Pauli IV. & Clement. VIII. Summ. Pontificum confirmata in aliqua sua Constitutione, quæ incipit: Et si aliàs fel. recordationis Paulus Papa IV. data die: Octobris 1601. vbi præcipitur, quod si aliquis inueniatur in tali delicto culpabilis, & conuictus, præuia degradatione, statim tradatur Curia: Seculari. In hoc delicto Sancta Inquisitio procedit maturitate exquisita, & atque consideratione, eo quia non sufficit ipsi solari rei confessio, etiam si præcedant inditia sufficientia, siue per testes, aut litterarum parentalium inuentionem quæ licet falsæ appareant factæ ab Ordinarijs, sed querit vltèrius, vt potè quod constet corpus delicti, scilicet, in quo loco, vel locis celebrauerint, vel Sacramentum pœnitentiæ administrauerint, quo die, mense, ac anno: quo dicit reus suppositus celebrasse, vel administraffe supradictum pœnitentiæ Sacramentum, & in quo altari, & loco Confessionis, ita, & taliter. S. Inquisitio querit, vt probetur identitas personæ. A pœna ordinaria aliquando excusat minoritas, & quando delinquens ob suam stultitiam celebrat, &c. atque adeo in tali casu post abiurationem de vehementi præuia tortura super intentione condemnatur ad Triremes, si est habilis, & ibi ad decennium, & idem fit cum illis qui quamquam non habeant exceptionem mi-

noritatis, non habuerit tamen S. Inquisitio perfectam certitudinem de corpore delicti, nec de alijs necessarijs requisitis.

4. Iudices huius Criminis sunt Inquisitores locorum nec obstat Bulla Gregorij XIII. directa Inquisitoribus Hispaniarum, quia inuiolabiliter inferuit ad fauorem omnium Inquisitorum, prout in terminis similium constitutionum docuerunt Bartholus Spin. in tract. de strig. cap. 3. vers. quod etiam patet, qui loquitur in quadam constitutione directa ad Inquisitores Germaniæ, Pegna ad directorium p. 3. comm. 158. vers. præterea non arbitror, & in quæstione de robore extrauag. in fin. litterarum Apostolicarum pro S. Officio n. 14. vbi utrobique reprobatur Bursat. in consil. 43. n. 52. libro 1. Et inter decreta Romæ facta, a congregatione S. Officij fol. 475. & 476. Sanctissimus Pontifex mandauit hos reos per Iudices S. Inquisitionis tradi etiam pro primo lapsu brachio seculari, & tali brachio relaxari, de quibus constitutionibus multi faciunt mentionem, inter quos Maiolus de regul. lib. c. 13. n. 1. Leon in Thesauro fori Ecclesiastici part. 3. c. 35. n. 57. & 58. ibique refert quod aliquando in partibus Hispaniarum quidam fictè se pro Episcopo Manfredoniæ, & Nuncio Sanctæ Sedis gestæ vices trans mare multas missas etiam pontificaliter decantarunt, vnde in Sancto Officio detentos laqueo suspensos, tandem fuisse ipso vidente. Farinac. de hæresi quæst. 193. num. 39. Santarellus in tractatu de hæresi cap. 42. n. 5. cum multis alijs DD.

5. Sunt autem isti delinquentes suspecti vehementer de hæresi, vt etiam probaui in C. de polygamis, & docent.

docent Pegna ad directorium p. 2. comm. 81. vers. ille quoque. Leon. in Thesauro fori Eccl. p. 3. c. 37. n. 35. & Bariol. in suis floribus, direct., in titulo de confessarijs sollicitantibus, &c. vers. suspicio, & alibi, &c.

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

De illis qui se presentant spontè, & se accusant in Sancto Tribunali Inquisitionis, antecedenter prauenti.

1. **S**uccedit sæpè quod aliqui personaliter compareant in Sancta Inquisitione absque eo quod sint vocati, aut citati, & se accusant, &c. fuerunt tamen ab aliquo denunciatoſe præuenti cum inditijs, qui vero comparentes non dicuntur rigorosè sponte comparentes. Sed solùm comparentes sponte illi dicuntur qui in S. Tribunali se ipsos accusant nullo inditio præuenti, & ibi veritatem puram fatentur tam circa propriam, personam, quam de complicitibus si qui sunt; & dolendo se errasse humiliter veniam petunt, detestando suum facinus, ita in l. sponte de muneribus, & honoribus l. 4. Si si Cod. de sicar. l. 2. Cod. de his qui latron. v. comist. in verb. obediens de hæret. in 6. Pegna ad directorium part. 3. com. 12. & fauer Barinaccius de hæresi, qu. 123. n. 28. vbi habet quod isti propriè spontè comparentes dicuntur.

2. Præuenti vero inditijs etiam si spontè compareant absque vocatione, aut citatione Sancti Tribunalis, duplici via cõdemnantur, & interrogantur, primo, si sciebant se esse præuentos, aut saltem dubitabant de tali præuentione, & in tali casu vocantur comparentes

res sponte metu probationum; qui dum ingēnue procedunt in suo dicto, & euacuare habent in sua depositione inditia omnia præcedentia, expediuntur quantum ad pœnam mitiorem ad arbitrium, quod non esset si fuissent vocati, aut citati, vnde commutatur eis pœna ordinaria in mitiorem vt dixi; vel datur illis pœna ordinaria, sed ad tempus breuius; & si est locus abiurationis sunt abiurare, secundum gradum delicti, secunda via est, videlicet quando nesciunt se esse præuentos, & tunc si constet S. Inquisitioni quod ita res se habeat, proceditur cum eis mitissimo modo, videantur scribentes de hac materia, qui certè non erunt contra hanc praxim.

3. Non sic dicendum est de relapsis, qui comparent metu probationum in S. Officio, nam tunc nullo modo sunt ad misericordiam recipiendi, &c. ita Decianus lib. 5. tract. crimin. cap. 56. n. 12. post Alphonsum a Castro loco per eum relato, quos sequutus fuit Farinac. de hæresi q. 193. n. 37. consulti alios DD.

4. Verum vnum est, quod quando sponte verè comparentes sunt, fit eis relapsus cum clausula lista, dummodo non sint præuenti in alia Inquisitione.

CAPVT DECIMVM SEPTIMVM.

De his, qui negant Sanctissimam Trinitatem, Diuinitatem Christi, Conceptionem eius ex Spiritu Sancto, Mortem eius ob nostram redemptionem, & Virginis Mariæ Virginitatem.

1. **C**ontra istos adest Bulla Pauli IV. quæ incipit cum quorundam hominum malitia, & prauitas

tas data Romæ die 18. Maij 1597. & confirmata a Clemente VIII. in quadam sua constitutione incipiente Dominici gregis data de mense Februarij 1603. vbi determinatur hos reos posse puniri, vt subuersos, & relapsos, atque adeo conuincti de tali, vel talibus erroribus tradantur Curia Seculari, præuia tamen abiuratione; & hoc ex vi illorum verborum citatæ Bullæ. Possint haberi, tanquam subuersi, & relapsi in hæresim, & tradi Curia Seculari, & hæc condemnatio, stantibus; is remittitur arbitrio Iudicis vndè Sancta Inquisitio sæpè illas cum benignitate dispensat, maximè in minoritate quando sunt, & Neophitos qui reuersi sunt ad errores priores, & præcipuè quando eorum conuersio fuit de propinquo tempore, quod etiam practicitur erga Christianos natiuos, quando grauissimum dolorem ostendunt se errasse, &c. aut eorum simplicitate, & ignorantia subuersi fuere, & omnes isti regulariter, præuia abiuratione de formali condemnantur ad hæreticorum pœnam, nempe ad perpetuum carcerem formalem.

2. Et id quod dico superius, quod est isti sic errantes traduntur à Sancta Inquisitione brachio Seculari, est ista certum, vt etiam pro primo lapsu illis talis sententia à S. Inquisitione inferri potest; immo ego dicerem, quod in duobus casibus præcipuè, nullo modo etiam pro primo lapsu parcendum est; vt est in Celebrante non ordinato, & Sacramentum pœnitentiæ ministrante necnon in negante, id quod in superiori titulo, huius Capituli XVI. proponitur, videatur Campan. in diuers. iuris Canon. Rubricâ t. n. 4. 7. in fin. Cœsar. Carena, de hæreticis pœnitentibus.

Titul.

titul. 2. §. 2. n. 10. quod idem practicandum est contra incidentes in schismate, & contra lamios per maleficia, aliquos, vel aliquem accidentes ita Scortia in selectis Rom. Pontif. constitutione epit. 67.

CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

*De illis qui incurrunt in errorem protegendi hereticos,
vel de heresi suspectos.*

ID quod ab Inquisitoribus in hac materia principaliter considerari debet, est videre, & manibus tangere vt ita dicam, si reus suppositus incurrerit in transgressionem Bullæ Pij V. si de protegendis, sic quatenus in tali casu errauerit, videre oportet an in contemptum, aut odium S. Inquisitionis, vel dictæ Bullæ hæc fecerint, vel quia fuit indiciatus, accusatus in Sancto Tribunali antecesserit, vel ab illo punitus; ob aliquod delictum ad Sanctam Inquisitionem spectans, nam quamuis præsumptio stet contra ipsum, & virtute Constitutionis citatæ, ipse reus suppositus teneatur probare euidentissimis probationibus in contrarium, tamen S. Inquisitio, quando in delicto ingrediuntur, aliquæ causæ impulsuq; ad dicti delicti commisionem solet habere hanc misericordiosam considerationem, & præcipuè si sint minores, aut se excusare poterunt in tali casu ab amore feminarum, vel aliorum accidentium comparibilium: & tunc S. Inquisitio; solet eos liberare à pœna ordinaria, & condemnantur ad trimeses, præuia absolute ab excommunicatione vice Simanch. de cath. instij. tit. 4 r. vers. Pius V. Pœna ad

directorium par. 2. coment. 79. vers. ceterum hodie
 Farinac. ceterum hodie de hæresi q. 182. n. 80., & n.
 96. Zanard. 4. in summa diuin. præceptorum lib. 1. tit.
 de fide versic. 3. Vero Genus Monaldus cons. 66. n. 23.
 vers. hoc autem deueniendo ad tertium 10. Farinac.
 Leo. in thesauro fori Ecclesiastici par. 3. e. 37. de hæresi
 n. 37. Aloysius Riccius, in suis decisionibus Curie Archie-
 piscopalis Neapolitanæ decis. 74. tom. 1. Antonius San-
 ctarellus de Hæresi cap. 11. dubio 1. cap. 150. vers.
 item offendentés ministros, in qua quæstione nullum
 esse potest probabile dubium quia omnes fere DD. con-
 ueniunt quia talis Bulla facta est ducta Spiritus Sancti
 in auxilium fidei Catholicæ.

CAPVT DECIMVMNONVM.

*De illis, qui contra faciunt constitutioni Pauli Quinti iam
 Summi Pontificis Gloriosæ Mem.*

1. **P**ius IV. de anno 1561. ad maiorem fauorem no-
 stræ Fidei Catholicæ, & Ecclesiæ Romanæ
 vtilitatem quadam sua constitutione, quæ incipit: Pa-
 storis Æterni dedit facultatem Inquisitoribus, vt po-
 test procedere contra omnes Regulares, etiam priuile-
 giatos, & exemptos in causis ad S. Officium spectan-
 tibus, dummodo eorum Superiores, quibus ab alijs
 Summis Pontificibus concessa fuerat facultas proceden-
 di in similibus causis, non præuenissent.

2. Sed Paulus V. Sanctæ Memoræ cognoscendo ex
 experientia, quod occasione istarum constitutionum
 oriebantur aliquando aliqua impedimenta circa causas
 spectan-

ſpectantes ad S. Tribunal Inquisitionis; quæ tractari non poterant, nec cognoſci debita, ac neceſſaria diligentia; de anno 1606: fecit aliquam ſuam conſtitutionem, quæ incipit Romanus Pontifex, in qua reuocat, & abolere habet, & reuocare omne priuilegium, indultum, facultatem, &c. conſeſſam in ſimili materia datam a Pio IV. Summo Pontifice Superioribus Regularium cuiuſuis ſpeciei ſint, prohibuitque ſub pœna priuationis cuiuſuis dignitatis, vel Prælaturæ officij, &c. vocisque actiuæ, & paſſiuæ, & inhabilitatis ad omne officium, & alijs pœnis aſſictiujs promulgatis contra hæreticorum fautores, atque ſub pœnis Cenſurarum Eccleſiaſticarum, etiam Excommunicationis maioris latæ ſententiæ reſeruatæ Sanctæ Sedi Apoſtolicæ; vt (vllō modo ſe ingernant, neque per minimum in cauſis ſubditorum ſuorum Superiores Regulares ſpectantibus ad S. Inquisitionem, & vt non poſſint recipere denunciations, nec teſtes examinare, aut proceſſus incipere, vel formare cauſas (cognoſcere, nec definire; ſed quod fratres debeant denunciare reos in S. Tribunali Inquisitionis, aqua denunciatione nullo modo Regulares cuiuſuis ordinis, vel inſtituti ſint a ſuis Superioribus reſpectiuè impediri non poſſint vllō modo; neque retardari; immò Sancta Sedes, aduocauit iam cauſas inceptas a Regularium Superioribus ad S. Inquisitionem ante dictam conſtitutionem, quæ completæ non erant, ac deciſæ, ſed pendentes manebant; determinando, quod Inquiſitores, vel Ordinarij locorum illas terminarent.

3. Succedit aliquando, & iterum ſuccedere poteſt

(quod Deus auertat) quod aliqui Superiores Regulares contrauenerunt huic constitutioni, sed ut plurimum ob eorum ignorantiam fortassis dictae constitutionis, aut inaduertentia, vel quia in eorum uisitationibus conueniunt, occasione processandi fratres aliquos ratione aliorum delictorum, simul recipiunt denunciationses spectantes ad S. Officium, aut inueniunt in Cellis scripta fortilega, & procedunt ulterius examinando testes, & cum sint ab alijs moniti, aut cognoscendo suum errorem se sponte praesentant in S. Tribunali, & tunc Sancta Inquisitio, si non inuenit in eis malitiam, nec dolum, solet eos benignè expedire, absoluendo eos ab Excommunicatione, condonando illis ex gratia poenas contentas contra tales, &c. in dicta constitutione.

4. At quando inueniretur quod Superiores Regularium dolosè in similibus casibus procederent, nempe ut occultarent similia delicta, ad hoc ut S. Inquisitio obreputationem, & decus Religionis non poneret in hac messe manum suam; at ut castigarent subditos suos maiori seueritate ob claustrales passionem plusquam iustum nequit. Tunc sine dubio S. Inquisitio debet procedere contra tales Superiores cum omni vigore iustitiae secundum ordinem praedictae Constitutionis.

5. Quando uero Praelati, aut alij Superiores Regularium exercere habent iurisdictionem ordinariam distinctam a suo officio, nempe quia sunt ab Episcopo loci, vel ab Inquisitore, &c. vel Sacrae Congregationis Supremae Inquisitionis, vel Summi Pontificis, tunc Sanctitas Sua per suam declarationem datam sub die 17. Ianuarij 1607. declarauit, non intelligere eos impedi-

re,

re, vt causas S. Officij cognoscere non possint tant suorum subditorum, quam aliorum, cum hac conditione. tamen, vt processus fabricatos contra suos Religiosos participant S. Tribunali, & ibi dictos processus, siue denunciations cor. signent sub pœnis contentis in dicta Constitutione.

6. Et quia aliquando euenire potest, vt isti fulgentes tali auctoritate Episcopalem, etiam si sint Superiores Regulares, vel quasi Episcopales, &c. sint intra iurisdictionem alicuius Inquisitionis. In tali casu Sanctitas Sua vult, quod in causis S. Inquisitionis obseruetur Clementina, & vnitum procedant, & simul cum Inquirentore faciant quicquid Clementina decernit, aliter essent melioris conditionis, quam sint Ordinarij.

7. Ultramontes vero vbi non sunt Inquirentes, & hereses impune grassantur. Sanctitas sua concessit Superioribus Regularibus facultatem procedendi in causis Sancti Officij contra suos subditos regulares, & hoc vt delegati vt puto S. Sedis Apostolicæ non vero vt superiores simpliciter.

8. Pœna vero, quæ imponitur transgressoribus dictæ Bullæ, est illa quæ imponitur reis læsæ maiestatis ratio est, quia tale delictum est in maximum damnatum fidei, sicut contra Bullæ de qua, &c. est in maximum fidei fauorem.

9. An vero talis Bulla extendatur suis pœnis ad personas non nominatas dico quod non extenditur eum finis in pœnalibus, sed relinquitur hoc dispositioni Iuris Communis, videantur quicquid dicant post Baldum. Decisus, & alios, quos allegat, & anima ad-

uertit

vertit. Cardinalis Tufcus Proct. concl. littera B. concl. 2. n. 8. quem sequutus fuit Farinac. in suis fragmentis Crimin. p. pr. verbo Bannimenta ita ponentia n. 8. edita maleficijs imponentia maiorem pœnam quàm faciat ius commune.

10. Neque dicta Bulla comprehendit mulierem que percusserat Clericum; qui indicauit cursori S. Officij vbi reperiebatur eius mater; ratio est quia ille Clericus nullatenus minister S. Officij erat, neque accusator; neque testis, atque adeo non est persona expressa in Bulla. Riccius decis. 84. n. 8., & in Curia Archiepiscopali Neapolitana teste Ricio in citata decisione fecit definitum.

11. A pœnis fulminatis in dicta Bulla contra transgressores nullus excipitur vt patet ex dictione illa (quicumque) quæ cum sit vniuersalis neminem excludit l. Iulianis ff. de leg. tanto magis quod sequitur, siue cuncta Ciuitas, siue populus, siue Dominus, Comes, Marchio, Dux, vel potiore titulo Illustris, &c.

12. Actiones quæ prohibentur facere contra ministros Inquisitionis. Sequentes; verberare, vi deijcere, perterrere facere, expugnare, inuadere, incendere expoliare, diripere, interuertere, exportare, impedire, ne personæ siue ministri S. Inquisitionis se seruare possint apredictis malis sicut, Fractio Carcerum S. Officij, extrahere carceratos, illos recipere & totum id quod impedit executionem causarum ad S. Officium spectantium prout in dicta Bulla clarius videndum est.

13. Pœnæ verò naturæ contra supradicta delicta, si-

ue delinquentes sunt sequentes: Excommunicatio latae sententiae, & omnes poenae statutae in 1. Cap. legis Iuliae Maiestatis in reos criminis lesae Maiestatis; Traditio brachio secolari (in Clericis priuatio Beneficij vsu dictas poenas, nec non omni dignitates, ac priuilegij) Confiscatio bonorum, & priuatio successorum. Verum vnum est, quod offendens Ministrum S. Inquisitionis, iam officio functum, non comprehenditur sub dispositione dictae Bullae, nisi quando hoc faceret ob vindictam illarum receptarum ab eodem, quando officium, ac ministerium S. Officij exercuerat. Ratio est, quia qualitas adiecta verbo debet intelligi secundum tempus verbi, l. in dilectis, §. si detracta de Noxal. l. quod constitutum de militari testamento, ita sumit Bald. & Angel. ratio est, quia ille non est amplius Minister, & patet hoc etiam ex textu in C. de Vassallo, qui contra constit. Luther. vbi dicitur, quod Vassallus dum est a Vassallaggio liberatur, non tenetur amplius dominum defendere, vnde, &c.

14. Non habet tamen locum nostra constitutio in offendentes Ministros S. Officij tantum electos. V. G. Inquisitor qui electus, vel a Summo Pontifice, aut a Sacra Vniuersali Romana Inquisitione litteras tantum obtinuit patentales, qui alias illas debet presentare Regi, vel Principi illius loci, vbi institutus est Inquisitor, siue alijs, quibus de vsu requiritur, & rationem adduco, quia Baldus per Textum l. fed & milites, §. quæsitum de executorum, dicit quod priuilegium concessum ratione officij requirit officium in actu, & non sufficit habitu tantum, quare cum Inquisitor ante præsentationem

tionem litterarum non habeat officium nisi habitum, non
 verò actu, ergo tanto magis quia eius commissio igno-
 rabatur, &c. & in terminis habemus quod in exceptio-
 ne facta ab Indulto Generali Philippi III. Hyspaniarum
 Regis de occidente Officiali Regio, includat Officiales
 electos ante litterarum suarum præsentationem ob su-
 pra dicta fuit decisum in Sacro Regio Consilio Neapoli,
 pro vt textatur Francus decis. 326. per totam, & do-
 cuerunt Caball. in suis resolutionibus criminalibus cen-
 turia. 2. casu 148. n. 7. & Mastrillus latissimè ad Indul-
 tum Generale eiusdem Regis cap. 36. n. 23. allegando
 quamplurimos Doctores. Quod etiam dicendum est
 de offendentibus tales, vel alios Ministros Inquisiti-
 onis, non intuitu Inquisitionis, sed ex odio priuato,
 vt videtur adnotasse Farinacc. de hæresi quæst. 182. n.
 80. in fin. quod comprobatur ex DD. loquentibus de
 offendente Principis Officialem alio sine quàm ex odio pri-
 uato, non autem in Principis contemptum, Ann. conf.
 97. n. 2. lib. 1. Odd. conf. 88. vol. 1. Farinacc. de do-
 licis, & poenis quæst. 17. n. 40. de crimine læsæ Ma-
 iestatis. quæst. 112. n. 156. & seq. & Honded. conf.
 105. & 108. vol. 1. probat hoc etiam Leonardus ad
 Bullam Cenzæ lib. 2. Can. 9. quæst. 32. loquendo de
 offendentibus ex odio particulari illos, qui pergunt ad
 Sanctam Sedem.

15. Illi vero qui obuiare possunt, & mala impedi-
 re contra ministros Sanctæ Inquisitionis, & non im-
 pediunt an incurrant in poenas eiusdem Bullæ de qua
 fit sermo. Resoluo dubium sequenti modo, & dico
 quod duplex esse potest commissio in tali casu, vel omis-
 sio,

fio, est puræ negatiua, vel non est talis prima est quæ nullum influum physicum, nec moralem inducit V. G. vidit quis offendere, ministrum S. Officij, & potest impedire, nec se mouet, & iste non incurrit, quia ad summum facit contra charitatem, etsi aliqui dicant quod si quis potest hominem a morte liberare, & illi auxilium non præstat, dicitur illum occidere C. sicut dignum de homicidio, & ex hoc oritur inditium societatis occultæ sicut habetur ex. c. non inferenda 23. q. 3. ex C. qui potest, & ex c. quantæ in fin. de sententia excommunicationis; hoc non obstat quoniam talia iura loquuntur interpretatiuè, non vero secundum veritatem, intellectus autem interpretatiuus non habet locum in pænali lege; ita Leonardus Duardus ad Bullam Cœnæ lib. 2. Canon. 9. quæst. 8. n. 14. vers. ad primum.

16. Si vero non obuiant actionibus à Bulla prohibitis omissione non purè negatiua, sed positiuè, vel moralem influxum inducunt in actiones prohibitas V. G. arma auferendo ministris. S. Inquisitionis, ne se possint defendere, aut officium suum exercere incidunt, & puniri possunt secundum dictam Bullam, quia isti sunt sine dubio fautores, & occidentium vel verberantium auxiliares, sic Duardus loco supra citato, vide de hære Farinaccium, de inditijs & tort. quæst. 5. 1. per totam, ubi Clarissime, & sine vmbra loquitur, & prout dictum est decidit.

17 An illi vero qui non obstat cum teneantur ex Iustitia defendere, & protegere ministros Sanctæ Inquisitionis incurrant si illis auxilium non præbent, & isti ef-

ficiantur irregulares iuxta opinionem DD. vt afferit Suarius de censuris disp. 45. sectione 4. videatur etiam Farinac. de iudicijs, & tortura quæst. 51. n. 26. quia vt dixi supra n. 15. isti influunt in effectum idem Suarius vbi supra n. 5. vers. dico 2. Henriquez in summa lib. 14. cap. 12. Safayrus de censuris lib. 7. c. 4. n. 3. Coninchius de Sacramentis disp. 18. dub. 7. n. 71. Bonaccina de Cens. disp. 7. disput. 4. punct. 8. conclus. 5. n. 37. & ratio, est quia non impediens in tali casu cum teneatur ex Iustitia dicitur facere actiones illas contra ministros S. Inquisitionis illatas.

18. De natura habentibus prohibitum per Bullã citatã aut laudantibus factum contra ipsius determinationem erga ministros S. Inquisitionis dicendum est eos non comprehendi sub determinatione Bullæ, quia verba Bullæ cum sint pænalia restringenda sunt solum ad eorum extensionem, & non vltierus, statutum enim Bullæ solum extenditur ad maleficos, mandantes, &c. non autem habet locum in ratificante, nec laudante; deduco totum ex Bulla Censuræ can. 9. contra occidentes venientes ad Sedem Apostolicam, vbi ratificantes non comprehenduntur defendit mordicus Duardus ad Bullam censuræ lib. 2. Canon. 9. quæst. 7. per totam, me tamen remitto meliori iudicio.

19. Punitur tamen ex vi Bullæ de qua agitur, affectus, & conatus, etiam effectus non sequuto, e pæna qua DD. admittunt in Crimine læsæ maiestatis, & in alijs atrocissimis delictis, videatur Farinac. de crimine læsæ maiestatis quæst. 116. n. 147. requiritur tamen aliquis actus externus, ad hoc vt possit conatus, & affectus

fectus puniri pœnis contemptis in Bulla nostra; ita in casu C. Felicis de pœnis n. 6. qui est de insequentibus capientib. Cardinales insinuantur. Archidiaconus n. 10. & Ioannes Andreas in principio, Geminianus ibidem num. 5. & Crimine læsæ maiestatis; insinuarunt Menoch. de arbit. iudicum casu 360. num. 24. & sequenti.

20. Verum est quod illi actus exteriores debent esse proximi delicto, remoti etenim nullum afficiunt; etiam si Menochius contrarium affirmet. remitto tamen omnia à me dicta meliori iudicio, videatur tamen Farinaccius quæst. 116.

21. Mandans verò mandatario quid contra Ministros Inquisitionis, si pœnitet se errasse, & mandatario insinuat reuocationem eius mandati antequam sequatur effectus mandati, mandans tunc excusatur a pœnis, &c. Ratio est, quia tunc non est dolus mandantis meo iudicio, quia ratione reuocationis primæ voluntatis, & insinuationis eiusdem reuocationis, cessat omnis causa damni; videtur consentire in hoc Farinaccius de consul. & mandar. quæst. 135. n. 174. Leonardus Duardus in Bulla Cenzæ lib. 2. Canon. 11. quæst. 13. per totam, Marius Alterius de censuris lib. 5. cap. 6. fol. 624. vers. sed quid dicendum.

22. Quæ dicta sunt de mandante, videnda sunt de consulente, & in hoc casu dico, quod consulens si certè scit mandantem reuocasse mandatum, ad nihil tenetur, aliàs monere debet Ministrum, contra quem ratum fuit mandatum necis, vel alterius offensionis, nisi velit subiacere pœnis Bullæ, ut ipse passurus possit iniu-

rias excitare. Ita Gomez, qui alios allegat in suo tom. 3. cap. 3. n. 41. Farinacc. cap. 3. de homicidio n. 44. & alibi, immo maiorem diligentiam debet facere confiliarius in destructione sui consilij mali, quam mandans; nam in mandante, & mandatario, reuocato mandato, cessat interesse lucri promissi, vt plurimum, at consilium potest esse, quod impresserit in consilio facto, ita ut difficillime cessari possit, ita dictus citatus Gomez, & alij quam plurimi apud ipsum. Essent hic multa dicenda circa præfatam Bullam, sed omnia ad dictam reducantur, vnde ab ea desisto, vt ad aliam transitum faciam.

CAPVT VIGESIMVM

De Iudeis, & Infidelibus circa delicta eorum ad Sanctam Inquisitionem spectantia.

1. **Q**uoniam aliqua ex Sancta Fide communia sunt Iudeis, &c. & Catholicis, hinc est, quod si Iudei, & alij Infideles inueniuntur delinquentes in illis, S. Inquisitio contra eos procedit.

2. Res, quæ communes sunt Christianis, & Iudeis sunt, nempe Deum esse Vnum, Æternum, Omnipotentem, Mundi Creatorem, quod sit locus Paradisi, & Inferni, & Dæmones. Scriptura Sacra, Animam esse immortalem, & similes, &c. Qua propter, si denunciantur in S. Inquisitione, vt non credant istas vel aliquas ex istis rebus, vel quod protulerint verba inducentia suspicionem malæ credulitatis circa prædicta, aut aliquam ex illis, proceditur contra eos ad captu-

capturam, ad perquisitionem librorum, ac scripturarum, & iuxta terminos Iuris formatur processus, &c. Et si fatentur suam malā credulitatem, vel de ea per testes idoneos conuincuntur, fiunt abiurare de formali, & si negant etiam in tortura, fiunt abiurare de vehementi, aut de leui secundum indiciorum qualitatem, verborum prolatorum, ac qualitatis personæ, videlicet. Si sint minoris, vel maioris intelligentiæ; quoad pœnas vero (sicut etiam Christiani) condemnantur, vel ad Carcerem formalem; vel ad triremes; siue in exilium mittuntur, aut relegantur iuxta grauitatem delicti a Iudicæ cognitam in illis.

3. Ultra supradicta capita Iudæis, & Christianis Communia Gregorius XIII. de anno 1581. edidit constitutionem vnā quæ incipit. Antiqua Iudæorum probitas, &c. in qua alia capita expressit in quibus si Iudæi inueniuntur delinquentes; sicut, & alij infideles; facultatem dat Inquisitoribus contra illos procedendi; eo modo quo procedunt in Causis fidei, iuxta formam Sacrorum Canonum, & decreta S. Inquisitionis.

4. Caput primum dictæ Bullæ Gregorij XIII. est quod si quis illorum asserit aliquod contrarium, supradictis, quæ comunia sunt illis, & nobis Catholicis, & illa predicauerint, aut docuerint aliquod etiam priuatim.

5. Caput secundum est, si quis illorum inuocauerit, vel consultatus fuerit cum demone, vel ab eo responsum exposulauerit, Sacrificia obtulerit, vel deprecationes illi effuderit, siue deuotionis causa, aut alio fine; siue immolauerit eidem Diabolo animalia, vel aliquid aliud, vel suffumigatione aliqua illum honorauerint.

rint. Siue sit incensi aut alterius rei odoriferæ : vel quodlibet aliud et sequitur in purum prestauerint.

6. Caput Tertium est, puniuntur illi qui verbis, factis, exemplis, aut alio quouis modo docuerint siue induxerint Christianos, vel inducere tentauerint, ad supradictas res potuendas.

7. Caput Quartum est, si ignominia se deprefferint, ac corruptela fidei Christianæ impie dixerint, quod Christus Saluator noster sit purus homo, siue quod fuerit peccator, quod mater Dei non fuisset semper Virgo, & similes blphemias, quæ secundum se hæreticales sunt.

8. Caput Quintum est; si suo opere, consilio, favore aliquis Christianus apostatauerit a Sancta Fide Catholica, aut transitum fecerit, vel reuersus ad ritus, ceremonias super emissiones, ac festa, Iudeorum; siue aliorum infidelium, vel in aliquam hæresim inciderit.

9. Caput Sextum est; si impedierint, vel hortati sint quouis modo aliquem cathecumentum; aut aliquem illorum, vel alterius in fidelem sectam, quia aliàs diuina inspiratione, ad Fidem Catholicam currebat qui aliàs suam talem voluntatem declarauerat, verbis, signis, aut factis se velle esse Ecclesiæ Romanæ sectatorem, vt Sanctum Baptismum non reciperet, & ad veram, sanctam, Catholicam fidem veniret.

10. Caput Septimum est, si in domibus eorum, scienter receperint, siue in itineribus auxilium præbuerint, apostatis; & hæreticis, quouis modo dando vel procurando eis cibaria, dona duxerint de vno, ad alium locum; Siue procurauerint pro illis conductores,

S. INQUISITIONIS. IIII

Stores, aut occultauerint, vel occultare fecerint errores dictorum apostatarum, ac hæreticorum, & illos quouis modo occultauerint, vel protexerint, dando eis auxilium, consilium, aut fauorem.

11. Caput Octauum est, si quis tenuerit, custodierit, propalauerit, aut quocunque modo libros prohibitos transstulerit, hæreticorum, vel Talmudistarum, vel alios libros Iudaicos quouis modo damnatos, siue prohibitos, aut ad hoc auxilium præbuerint, consilium, vel medium.

12. Caput Nonum est, si deriserint, aut spreuerint Christianos, & in ludibrio habuerint consecratam ostiam ubi adest Corporaliter Christus Redemptor noster &c. & specialiter feria sexta in Parascaue, in Cruce affixerint agnum in Cruce, siue pecudem, vel aliam rem, & in ipsa proiecerint sputa, vel contra illam aliud ludibrium fecerint.

13. Caput decimum est, si contra Sacros Canones & Pontificia Statuta retinuerint apud se Nutrices Christianas Catholicas, aut violentauerint eas proijcere lactem suum in cloacas, vel alias loca immundas, in illis diebus, in quibus Sacrum Eucharistiæ Sacramentum sumpserunt.

14. In quibus propositis Capitulum Bullæ: Si aliquis Iudæus inueniatur transgressor, sicut quilibet alius infidelis, Sanctus Pontifex præcitus vult, quod contra transgressores procedat S. Inquisitio, nempe Inquisitor locorum, ubi delictum patratum fuit, & secundum qualitatem delicti, multipliciter actuum, & consuetudinem eos castigent; nempe aut ad fustigationem,

tionem, vel ad triremes, etiam perpetuò, aut ad publicationem, siue confiscationem bonorum, vel ad alias atrociores pœnas, quæ in aliorum exemplum transeant ad hoc, vt scelesti a talibus rebus se abstineant.

15. Multoties Iudæi denunciati veniunt in Tribunali S. Inquisitionis eo quod percussèrint, vel deturpauerint imagines Crucifixi, vel Sanctorum, & non vertitur in dubium, quod S. Inquisitio, vel loci Ordinarius præueniunt, quod non possunt impediri a foro laicali. Dubium est quando forus laicalis præuenit an in causa procedere possit prædicta. Multoties in hac re fuere factæ maturæ considerationes in Tribunali S. Inquisitionis, & hac occasione discussum fuit, an Bulla de qua in Cap. præfenti fit sermo, in qua datur facultas Inquisitoribus, & Ordinarijs procedendi circa cap. ibi expressa intelligatur priuatiuè, quò ad Iudices laicos, aut cumulatiuè, iuxta communem rationem, & pluralitas votorum semper inclinauit ad priuatiuum, cum dicta capita contineant in se res merè spirituales, & Ecclesiasticas; nunquam tamen meo iudicio circa hoc Decretum definitiuum exiuit; verum est quod in praxi, vt plurimum priuatiuum subsistit, etiam si in Bulla de hac re nihil sit expressum.

16. Verum est, quod aliquando ob varios considerabiles respectus talis cognitio fuerit laicis permissa, quod ego non laudo, quia non sunt miscenda Sacra prophànis, & semper tenerem, quod cognitio talium delictorum ad Sanctam Inquisitionem; vel Ordinarium priuatiuè, quoad laicos pertineat. Qua propter Inquisitores inferiores iudico, quod non malè se gererent si

in similibus casibus consulerent Supremum Tribunal ad euitandas cum foro laicali contentiones, & iurgia, quoniam sic securius currerent.

Videantur de Capitibus supra adductis infra citati auctores Campeggius ad Zanch. de hæreticis cap. 36. vers. tandem circa hanc traditionem; Decianus tractatu Criminalium lib. 5. c. 12. n. 34. Heymericus Aragoniæ Inquisitor quæst. 46. n. 17. Campeggius idem ad Zanch. de hæresi c. 36. in verbo delinquent contra fidem nostram in fin. Farinaccius de hæresi quæst. 178. n. 146. Io: Franc. Leon. in Thesauro fori Ecclesiastici remissiuæ ad Bullam alligatam c. 35. n. 119. Farinac. in fragmentis Criminalibus p. 2. in verbo Iudæus n. 66. de Iude blasphemante (al Corpo di Christo) Lazarius de blasphem. quæst. 6. n. 15. Bursat. consil. 90. n. 2. volum. 1. Roueschal. in addit. Marquar. de Iudæis p. 2. c. 9. n. 3. vers. sicut etiam de Iudæo Farinaccius de hæresi quæst. 178. n. 143. Simanc. de cath. instit. titulo 35. de Iudæis n. 11. Squillaceus in tractatu de fide Catholica c. 46. n. 1. & 2. Pegna, de d. verba nostræ constitutionis; de lectura librorum damnatorum videatur Decianus in tractatu Criminali libro 5. c. 12. n. 3. Marquar. de Iudæis p. 3. c. 1. n. 49. Marquard. de Iudæis p. 1. c. 7. n. 2. & has ultimas DD. opiniones non approbo, eo quia delinquentes contra fidem Catholicam puniri debent ab Inquisitoribus, legendus est in hac materia Bullæ nostræ Sanchez ad præcepta decalogi lib. 2. c. 31. num. 19. Ricciulus de Iure person. lib. 2. cap. 28. n. 17. de alijs casibus infra. n. sequenti discurram.

17. In super veniunt etiam multoties Iudæi in Sancto

cto Tribunali denunciati; quod media seruitute Christianorū succendatur ignis in domibus illorum die Sabbati, vnde cum hoc probatur S. Inquisitio illos hebreos castigat; vnde aliqui putant talem punitionem dandam esse hebreis quia talis accensio ignis medio Christianorū seruitio supersticiosa esse, putatur vnde afferunt punitionem talis facti ad Sanctum Officium spectare, sed errant, alia namque causa est. qua mediante hebreis de ea accensione ignis puniuntur a S. Inquisitione, vel saltem puniri debent, & est, quia expresse mandatus hebreis in exodo c. 36. his verbis (non succendetis ignem in omnibus habitaculis vestris per diem Sabbati, &c.) vnde Liranus super caput. 11. exodi inquit, quod Iudeis prohibitum erat accendere ignem in die Sabbati; etiam per manum Gentilium, quia eos hebrei tenebant pro natione alienigena, & eorum serua de qua utebantur in exercitijs vilioribus in despectum religionis Gentilium, & quia in tali estimatione, adhuc in die habent Christianos, tanquam Gentiles, & seruos suos, & quia etiam hodie putant Christianos esse gentiles, & seruos suos, & idcirco seruitus Christianorum erga hebreos in vilibus exercitijs prohibetur, veluti, ignem eis accendere in die Sabbati præsumitur quod hoc faciant hebrei in contumeliam nostræ Catholicæ fidei, vt ostendant in quantum possunt esse Catholicis Superiores, ac Dominos; sicut aliquando fuere gentilibus; vnde etiam ob hanc impiam seruitutem puniuntur Christiani; eo quia cooperantur impiæ intentioni Iudeorum; cum faciant actus indecentissimos dignitatis magnæ Christianitatis, & religionis Catholicæ quæ omni-

bus supereminet, non enim est conueniens quod filij libere seruiant filijs ancillę. Nicolaus V. summus Pontifex in sua Bulla quę incipit super gregem Dominicum S. nec possunt subdatum Romę Kalendas Iulij 1447. sui Pontificatus anno primo. Ricciullus de iure personarum extra Ecclesię gremium existentium lib. 2. c. 39. n. 18. & in praxi habetur quod plures hebrei fuere condemnati ad Carceres formales, & ad alias pęnas arbitrarias ab ordinarijs, & Reuerendissimis PP. Inquisitoribus Cęsar Carena pagina mihi 327. S. 15. n. 33.

18. vnde cogor laudare Illustrissimum Archiepiscopum Pisarum qui in sua Diocesi tale delictum facit casum sibi reseruatum, & cum rigore procedit contra delinquentes Christianos sicut, & illius loci Inquisitor, &c.

19. Clemens Papa VIII. de anno 1537. contra hebreos publicauit aliquam constitutionem quę incipit eum hebreorum malitia, in quibus constitutionibus Gregorij XIII., & Innocenzo IV. Clementis IV. Iulij III. & Greg. XIII. qui per plures vices Talmud damnauerant, & alia scripta, ac volumina detestabilia, prohibendo singulis ne retinellantur vilo modo, exterminando illos ex omnibus Prouincijs, ac Regnis contentis in Republica Christiana.

20. Adiunxit prohibitionem in perpetuum, vt hebrei non possint apud se sub quouis colore, aut pretestu; nec legere, emere, vel vendere, diuulgare, codices, libros, scripta, talmudica, aut cabulistica, &c. tam in hebraica lingua, quam in alia, &c. prout in dicta constitutione, &c. & precipue, paginas tam manu-

scriptas, quam impressas contra Sacram Scripturam, errores continentes, tam antiquæ, quam, nouæ legis; blasphemias contra Deum, Sanctissimam Trinitatem, ac Saluatorem nostrum Iesum Christum, ac eiusdem Sanctam Fidem contra B. M. V. Angelos Beatos Patriarchas, prophetas, ac Apostolos, & alios sanctos. Contra Sanctam Crucem, Sacramenta nouæ legis. Sacras Immagines, Ecclesiam Romanam, Sanctam Sedem, fideles Christianos, & præcipuè contra Episcopos, Sacerdotes, & alias Ecclesiasticas personas; nec non contra nouiter conuersos ad fidem Christianam; Neophitos, aut quod habeant libros continentes res impudicas, etiam sub prætestu, quod iterum impressi fuerint mutatis nominibus, etiam subpretextu quod fuerint, tolerati, aut permissi, a Secretario Concilij Tridentini, prout ipsi prætendunt, & ab indice librorum prohibitorum Pij IV. aut cuiusvis alterius Apostolici indulti; aut alicuius Apostolici Nuncij potestatem habentis, legati alatere, ordinariorum locorum, nec non Inquisitionis, quapropter reuocat omnem facultatem, literas permissiones indulta, tollerantias, &c. legendi, retinendi, etiam ad determinatum tempus, sub quouis prætextu, dicta scripta, volumina, libros, & alia opera prohibita concessa quilibet iudeo, in genere, siue in specie a suis prædecessoribus, nec non a S. Sede, siue Nuncijs, aut legatis etiam de latere, Inquisitionibus, aut Ordinarijs

21. Imperando Iudæis Romæ existentibus, & ut intra terminum duorum mensium, & alibi commorantibus consignare debuissent dictos libros exemplares, &c.

Supremæ Inquisitioni de Vrbe, vel alibi Inquisitoribus locorum, aut Ordinarijs, imponendo dictis Inquisitoribus, & Ordinarijs, &c. vt dictos libros, &c. absque vlla mora illos comburant.

22. Item idem Summus Pontifex vult, & mandat non solum Iudejs, sed etiam Impressoribus librorum, Bibliopolis, Mercatoribus, & cuilibet Christiano, sub pœna amissionis librorum, ac publicationis bonorum suorum omnium, & alijs pœnis grauioribus, quæ quidem bona sic publicata applicanda sunt fisco Principis in quo Statu dicti libri fuerint inuenti; cum afflictione corporis delinquentis ad arbitrium Ordinarij loci illius, & Reuerendis. Pat. Inquisitoris, & quoad Christianos sub pœna Excommunicationis maioris latæ sententiæ, ita ut non possint apud se tales libros retinere, legere, imprimere, euulgare, describere, vel transcribere, deferre, emere, vendere, donare, aut commutare in quouis alio modo, extrahere, vel alienare dictos libros, siue impressi sint, siue calamo scripti; & quod nullus possit præbere auxilium, consilium, vel fauorem Iudejs ad scribendum, vel imprimendum dictos libros, aut ad illos extrahendos, vel vt ad illos aliunde perueniant; sicut quod nullus audeat pro illis impetrare facultatem ad illos legendos sub eisdem pœnis, & alijs a Sacris Canonibus infixis, nec non a constitutionibus Summorum Pontificum contra fautores hæreticorum, & apostatarum a fide Catholica; unde Summus Pontifex præcipit Ordinarijs locorum, & Inquisitoribus, vbi Iudæi commorantur, vt diligenter perquirant tam in eorum Synagoga, quam in alijs eorum

rum locis tam publicis, quam priuatis nec non apud Bibliotecarios Christianos; si de dictis libris aliquis inueniatur; qua propter si aliquis in hoc inueniatur delinquens, Inquisitores; & Ordinarij procedant statim ad executionem dictarum pœnarum contra illos, & etiam grauioribus pro illorum arbitrio vtantur illas delinquentes castigando; omni appellatione postposita, inuocando in hoc etiam brachium seculare, quatenus opus esset.

23. Nec admittenda est excusatio aliquorum dicentium, quod dicti libri sunt expurgati, vel expurgari possunt, quia errores contenti in prænominatis libris inserti sunt, tanto artificioso modo occultati contra nostram Religionem, vt difficillime cognosci possint, & ideo semper remanent inexpurgabiles, nisi per ignem. multi de hac Bulla scribunt, & grauissimi DD. quos non refero, quoniam mihi necessarium non videtur legite Carenam, qui fusè de illa tractat.

CAPVT VIGESIMVMPRIMVM.

De falsis Testibus.

Sancta Inquisitio procedit contra falsos testes cum omni rigore, eo quia inter omnia delicta, non est aliud delictum, vt maiorem infamiam contineat in se in persona falsè accusata, & in eius familia, quam delicta ad Sanctam Officiam spectantia; ibi nanque non tractantur, nisi res ad hæresim spectantes, vel ad suspicionem ipsius, qua propter tales accusati acriter puniuntur cum infamia personæ accusatæ, & eius familiae;

milix; hinc est, quod falsi testes, & accusatores rigorosè debent puniri, non solum pro propria culpa, sed ad aliorum exemplum, videatur Pegna 3. par. com. 122. vnde aduertendum est, quod in casu nostro non solum dicitur falsus testis, qui contra aliquem iniuste deponit, sed etiam ille, qui veritatem tacet, vt bene probat Farinacc. de hæresi quæst. 188. n. 42. quare dum quis conuincitur de falsitate condemnatur ad triremes per maius spatium temporis, quam condemnati ob delictum suppositum; ita & taliter quod si accusatus ad mortem damnatus fuit, etiam false accusans vel testificans debet ad mortem damnari, ita sentit Zanardus in summa diuinor. præceptor. par. 2. rubr. de testib. in causis fidei; §. sed notandum est primo.

2. Verum est quod plus debet puniri testis pecunia corruptus, quam ille, qui aliqua vehementi passione motus est ad falsè testificandum, vbi etiam Inquisitores debent respicere qualitatem accusantium, & accusatarum personarum; nihilominus Inquisitores, & locorum ordinarij attendere cum omni diligentia debent an impostura proueniat ab accusatore inducente testes contestes in dicta materia, & forma falsitatis; & præcipuè quando agitur de hæresi, aut propositionibus erroneis, & tales res, testes inter se ordire, ac texere habent, ipsimet suspecti de hæresi redduntur, & isti aliquando fiunt de leui abiurare; vbi etiam considerandum est damnum illatum personæ accusatæ, nec non qualitas personæ accusantis; si sit persona simplex rudis, vel experta; &c. videatur de hac materia Pat. Massin. in præxi S. Officij par. 10. assert. 4. Farinaccius de testib.

de testib. quaest. 67. n. 7. & Marius Ciurba conf. 64. n. 29.

3. Subornatores, vt dixi numero antecedenti eisdem poenis plectendi sunt, immo maioribus cum sint in maiori culpa, ipsi etenim sunt causa, accusatores, & testes, instrumentum, Bartol. l. non solum, §. si mandato meo, ff. de iniurijs; Bald. l. presbiteri, n. 16. C. de Episcopis &c.

4. Sententia ortiua falsè accusantium ab Inquisitoribus debet ferri in publico ad exemplum aliorum, & iustificationem innocentium. Symanch. tit. 69. de cathed. instit. n. 91. circa medium.

CAPVT DECIMUM SECVNDVM.

De confrontatione Testium.

1. **R**arissime fit in Sancta Inquisitione testium confrontatio, quia talis actio vt plurimum solet esse magni praëiudicij fisco; & causæ inductæ, at quando necesse est hoc facere, duo concurre debent, prima vt sit spes quod talis confrontatio, iuuet fisco ad veritatem habendam; secundo quod inter confrontes non sit nascitura inimicitia, quæ inter ipsos sit causatura damnum; aut fit inter personas viles de quibus nullatenus timeri potest de tali re, & nunquam fit inter Dominum, & seruum, inter nobilem, plebeum, neque inter inferiorem, & Superiorem, quia, probabiliter de aliquo damno timeri potest, vel quod inferior timore concussus dicat id quod dictus Superior, vel nobilis, aut Dominus eius, istæ confrontationes

quan-

quando fiunt, solent fieri in tempore torturæ, secundum causæ qualitatem. Testes qui confrontantur debent iurare, &c. Franciscus Ghislerius c. 19. n. 16. Farinaccius quæst. 72. n. 148.

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

De torturâ danda Reus in Causis fidei.

1. **V**EL Reus constitutus in Sancta Inquisitione fatetur veritatem delicti cum omnibus suis circumstantijs, aut in parte tantum; vel omnino negat delictum. Si fatetur totum factum, aut usum [si est in materia fortilegij) & complices, &c. nihilominus datur illi tortura super intentione; & ratio est quia cum sint delicta ad S. Officium spectantia, ex sua Natura inducentia suspicionem malæ credulitatis, necesse est illam superare, ac extorquere rigoroso examine; moderatè tamen, quando aliæ personæ, non sunt aliunde suspectæ.

2. Si vero partem facti reus fatetur, aut usus siue complicitum, dandâ est reo tortura ad vltiorè veritatem habendam, super usum, & complices &c. sine præiudicio confessatorum, & probatorum, &c. quando vero de parte a reo negata, conuinctus remanet, siue valide indiciatus, torqueri debet, & talis tortura inferuit etiam super intentione.

3. Si vero totum negat, & inditia sufficientia] sunt torquetur reus, pro veritate habenda, & quia aliquando, inditia ita valida sunt, vt repetenda sit tortura, repetenda est in diuerso tempore, sed ita vt, id quod

Q

femel

sentel debebat fieri; diuidatur in duplici; V. G. hodie, & oras.

4. Ordinaria tortura est funis; nec in S. Officiis solet dari cum squassis, & quoniam aliqui sunt in habiles ad torturam prædictam recipiendam, ob impedimentâ sui Corporis, datur eis tortura pedibus; tormento [detto la stangetta] aut in manibus, vel etiam pedibus igne.

5. Quando vero Reus indiciatus est V. G. de hæresi, ultra eius Confessionem; videlicet quod talem hæresim protulerit, scripserit, ac docuerit, &c. fateatur etiam illam credidisse, non debet torqueri super intentione, sed super complicitibus, & ad ulteriorem veritatem habendam; ratio est quia Confessio similis delicti, naturaliter ex se parit iudicium validum ut confessus talem intentionem malam habuerit, & quod pluries tale atrox delictum commiserit, præter iam confessum.

6. At quando Reus confessus est delictum in riguroso examine torturæ, quod aliàs in suis constitutis negauerat, post tempus 24. horarum sit ab eo per Inquisitorem ratificari in loco libero extra locum torturæ, & timoris, ad hoc vt libera sit talis confessio, & longe a timore cadente in virtutem constantem; videantur sequentes D. D. de hac materia torturæ in his casibus tractantes nempe Pegna comm. 110. versiculo primum ergo p. 3. Farinac. de hæresi q. 185. n. 147. q. 2. n. 26. ibidem, & alibi. Roijas de hæret. p. 2. 191., Pegna comm. 39. par. 3. littera D. Bisfeld. de confes. malef. membro 2. post. conclus. 5. S. exempli gratia Farin. in

prax. quæst. 37. n. 192. Cast. de iusta hæreticorum pu-
 nitione lib. 1. c. 1. Simanc. in Enchiridion. Iudic. Vul.
 Relig. tit. 40. de præsumptio. n. 5. & 6. Genuens. in
 praxi Archiepiscopali Neapolit. c. 68. in nouis, & 48.
 in antiquis n. 8. in fin.

CAPVT DECIMVM QVARTVM.

Aliqua documenta Generalia traduntur.

Primum documentum, quod sicut Sancta In-
 quisitio in causarum Cognitione, atque expedi-
 tione, maxime curat de inimicitia denunciantis, ac
 testium contra denunciatum; ita Inquisitores, qui de-
 nunciationes recipiunt, &c. vel eorum Officiales, cum
 omni diligentia aduertere, ac curare debent, habendi
 veritatem; si denuncians, vel testes habuerint aliquid
 interesse, vel habeant cum accusato; & e contra ita
 quod potuerit esse, vel sit causa inimicitiae aut odij vel
 vindictæ contra illos, vel illum; & quatenus debent
 receptores denunciacionum clare facere talem causam,
 odij, emulationis, &c. exprimere; & in praxi vide-
 tur in die, quod de aliquibus denunciacionibus graui-
 bus, & magnæ considerationis, & si fiat; non cur-
 rant Inquisitores, ex hoc capite, videlicet inimicitiae;
 dummodo alia adminicula non habeant, quod denun-
 ciatum errorem corroborent, quæ quidem inimicitia,
 Auor, emulatio, &c. dignosci potest præcipue, quan-
 do denuncians accusat de delicto a multo tempore se-
 cuto; nam ex eo, quod distulit notabiliter denuncia-
 tionem,

tionem, &c. arguitur non denūciare ob Zelum fidei Catholicae, sed potius ratione vindictæ motus.

2. Secundo quando Reus negat totum delictum, vel partem eius, quod illi opponitur, postquam legitime, ac competenter constitutus est super iudicijs, datur ei semper repetitio testium priusquam contra illum deueniatur ad aliquem alium actum iudicalem; unde si reus suppositus, & accusatus acceptat talem repetitionem, repetuntur testes desuper interrogatorijs à parte datis, ac articulis fisci; verum est quod ut plurimum, à Reis habentur pro repetitis; sed quia aliquando euenit, quod ipsi negant constanter delictum, & ex alia parte ex processu in formatiōe resultat parum formi falsitatis, ac conspirationis in testibus; tunc repetuntur ex Officio, & hoc fieri debet maxima diligentia; quando vero integre delictum fatentur, ac de plano, non exhibetur eis repetitio; sed assignatur aliquod tempus ad se defendendum, etiam si illas recusent, in quo tempore, nihil ad sui fauorem probando. Citatur ad sententiam Reus; & ad expeditionem causæ deuenitur.

3. In formatione processus interrogans debet fugere suggestiones, quia solum iudex veritatem querere debet, & illam extrahere ex ore rei, vel testium via naturali; non deceptionibus; unde iudex ad talem veritatem habendam prius debet procedere interrogationibus generalibus, deinde specialibus, paulatim, quia suggestiua gestat secum ymbriam in mente iudicis, & reddit illum suspectum iniquitatis; quando iustitias se debet gerere, ut iustus, & pius, & quod factum ex

ore rei extraheret, & testium, non recta veritate; sed à reo cum timore, sicut à testibus, vel ab istis, vt citius expediti remaneant.

4. In causis vero Doctrinæ, V. G. si assereret quod quis faciendo rem talem non sit peccatum, quæ quidem res peccaminosa est, & reus qui talem rem asseruit ignivus est, & rudis solet interrogari, si scit Ecclesiam Romanam aliter affirmare, ac tenere, si dicit se nescire, & talis responsio recto Inquisitori, solet ab abiuratione excusari, idest de formali; quando non sunt res quæ de iure naturali, non tenemur scire, vt sunt Dei præcepta, Ecclesiæ mandata, & septem mortalia peccata, quia ignorantia iuris naturalis neminem excusat.

5. Si accidit aliquando, vt accidere potest, reum negare esse personam illam, de qua agitur iudicium pro verificatione iudicij, & identitatis personæ accusatæ, necesse est vt Inquisitor ex officio illam personam recognoscat cum alijs duabus saltem personis eiusdem staturæ nominis, ac familiæ loci, & habitus, & aliquo modo aspectus, & tunc Inquisitor, vel eius Minister debet interrogare personam denunciantem, ad recognoscentem, si inter illas adest illa persona, de qua agitur, &c. & si affirmatiuè respondeat iniungitur illi, vt ipsum tangat suis manibus, & istæ diligentia sunt in Sancto Tribunali ad hoc, vt pura veritas habeatur de persona inditiata, quam debet recognoscere liquidè, & clarè, longè ab omni suggestionè, & malitiâ, quæ in illo Sancto Tribunali debet in bannum mitti.

6. Aliquibus personis iterum incidentibus in delictum de quo puniæ fuere, dicendo, vel tentando offendere velle Officiales Sancti Tribunalis, vel testes &c. Fit eis danda cautio de se representando, quæ quidem cautio debet esse secura, quantum fieri potest, nec offendendo, etiam in expeditione causæ, & insuper intimatur illis Bulla Pij V. sub data, si de protegendis, explicando eis quantum valorem habeat, & ad quod se extendat; immo ego dico, quod omnibus in Sancto Officio constitutis in eorum expeditione talis Bulla debet intimari, vt saluetur identitas denunciantium, & testium, aliàs nullus veniret ibi ad denunciandum, nec ad testificandum.

7. Quando verò non bene in Sancto Tribunali Inquisitionis remanet probatum delictum, nec reus illum fatetur, sed nihilominus inditiatus remanet, etiam si ad torturam deueniri potest, & ad causæ expeditionem; iudico tamen bonum esse, & magis consonum iustitiæ, & ad frenandam rem, optimum remedium relinquere processum pendentem, data cautione; si in reo est possibilitas, & illam inuenit aliunde, aliàs saltem cum cautione iuratoria, intimata Bulla, &c.

8. Ordinarij, & Inquisitores nunquam debent acceptare denunciations, neque processus formare de causis non spectantibus ad Sanctum Officium, sub pretextu quod ad ipsum spectent, V. G. de illis, qui non se confitentur ante missæ celebrationem si sunt Sacerdotes, aut dicunt Sacrum sine confessione præuia, si est laicus celebrandi in concubinato, aut in alio peccato mortali; quod quis Sacerdos confessarius revelauerit
pecca-

peccata in sacramentali confessione audita; vel quod quis comederit ante Missæ celebrationem si est Sacerdos; sicut de illo, qui ante communionem sumpsit cibum; vel cum proprijs filiabus spiritualibus commercium carnale habuit [seclusa tamen sollicitatione in confessione] cum commatibus, aut alijs personis conuinctis, de quibus casibus Sancta Inquisitio non se intromittit, nisi quando adsunt inditia alia reddentem accusatum de fide suspectum, quia tunc talia delicta aggrauant; punitur tamen a Sancta Inquisitione fractio sigilli Confessionis Sacramentalis. Non procedit pariter Sancta Inquisitio in causis sodomix, neque bestialitatis, præterquam in Regnis Hyspaniarum, vnde Hyspani venientes ad Vibem, & sponte comparentes in Sancta Inquisitione se accusando de tali delicto; Sancta Inquisitio eorum iuridicam depositionem recipit, & deinde Sancta Inquisitio participat negotium cum Summo Pontifice, qui deinde remittit expeditionem causæ suo Cardinali Vicario.

9. Aliquando PP. Inquisitores, & Ordinarij locorum lamentantur inter eos, & iurgia nascuntur, quod si vnus faciat id quod alius putat facere non posse, & viciet versa, & tamen facere possunt, & aliquando putant posse facere ex se solis, quod facere non possunt, nisi vultim. Id quod possunt facere Inquisitores soli, absque Ordinarij interuentu, & Ordinarij absque interuentu Inquisitorum sunt quinque, nempe citare, capturare, carcerare, formare processus infortunatos, ac decretum absolutorium. Id quod facere non possunt vnus sine altero est tormenta dare reis, inferre pœnas, & sententiare.

10. Aduertere debent Inquisitores, & cautè pergere in casu sollicitationis, quod contra Confessarios denunciatos de sollicitatione mulierum in actu sacramentalis confessionis, &c. non credant, nec ad denunciandum, vel testificandum admittant mulieres meretrices, neque per dictum vnus carcerandus est talis Sacerdos denunciatus, etenim Freitas mox citando numero 27. contra Carenam ait; morem esse apud Inquisitores nullum incarcerari, nisi sufficientes reperiantur præsumptiones ad torquendum. Sufficiens autem non est in hoc casu probatio ad Confessarium torquendum dictam vnus mulieris, & præcipuè malæ famæ. Igitur nec ad carcerandum, quibus addo id, quod Symanch. in Enchyridion violatæ Religionis tit. 25. rubr. de comprehendendis in 5. apud Freitas citandum Farinaccius de hæresi quæst. 183. n. 7. etiam in causa nullus est carcerandus ex dicto vnus testis, sed solum est inditium ad inquirendum, quando tamen Confessarius est malæ famæ. Si enim constet de mala fama, & vita Confessarij, tunc potest procedi ad capturam, & torturam, ita Freitas l. c. n. 28. quod firmat Pater Hyeronim. Trimarchi de confessario abutente meæ Religionis Lector Iubilatus, ac in Supremo Tribunali Hispaniæ Sanctæ Inquisitionis Qualificator pag. mihi 288. qui in hac materia super ceteros optime scripsit.

11. Immo R. A. P. Laurentius de Peyrin. tom. 2. priuilegiorum constit. 4. in Bullam Gregor. XV. S. 3. n. 5. docet quod Reuerendiss. Inquisitores si mulier est malæ famæ, & Confessarius bonæ, non est audienda, nam creditur hoc facere illam in odium, & contra verò

si mu-

si mulier est bonæ famæ, confessarius verò malæ, tunc recipitur causa; si verò tam fœmina denuncians, quàm Confessarius denunciatus sunt bonæ famæ, non est procedendum ad capturam, quia in paritate qualitatis bonæ famæ præualet Confessarius, vt docet Molphes. in summa tom. 1. tract' 7. cap. 24. n. 37. in fine, & ita determinatum fuit in Sancto Tribunali de Vrbe, vt ex litteris Eminentiss. Cardinalis Mellini missis Vicario General. Illustriss. Archiepiscopi Genuensis, vt refert Pater meus de Peyrinis tom. 3. priuilegiorum cap. 1 r. n. 4. quas littetas ponit R. Pater Hyeronimus in suo tractatu de confessario abutente disput. vltima sect. 2. pag. 289. n. 11. quod etiam aduertendum est circa mulieres accusantes maritos suos, & econtra, nam in hac materia succedunt plures casus iniquitatis, sicut de subditis contra suos Prælatos, & econtra, vt ego expertus sum in pluribus causis mihi a Sancta Inquisitione commissis pro processu informatiuo formando.

CAPVT DECIMVMQVINCTVM.

*Instructio pro formandis Processibus in causis Strigium, Sor-
telegiorum, & Maleficiorum.*

EXperientia rerum magistra apertè docet grauis-
simos quotidie committi errores a diuersis
Ordinarijs, Vicarijs, & Inquisitoribus in formandis
processibus contra Striges, siue lamias, siue malefi-
cas in notabile præiudicium, tam Iustitiæ, quàm hu-
iusmodi mulierum inquisitarum, ita ut in hac Sancta
Romana Inquisitione Generali aduersus hæreticam pra-
uitatem

uitatem obseruatum fuit, vix repertum fuisse aliquem processum similem, rectè, & iuridicè fabricatum; immo plerunque necesse fuisse quàm plures Iudices reprehendere, & multoties punire ob indebitas vexationes, carcerationes, nec non diuersos malos, & impertinentes modos habitos in formandis processibus, reis interrogandis, excessiuis torturis inferendis, ita vt quandoque contigerit iniustas, & iniquas proferri sententias, & vltimi supplicij, siue traditionis brachio seculari, & re ipsa compertum est multos Iudices nimis faciles, ac procliuës fuisse ob leuè, ac minimum inditium, credere aliquam mulierem esse strigem, & ideo nihil omninò prætermisisse, vt ab huiusmodi muliere, & modis illicitis talem confessionem extorqueant, cum tot, tantisque inuersionibus, varietatibus, & contrarietatibus, vt super tali confessione nullū, aut modicū ius fieri posset, qua propter vt tam Ordinarij, & Vicarij, quàm Inquisitores de cætero magis cauti esse possint in conficiendis huiusmodi processibus, infra diligenter & accuratè præoculis habeant, & considerent dicenda a me infra in hoc capite vigesimo se-
xo.

2. Error principalis, & peculiaris omnium fere iudicum in hac materia est deuenire non solum ad Inquisitionem, & carcerationem, sed sepe etiam ad torturam contra aliquam mulierem de maleficio imputatam, quam vis non constet de corpore delicti, siue maleficio, & tamen in iure indubitatum est ad tales actus deueniri minime posse, nisi prius de huiusmodi corpore delicti constet, cum agatur de delicti cuius
vestigia

vestigia remaneant, &c. corpus autem delicti non dicitur probatum, prout multi Iudices videntur præsupponere, ex eo quia præsumptus maleficiatus sit, vel fuerit infirmus; siue decesserit; Clarum est enim quod infirmitas, & mors regulariter ex maleficijs non proueniat, ideo oportet exquisitas diligentias iudiciales adhibere, examinando medicos, qui infirmum curarunt; illos diligenter interrogando, de qualitate infirmitatis, & antecedenti ex ant medicina dignoscere possint infirmitatem esse, vel esse posse naturalem: Illos etiam interrogando circa totam seriem, & accidentia ipsius infirmitatis à principio; omnia fusius in processu redigentur ad hoc, vt si fortè aliquis medicus per imperitiam (prout multoties euenit) nesciuisset qualitatē morbi, & propterea iudicasset non esse naturalem; sed ex maleficio prouenire; Alius medicus magis peritus habita notitia omnium accidentium eiusdem infirmitatis licet infirmum non viderit, possit dignoscere an talis infirmitas ex morbo naturali nec ne prouenire potuerit, examinandus est, & vltimus maxime congruum esset ad eundem effectum iudicialiter examinare familiares infirmi, pro habenda notitia principij infirmitatis; & eius progressus; nec non facere vt quis exorcista peritus, in arte, ac bonæ conscientie illum visitaret, & iudicium suum factis experientijs debitis relationem iudicialiter de toto negotio tribueret, ex hoc enim appareret an conuenirent depositiones medicorum, & familiarium circa accidentia infirmitatis, & sic tutius poterit fieri iudicium à Iudice, an constet de corpore maleficijs, &c. quod si ex huiusmodi dili-

gentijs Iudici apparebit infirmitatem, esse, vel fuisse naturalem procul dubio procedere non debet contra accusatam personam de tali maleficio si vero medici periti exorcistæ clare iudicauerint esse, vel esse possibile probabiliter maleficio; tunc Iudex securius cogitare poterit de inquisitione formanda contra personam accusatam de tali maleficio.

3. In super antequam iudex deueniat ad carcerationem præsentis maleficæ debet diligenter rimari contra indictæ quæ sunt contra illam, nec ex sola denunciatione præsentis maleficiati, & eius actinendum esse facilis ad carcerationem, nisi simul aliqua probabilis causa, obquam animus Iudicis rationabiliter moueri possit, ad credendum quod mulier accusata tale maleficio comittere voluerit, & eiusdem causæ aliquam probationem, vel saltim non leue Iudicium habeat, ante quam ad carcerationem deueniat.

4. Aduertat præcipuè iudex in ipso actu carcerationis diligenter facere perquisitionem in domo mulieris inquisitæ, & talem perquisitionem per seipsum, aut Vicarium idoneum, ac expertum faciat, adhibito notario; nec huiusmodi perquisitioni interueniant personæ attinentes aut familiares præsentis maleficiati, ne contingat (prout aliquando suspicatum est) dolose aliqua supponi, maleficio denotantia, in graue præiudicium Ræ inquisitæ, & indictæ perquisitione adnotentur per notarium, omnia reperta in domo, & captis, & non solum quæ possunt iuuare intentionem fisci; sed etiam quæ possunt iuuare ream inquistam, prout, Imagines sanctorum, Caronæ, diuina

na officia, libri deuotionum, schedulæ communionis, aqua, & palmæ benediçtæ, & alia similia, illa describendo singillatim in inuentario perquisitionis conficiendo. Nec sint faciles Iudices, ad firmiter credendum, aliqua reperta, prout oleum in vosculis pinguedinis, pulueres, & similia, esse aptata ad maleficium, sed faciant illa considerare à peritis, ad effectum vt dignoscatur an deseruire possint ad alium finem, quam maleficij.

5. Multoties euenit quod familiares prætensi maleficiati credentes maleficium perquirunt intus anclintum ceruical, & lectuum ipsius infirmi, & cum inueniant inuoluera quæ videntur ad maleficium aptata illa deferunt ad Iudicem, qui super hoc maximum facit fundamentum, ad effectum probandi maleficium, & in hoc debet esse multum vigilans, & circumspectus iudex, facile enim euenire potest, vt talia a familiaribus infirmi supposita fuerint, & sic facilius iudex inducatur ad credendum maleficium, & ad procedendum contra aliquam personam, vnde in hoc casu ego vocarem exorcistam expertum, vt illas combureret, præiuro exorcismo, &c. quia abissis in tali actu multoties dignoscitur an sit materia maleficij, nec ne.

6. Præterea iudex bene aduertere debet, qualitatem repertorum in huiusmodi lectis, cum enim anacienteria, & alia prædicta conficiantur ex pluma, aut lana, & quotidie intermiscantur, facile enenire potest, vt spatio alicuius temporis fiant quædam inuoluera, quæ videantur præferre suspicionem maleficij, & tamen naturaliter, ex præmissis contingere possunt,
vltra

Vitæ quod in actu confectiois huiusmodi 'anaclinte-
riorum, & aliorum prædictorum, ex incuria magistri
illa fabricantis, aliqua intermisceri potuerint, ex qui-
bus huiusmodi inuoluera ex se confecta fuerint.

7. Et ideo, si perquirentur singulorum lecta præ-
cipuè ex pluma confecta, facile in aliquibus similia in-
uoluera reperientur, nec etiam est mirum quod in
huiusmodi quandoque reperiantur acus, nam ubi sunt
mulieres, acus ubique abundant, & facile est quod
per accidens, spatio alicuius temporis multæ acus in
prædictis mobilibus percludantur, propterea ego di-
xi in hoc C. supra n. 5. quod vocarem exorcistam ex-
pertum ad talia cognoscenda, & comburenda.

8. Neque forsan ab re est considerare, Dæmonem
talibus aliquando supponere potuisse, absque participa-
tione, & assensu alicuius, ut inde credatur maleficium
commissum, & sic aliqua persona indebitè damnum
patiatur, quemadmodum videmus in actu exorcismi,
non nullorum obsessorum, qui videntur euomere acus,
claves, & diuersa inuoluera, quæ tamen impossibile
est obsessos in corpore habere, prout non habent, sed
Dæmon in illo actu talia supponit ad hos obsessos, ut
credatur fortè obsessum esse maleficiatum, & aliquis
inde indebitè molestetur (vnde in dictis a Diabolo per
os obsessi, in hoc non est credendum) ex quibus pa-
tet quàm circumspectus esse debeat Iudex Inquisitor
circa huiusmodi reperta, cum de facili, vel potuerint
supponi, vel esse naturalia, vel facta opera Dæmonis,
sine alicuius ministerio, (non nego tamen, quod ta-
lia maleficia, a lammijs opera Dæmonis non fiant.)

9. Conſueuerunt [parum quidem prudenter] multi exerciſtæ iuxta non bonam (quo ad hoc] Theoricam flagelli Dæmonum, interrogare Dæmonem in exorcifmis, quomodo ingreſſus fuerit corpus obſeſi, & an, ex maleficio, & quis huiufmodi maleficio comiferit, vnde Dæmon pater mendacij, & inimicus quietis humanæ, ſæpè reſpondit ſe ingreſſum eſſe corpus obſeſi, & ex maleficio factò a tali perſona in tali cibo, ſiue potu, & vt Dæmon magis certum reddat exorciftam, & alios de hac re, ſupponit euomendæ ab obſeſo, quædam ſimilia ei rei in qua dicit maleficio factum fuiſſe, & alia pleraquæ vt ſuprà dictum eſt.

Hinc diuerſis vicibus obſeruatum eſt, aliquos Iudices formare proceſſus contra prædictos maleficos nominatos à Dæmone vt ſuprà, tamquam ſi ex dicto Dæmonis probentur premiſſa, vnde ſuper huiufmodi proceſſibus nulla vis facta fuit à S. Congregatione, immò ſemper fuerunt reprehenſi exorciftæ qui parum fideliter officium tam pium exercentes, & tamen Dæmonem, vt ſuprà, interrogantes, & Iudices qui ſuprà Dæmonis reſponſione proceſſum formarunt, & vti nam non reperirentur aliqui exorciftæ, qui parum fideliter dictum Officium exercentes, & potius ratione lucri quam pietatis multas impoſturas conſingunt. Hinc eſt vt quandoque plures fuerint priuati munere exorcizandi.

Aliqui Iudices opinantur (& perperam quidem) quod eo ipſo, quod aliquis reperitur obſeſus, id ex maleficio prouenit, & ex hoc ſolo iniuſte formant

pro-

processus contra personas aliquo modo abseffis infel-
 las, vel aliundè inditiatas, hoc est maximum absur-
 dum, cui enim dubium est quod sine maleficio, ex
 Dei permissione potest Dæmon corpus alicuius vexare
 Caueant itaque omninò Iudices ne ex sola obseffione Dæ-
 monis conficiant processus super maleficio, imo etiam
 sint cauti, ne decipiantur ab aliquibus, qui in præ-
 missis imposturam committunt, & diuersimode se ob-
 seffos, sæpe etenim similes fingunt, o simulatores repe-
 riuntur.

12. Non sint faciles Iudices ad faciendam magnam
 contra aliquam personam, vt strigem, & maleficam,
 ex inditio famæ, quamuis enim aliàs inditium famæ
 magni momenti sit, attamen in ista materia ob odium
 commune, quod habetur in striges, contra quas om-
 nes vnanimiter clamant, facillimè insurgit huiusmodi
 fama contra aliquam mulierem, præcipuè quando est
 vetula, & turpis famæ, vnde vel modicum fundamen-
 tum super tali fama fiat, vel saltem diligenter Iudex
 interroget testes quanto tempore ortum babuerit, &
 a quibus, & qua occasione. Hinc enim forsàn sæpe
 ex processu apparebit famam esse inditium modici mo-
 menti.

13. Vterius aduertendum est, quod quemadmodum
 mulierum genus est maximè superstitiosum, & forti-
 legijs, præcipuè amatoris deditum, non tamen sequi-
 tur, quod si aliqua mulier sortilegia, & incantationes,
 (vel ad sananda maleficia, vel ad cogendâ hominum
 voluntatem, vel ad alium quemquam finem fecerit,
 ergo est stri formalis. Potest enim esse sortilegium si-

ne apostasia formali ad Dæmonem, licet non careat suspitione apostasie, vel leui, vel vehementi, iuxta qualitatē fortilegiorum adnotatam in C. accusatus, §. sane, de hæreticis in 6. & ideo bonus Iudex dum format processum contra aliquam mulierem confessam, vel conuinctam de huiusmodi sortilegis, non sit facilis ad concipiendum in animo suo, quod sit apostata formalis ad Dæmonem, quamuis hoc esse possit, sed quando deueniet ad torturam contra hanc mulierem, illam in genere interroget, an habuerit aliquod pactum cum Dæmone; iuxta ea quæ inferius dicam circa modum torquendi, & ad hoc maximè aduertere debent Iudices, quia in hoc multi decipiuntur falso putantes, quod huiusmodi sortilegia fieri non possint sine apostasia formali ad Dæmonem, & hinc oriuntur maxima præiudicia mulieribus inquisitis de huiusmodi sortilegijs. Iudices enim minus periti, vel aliter nimis faciles ob lecturam aliquando librorum de sortilegijs, & strigibus tractantium, hoc falso præsupposito decepti, nullam viam relinquunt, etiam indebitam pro extorquenda confessione mulierum, quæ sæpissimè ob diuersos malos, & illicitos modos adhibitos, tandem inducuntur ad fatendum, ea quæ nunquam cogitarunt, quod euēnit sæpissimè etiam in alijs casibus coram Iudicibus criminalibus, & vtinam sic non esset, quia non suspenderentur tot innocentes. Vt ergo euitentur huiusmodi mala, modos ad infra-scripta attendant diligenter iusti Iudices.

1. In primis quantum fieri potest non permittant mulierem carceratam ob maleficium, aut sortilegium

quompian alloqui, & si plures reperiantur mulieres carceratæ in materia præfata, non permitantur simul alloqui, sed retineantur in carceribus separatis, quia sæpe multæ conuenerunt falsum fateri contra se ipsas in materia apostasiæ putantes hac via citius a carceribus eximi.

15. Nullo modo curent, neque permitant Iudices, quod custos carceris, aut alius, quisquis sit illis mulieribus sic carceratis, suadeat quod fateri debeant cum examinatæ fuerint, multoties enim compertum est, quod mulieres huiusmodi suasionibus impulsæ, aut etiam spe impunitatis promissæ (quæ tamen eis nunquam promitti debet) falsè dicunt, id quod nunquam in eorum mente cecidit.

16. Iudices nunquam alloquantur huiusmodi mulieres carceratas circa merita causæ, nisi iudicialiter eas examinando, nullas suggestiones in illas interrogando illis faciant; sed ab initio interrogentur, an sciant, vel præsumant causam examinis, seu carcerationis; deinde de inimicis, & causa inimicitiarum; quis fuerit earum confessarius, & alijs similibus, ex quibus detegi possit bona, vel mala earum vita, & conditio; deinde in genere possunt interrogari, an sciant aliquod sortilegium, & ad quem effectum, & an vnquam huiusmodi, aut aliud sortilegium executioni demandauerint, & si negauerint, possunt fieri illis alia interrogatoria in genere paulatim, aperiendo quod deponitur in processu eas scire, aut commisisse tale, vel tale sortilegium, & tandem si omnia negant, possunt eis in diuersis interrogationibus paulatim obijci, quæ in pro-

cessu contra illas habentur; suppressis tamen nominibus; ac cognominibus testium, sicut & inditijs, ac circumstantijs, ex quibus inquisitæ ad notitiam deuenire possent; qui sint testes; & tandem completo processu informatiuo contra illas; si adhuc persistant in negatiua, erunt repetendi testes processus offensui, quæ repetitio, vt recta, & valida sit, formandi sunt prius articuli expensæ fisci super capitibus, quæ pro fisco prætenduntur, & copia dictorum Articulorum est danda ipsis inquisitis; assignando eis Aduocatum, & Procuratorem idoneum, etiam ex officio, quatenus inquisitæ, vel ob paupertatem, vel alia de causa illas non habeant, eisdemque tempus congruum detur ad danda interrogatoria, quò elapso, fiat repetitio; facta repetitione detur eisdem tempus, siue terminus ad faciendas defensiones, deturque eisdem etiam copia processus; & factis defensionibus, siue elapso termino ad faciendas illas, Iudex Inquisitor congreget suos Consultores, & alios Officiales, in qua quidem Congregatione per extensum processus legatur, suppressis nominibus, & cognominibus, & circumstantijs, & si de modo expeditionis causæ non sint concordēs, aut causa sit grauis, vel ratione delicti, vel ratione personæ; non deueniatur ad torturam, nisi prius consulta Sacra Congregatione, ad quam debeat miti integra copia processus tam offensui, quàm defensiui, & quando videretur Iudicibus cum voto suæ Congregationis sine difficultate ad torturam deuenire posse, quoniam inditia essent vrgentia, aduertatur ne in ipsa tortura interrogentur de delicto in specie, quod præten-

ditur, sed tantum antequam deueniatur ad torturam, obijciantur eis iterum inditia, quæ in processu habentur, & postea in actu torturæ interrogentur tantum, ut dicant veritatem de his, super quibus fuerunt interrogatæ, & si fateri ceperint, non suggeratur eis aliquid, sed tantum recipiantur, & scribantur verba præcisa earum confessionis, interrogando postea in genere super vltiori veritate.

17. Aduertatur ne tortura detur cum squallis, vel aliquo pondere, siue baculo ad pedes, sed sit simplex eleuatio in tortura funis, aut sit simplex tortura alterius generis tormentorum, quatenus tormento funis torqueri non possit.

18. Non sunt faciles Iudices ad repetitionem torturæ nisi causa sit grauissima, in quo casu erit consulenda Sacra Congregatio Supremæ Inquisitionis de Vrbe, ut supra a me dictum est.

19. Nullo modo abretentur aliqui pili, aut capilli ipsarum mulierum, nec Iudices vim faciant contra inquisitos in quodam inditio, ab aliquibus Doctoribus considerato, videlicet quod forsam huiusmodi mulieres maxime in tortura non emittant lacrimas.

20. Tortura nunquam excedat tempus unius horæ, nec de facili tortura per horam inferatur, nisi stante grauitate cause, & urgentibus inditijs simul, & in fine examinis adnotetur tempus, quo in tormento manserunt.

21. Aduertendum est maxime, quod in euentum, in quem huiusmodi mulieres apostasiam ad Dæmonem, & accessum ad ludos diabolicos fatentur (quo casu cor-

p̄s delicti aliunde probari non potest, quàm per propriam confessionem) curandum est sane minima suggestione huiusmodi mulieres, tota series facti: à femetipsis recensatur, & cum ab initio ad id inductæ fuerint, de tempore, & alijs circumstantijs, nam hoc modo videri poterit, an confessio huiusmodi apostasiæ, & accessus ad ludos diabolicos, verisimiles sint, nec ne: & casu quo fateantur aliqua particularia, seu circumstantias, quæ sunt verificabilia, omnino Iudices diligentias faciant pro his verificandis, quia sic verisimiles redduntur confessiones circa apostasiam, & accessus ad ludos diabolicos, aliàs si dictæ circumstantiæ falsè adductæ comparrentur dubitari posset de veritate huiusmodi confessionis forsitan sequutæ, vel vi torturæ, quæ est remedium fallax [etiam si Iudices criminales, & vt plurimum crudes maximè in ea confidant) vel suggestionem alicuius, vel carceris tēdio in quo Iudices semper debent curare causarum expeditionem, vel quia sæpe rei putant sibi indulgendam esse, pro vt aliquando compertum est istis respectibus mulieres falso, falsam esse apostasiam, & accessus ad ludos prædictos. Unde vt facilius Iudices possint se abstinere a quacunque suggestionem quando mulieres incipiunt fateri talem apostasiam; forsitan melius esset, vt tunc Iudices obliuiscerentur eorum, quæ dicunt Doctores in ista materia, quia sæpe visum est, quod Iudices in ordine ad ea, quæ perlegerunt apud DD. multa præiudicia faciunt his mulieribus.

22. Et quatenus tales mulieres fateantur apostasiam & accessus ad ludos, & nomen complices in huiusmodi

modi ludis, nullo modo procedatur contra huiusmodi complices, quia cum talis accessus plerunque per illusionem contingere potest. Iustitia non postulat quod contra complices cognitos per illusionem procedatur, sed solum contra verè, & realiter cognitos.

23. Omnino Iudices scribere faciant in processu interrogatoria omnia per extensum ab Iudicibus facta, sicut & propria verba responsiva rei constituti ad hoc, ut ex lectura processus appareat qualia illa fuerint, & an adsint suggestiones, &c. etenim cum maximo abusu, & præiudicio consueverunt aliqui Iudices mandare ut scribatur. Ad interrogationem responderunt, siue respondit, &c.

24. Multi etiam Iudices deueniunt ad formandos processus similes, ita ut ex processu non colligatur vlllo modo quale fuerit primum inditium, & vnde proueniatur, sed solum processum sic incipiunt. Cum ad aures, &c. peruenerit, &c. siue præcedente fama publica, &c. [Caueant igitur ab isto errore, qui non est parui momenti] & semper examinent in principio processus personam, seu personas, quæ ad aures primo aliqua dixerunt, vel quomodo talis fama ad eius notitiam peruenerit, & cuncta seriatim in processu redigant, ita ut nihil omnino omitatur.

25. Contingere potest plerunque, quod infantes decident ex suffugatione lectulæ pauperi matris, & nutrici, & ob id prohibetur ab Ordinarijs matribus, & nutricibus, ne in eorum lectis, sed in incunabilis separatim infantes retineant; Id circo prudentes Iudices bene aduertant, quia sequuta aliquando simili suffugatione,

tionē, ne illa detegatur, matres, siue nutrices propalant infantes occisos fuisse a strigibus; & ideo in sumendis denunciationibus similibus Iudices caute curant.

26. huiusmodi causis, & processibus S. Officij formandis omnino debent seruari tam a sacra Congregatione supremi Tribunalis Inquisitionis S. de Vrbea tā ceteris sub alternis, & quando Rei sunt pauperes cauere debent iudicā ab eorum bonorum publicatione, ne sub prętestu defensionis fidei calor auri rapiat oculos auidos.

27. An vero in causis lamiarum Inquisitores soli sine interuentu Ordinarij procedere possint, responsio est affirmatiua, eas enim condemnare potest; ita cautum est per constitutionem Adriani 6. incipientem (cuncti acceperimus) relata per Pegnam inter litteras pro Sancto Officio, ita ipsemet Pegna in addit. ad lucernam Inquisitorum ad tract. de strigibus vers. quod si queras fol. 157. addit. tamen in fine quod tutius est in causis lamiarum procedere, ac in ea vsis hæreticorum; & processus fiant requisitis ordinarijs iuxta iuris dispositionem, & vt pax inter dictos ministros Ecclesię seruetur ad maiorem Dei honorem bonum erit.

CAPVT VIGESIMVMSEXTVM.

In quo aliqua curiosa adnotantur.

SVperius cap. 12. locutus fui de male loquentibus de excommunicationibus, ac de auctoritate Pontificis & Episcoporum circa hoc videndum est modo an qui
 illas

illas non obseruant, dicantur illas spernere si non explicite saltem implicite, & an Sancta Inquisitio contra istos procedere possit; ego breuiter dico quod putarem, non obseruantia Bullarum Pontificum, & excommunicationum ipsius Pontificis, sit spretus illarum hac occasione, loquar de ordine Bullæ, aut Decreto factò ab Urbano octauo Pontifice maximo sub die 30. Ianuarij 1642. quæ incipit [cum Ecclesiæ] pro Archiepiscopatu Hispalensi in quo sub pœna excommunicationis maioris, &c. prout dicam infra præcipiendo, &c. & Innocentius Decimus similiter summus Pontifex prohibuit Tabachum in Ecclesia, & atrio S. Petri de vrbe, &c. videndum est modo, quid dicent Theologi in hac matetia, & an Contrauenientes incidant, &c. & perseuerantes subdantur panis contra spernentes Bullam, & excommunicationes Pontificum, &c. ad eius difficultatis claritatem, ac decisionem multa sunt quærenda, ac examinanda, breuissimè tamen.

Quæres I. An sit peccatum accipere Tabacum quolibet modo; hoc est siue solidum, siue concisum, in frustra illud masticando, vel in puluerem redactum ore, aut naso, vel in fumo per tubulos illud hauriendo, vel aliàs quomodolibet in Ecclesijs, vel in earum atrijs, & ambitu? Præmitto, quod tempore Urbani Papæ VIII. exijt quædam Bulla Apostolica, cuius initium est Cum Ecclesiæ, &c. Dat. Romæ die 30. Ianuarij 1642. pro Archiepiscopatu Hispalensi, vbi Pontifex sub pœna excommunicationis maioris latæ sententiæ, & sine vlla declaratione incurrendæ interdicit, quod a fidelibus illius Archiepiscopatus non sumatur tabac-

tabaccum siue solidum, siue in frustra concisum, siue in puluerem redactum, siue in fumo in Ecclesijs, eorumque atrijs, & ambitu: Bullam hanc refert noster Pater Angelus Vigus in addit. ad priuileg. seu Bullarum Pat. de Peyrinis Bulla 21. & ad maiorem dilucidationem quaesiti notat §. 2. eiusdem Bullæ verba tenoris sequentis: Omnibus, & singulis vtriusque sexus personis tam secularibus, quam Ecclesiasticis, etiam cuiusuis Ordinis, instituti, ac militarum, etiam Hospitalis Sancti Ioannis Hierosolimitani, regularibus quomodolibet qualificatis, & quantumlibet priuilegiatis, & exemptis, etiam speciali nota expressione dignis, ac de cetero in quibusuis Ciuitatis, & Diocesis prædictarum Ecclesijs, earumque atrijs, & ambitu, tabaccum siue solidum, siue in frustra concisum, aut in puluerem redactum ore, vel naribus, aut fumo per tubulos, & alias quomodolibet sumere audeant, vel præsumatur sub excommunicationes latæ sententiæ eo ipso absque aliqua declaratione per contrafacientes incurrenda, poena auctoritate Apostolica tenore præsentium interdiciamus, & prohibemus. Vsum Tabacçi prohibuit Innocentius Papa XI. sub excommunicationis poena pro Ecclesia Sancti Petri solum hoc præmissis.

Dicerem primo quod capitale peccatum committunt omnes existentes intra limites Archiepiscopatus Hispalensis, si sumunt tabaccum aduersus hanc Bullam Pontificiam: Ita Zaccharias Pasqualigus in cent. 99. moral. quaest. 173. n. 1. & huius doctrinae ratio euidentis est, nam illis interdicitur sub poena excommunicationis maioris, at hæc tam grauis non videtur habere locum, vt

dicunt omnes Doctores Theologi, Canonistæ, & Sum-
mistæ, nisi præsupponatur interfuisse peccatum capitale,
igitur, &c.

Dicerem II. quod etiam tabaccum fumentes in quo-
libet modo intra limites dicti Archiepiscopatus in Sa-
cristia peccant mortaliter. Ita non pauci grauissimi Theo-
logi Hyspani è Societate Iesus a me Romæ consulti in
ultima Congregatione Generali P. Mutij Vitelleschi
Præpositi Generalis eiusdem Societatis, & ratio est,
tum quia nomine Ecclesiæ venit etiam Sacristia, utpo-
te Ecclesiæ annexa: Vndè etiam ibi Sacerdotes Missam
celebraturi se se ad illam meditationibus, vel psalmo-
rum, & orationum recitatione præparant, vestibus
induunt, & Missa peracta, referentes Deo gratias ali-
quo modo perturbantur, non solum quia nunquam ta-
bacchistæ silent, siquidem solent alios inuitare ad su-
mendum tabaccum, vel nunquam illud petentibus de-
negare videtur, ac per consequens frangitur silentium
illi loco debitum, ut religiosè, ac doctè more suo do-
cet Pat. de Peyris in comment. in reg. Minor. cap.
8. §. 36. quæst. 2. n. 3. sed quia concitantur etiam ipsi
ad tabaccum sumendum, quod est indecorum, & in-
decens, ut patebit ex infra dicendis. Tum quia in ci-
tata Bulla prohibetur vsus tabacci in atrijs, & ambitu
Ecclesiarum, ergo potiori iure dicitur esse prohibitus
in Sacristia, nam magis accedit ad Ecclesiam Sacristia,
quàm atrium, & ambitus Ecclesiæ.

Dicerem III. quod etiam fumentes tabaccum illi,
qui existunt in Archiepiscopatu Hyspalensi, in Choro
peccant mortaliter; ita docti Theologi, nam Chorus
est

est pars principalis Ecclesiæ, vbi ibi militant rationes quæ militant pro Ecclesiâ, & non solum est sermo de Choro inferiori post Altare, maius posito, sed etiam de Choro superiori, qui vulgariter vocari solet (supra populo.) De primo non est difficultas; est enim Ecclesia. De secundo patet, nam vt intra Ecclesiâ, cum sit infra tectum Ecclesiæ, & quicumque Chorus est de putatus ad diuinas laudes decantandas, & non ad excitanda corporis excrementa; & circa has conclusiones aliquot insurgunt difficultates, & ideo.

Quæres II. Si in Ecclesia nulla reperiatur persona, quæ possit scandalizari vsu tabacci, an ibi illo vtens peccet mortaliter? Negabant aliqui Clerici seculares Hispani dicendo, quod secretè in Ecclesia fumentes tabaccum, ita vt a nemine videantur nequaquam capitale peccatum committere dicuntur. Horum fundamentum erat, nam causa talis vsus tabacci interditi fuit duplex: prima, ne aliæ personæ scandalum recipiant; Secunda, ne diuinâ perturbarentur ministeria, sed quando nemo reperitur in Ecclesia cessant illæ duæ causæ, nam nullum sequi potest scandalum, nec vllò modo perturbantur sacra ministeria, præsertim si diuinum non cantatur Officium, nec Missæ celebrantur, & Ecclesiæ portæ reperiuntur clausæ.

Ego autem semper dicam, saluo doctiori iudicio, quod licet nemo reperiatur in Ecclesia, & portæ ipsius essent clausæ, nihilominus vtentes tabacco in Ecclesia, peccatum capitale perpetrare dicuntur: Ita nobilissimi Theologi Hispani, & ex Minimis Pat. Paulus Turrono Sacræ Theologiæ professor emeritus, & totius Or-

dinis Minimorum Vicarius Generalis in integro: Et huius doctrinæ ratio est, quia ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, ut patet ex l. de pretio ff. de public. in rem act. l. non distinguemus, ff. de recep. arbitr. l. Præses, ff. de offic. Præsidi. l. 2. S. conuenire, ff. de iudic. l. quos prohibet, ff. de postul. l. c. S. quod autem, & ibi gloss. verb. simpliciter, ff. de aleator. l. vnica. C. qui pro sua iurisdictione, l. illam, C. de collat. & patet etiam ex C. Romanorum distinct. 9. c. consulisti 2. quæst. 5. c. solitæ de maiori, & obedient. c. quia circa 22. de priuileg. Clément. vlt. de rescript. & recipiunt hoc axioma omnes DD. Theologi, Canonistæ, Iuristæ, & Summistæ. Sed Pontifex Urbanus VIII. in citata Bulla nullam fecit distinctionem de Ecclesia blausa, vel aperta, præsentē, vel non præsentē alia personā, ergo neque nos possumus facere aliquam distinctionem, & a verbis non est recedendum, ut patet ex l. non aliter, ff. de legat. & ex c. vlt. & ibi gloss. de verb. signific. nisi constaret voluntatem legislatoris aliter voluisse. Adde quod ex nullo S. citatæ Bullæ colligi potest illa duplex causa prohibitionis tabacorum, ergo iure dicendum est, quod utentes tabacco in Ecclesia, cum in ipsa nemo reperiat, peccent mortaliter non minus.

Quæres III. An Sacristæ, eiusque ministri, qui habitare solent in domo ad hærente ipsi Ecclesiæ peccent mortaliter in illa domo fumantes tabacum? Ratio dubitandi est, quia nam Urbanus VIII. prohibet sub illa graui penâ vsum tabacii in ambitu Ecclesiæ, sed illa Domus, de qua est sermo, est intra Ecclesiasticum ambitum, ergo &c. & affirmatiuè propter hoc motiuum responde-

runt

runt aliqui cum subito emanata est Bulla illa. Verum ego salua superiorum censura responderunt negatiue: & huius Doctrinæ ratio est, quia durum videtur, quod hoc intendisset Pontifex, siquidem sacriste, ac ceteri Ministri penitus vsu tabacchi priuari viderentur, & Legis mens magis est attendenda, quam verba, vt patet ex l. scire leges. ff. de legibus, l. non aliter ff. de legat. 3. l. nominis. & rei §. Verbum ex legibus ff. de Verbor. signific. & licet dicatur, quod lex quamuis dura feruari, & casus legis attenditur, vt habetur in l. prospexit ff. qui, & a quibus. Nihilominus in puncto nostro casus legis non potest attendi, nam illa domus, de qua est sermo, non est locus cultui diuino dedicatus, & tanto magis, quod lex non debet esse iniquitatis vinculum, vt docet Cæsar. Angel. de contradictione legitimo quest. 19. n. 72. & lex non est imposita Verbis, sed rebus, vt patet ex l. 2. in fine. C. de iur. iur. de legat. l. fin. de iuror. & ex l. 12. requires, de appellat. & illa domus solum dicitur esse intra ambitum Ecclesiasticum materialiter, cum eius muri sint annexi Ecclesie, non autem formaliter, cum non sit cultui diuino dicata, & in gratiosis vehit nomine Ecclesie, & C. in statu impunitatis Ecclesiasticæ, & in alijs gratijs, & Beneficijs, si quæ viderentur esse, non autem in odiofis, vt patet de iur. iur. l. si quis, de iur. iur. l. 2. c. Quæres IV. si sacristia esset ita constructa, vt non habeat fahestram in comuni muro, Ecclesia scilicet & sacristia, neque portam ad Ecclesiam, sed solum reperiat communis murus, non in ista sacristia possint uti tabacco sine pena peccati mortalis. Bordonus, qui

in consilijs regularium resol. 30. quest. 17. n. 21. tenet, quod si in ista sacristia cantetur Canonicum officium ex causa rationabili, cantantes non satisfacerent obligationi chori, & Prælati non esset excusatus, consequenter asseret, quod in ista sacristia non peccarent mortaliter vtentes tabacco; nam illa ratio, quæ facit ad illam sententiam de officio, militat etiam in hoc casu, nimirum quia talis sacristia non choris, cum non esset pars Ecclesiæ. Verum ego dicerem peccare mortaliter ita grauiissimi Theologi consulti de hoc puncto: ratio autem fundamentalis est, nam nulla reperitur lex præcipiens, quod sacristia construatur cum fenestra in communi muro, vel cum porta ad Ecclesiam; sed sacristiæ construuntur iuxta structuram Ecclesiæ, & loci, & si habeant communem parietem verè diceretur esse intra ambitum Ecclesiasticum, & partes principales Ecclesiæ. Ad id autem, quod docet Bordonus, dico, quod non est verum, vt nuperrimè docuit Diana p. 9. resol. moral. tract. 7. resol. 30. nam satisfaciunt obligationi de recitando Canonico Officio in choro, si persoluant in Sacristia aliqua rationabili causa interueniente, & ante ipsum Dianam docuit Bonaccinzi de Horis Canonicis disp. 1. quest. 3. p. 5. prop. 1. n. 3. quos secutus est Castro Palauis tom. 2. tract. 7. disp. 3. p. 4. n. 2. & ratio est, tum quia moraliter censeretur in Ecclesia persolutum esse officium tum quia stante causa rationabili nullo graui commodo, per se loquendo, Ecclesiam priuasse viderentur ita persoluentes.

¶ Quæres V. si sacristia non haberet communem parietem cum Ecclesia, sed inter ipsum, & Ecclesiam inter-

interlucenter aliqua alia ; ita vt Sacrificia esset in loco distante ab Ecclesia per plures muros intermedios , ac per plura loca , num sumentes tabaccum in tali sacrificia peccent mortaliter affirmatiuè absolute nonnulli ex eo , quòd sacrificia in quocumque loco construatur , semper venit nomine Ecclesiæ . Ego autem dicerem I. quod si in tali sacrificia sumentes tabaccum grauite perturbarent sacerdotes celebraturos , vel gratias Deo referentes , in hoc casu per accidens peccarent mortaliter ratio est , quia ex illa graui perturbatione posset oriri graue aliud incommodum V. G. Perturbatio mentis esset causa grauis distractionis , vel alterius commissionis peccati saltem in deliberatione , vel possent excitari ad sumendum tabaccum , & per consequens posset excitari stomachus ad eijcienda excrementa , & ita etiam caput ad sua eijcienda , quod in celebraturis , vel Deo gratias agentibus esset graue periculum eijciendi Sacramentum . At si perturbatio esset leuis , & velut per transitum , peccatum esset solum veniale , quia non graue causaretur incommodum , vt ex se patet .

Dicerem II. quod seclusis istis circumstantijs peccaminosis , & periculosis sumentes tabaccum in tali sacrificia nullum peccatum mortale committerent : ita graues Theologi consulti de hoc puncto . Et ratio est , nam talis sacrificia neque veniret sub nomine Ecclesiæ , neque sub atrio , neque sub ambitu quia multum distaret ex hypothesis ab Ecclesia . Confirmatur , quia in tali sacrificia si persolueretur diuinum officium , persoluentes non satisfacerent suæ obligationi de persoluendo officio in choro , vt iubent sacri Canones . puta. ca. finali. dist. 92. & c. de cele-

celebrat. Missarum, vt vult Bordonus loco citato contra Dianam lococitato, & ratio est; nam vt dictum est nullo modo venit nomine Ecclesiae cum multum distet ab Ecclesia, & huius opinionis est P. Hyeronimus ab Agrigento nostri minorum Ordinis Sacrae Theologiae Moralis professor emeritus; nam semper dicebat, quod persolutio officij sextae, ac nonae; quae interdum efficiebatur in sacristia Conuentus S. Oluiae Panormi, non erat cum satisfactione; praesertim cum nunquam extabat causa sufficiens; religiosos tamen excusabat ex eo, quod rigorosam non habent obligationem in choro ad persoluendum diuinum officium, vt debent Canonici; & ratione consuetudinis; quae si est legitime praescripta, & rationalis, potest abrogare quaecumque legem, vt dicunt omnes DD. Theologi, Canonistae, ac summistae, & P. de Perinis in comb. in Reg. Minor. c. 4. S. 12. quaest. 9. n. 72 docet quod non satisfaciunt obligationi si recitent Officium in Dormitorio, vel in aliqua cella; vt euitetur frigus; nam aliquid tollerandum est propter Deum. Excusat tamen si frigus esset adeo excessuum, quod non posset adiri chorum absque euidenti periculo sanitatis, nam humana praecpta non obligant cum tanto periculo.

Quaeres VI. Si aliquis de regularium conuentus haberet Chorum, vbi Religiosi solitum habent persoluendi nocturnum officium; qui Chorus non haberet communem mutum cum Ecclesia, sed inter ipsam Ecclesiam, & ipsam Chorum interlocetur lata quaedam ala nauis Ecclesiae, at in isto Choro tempore, quo cantatur nocturnum officium, sumentes ut pacum peccatum mor-

rale committere dicantur? Duo dicerem, salua semper superiorum Censura: Primum est, quod si perturbarentur cantantes diuinum officium, & fumentes commouerentur ad expellenda corporis, & capitis excrementa cum maxima perturbatione diuini officij, prefertim inordinatè, hoc est, multoties; Tabaccum fumentes peccant mortaliter, & ratio est, quia sunt grauis incomodi moralis, nam singuli ex hypothese perturbarentur, & ita graui subiaceret incòmodo diuinu officium.

Dicerem II. quod ex vi constitutionis Pontificie non peccarent mortaliter: ita graues Theologi consulti de hoc puncto: & ratio est, quia talis chorus non est Ecclesia, neque dicitur ipsius atrium, neque continetur intra ipsius ambitum, quando quidem multum distat ab ipsa Ecclesia.

Quæres VII. An fumentes tabaccum in Claustro aliquius Collegiæ Canonice, vel Conuentus Religiosorum peccent mortaliter? Claustum, de quo est sermo, est illud constructum iuxta Ecclesiam, non verò illud, quod multum distat ab Ecclesia. Hoc itaque claustum habet quatuor partes, quorum vna dicitur habere communem murum cum Ecclesia, & ita si quis in ista parte Claustrum fumeret tabaccum, peccatum committeret capitale: At ratio huius doctrinæ illa est, nam hæc pars claustrum continetur iuxta ambitum Ecclesiasticum: Reliquæ autem claustrum partes multum distant ab Ecclesia, & non habent consequenter communem murum, & ita si aliquis fumeret tabaccum in istis claustrum partibus nullum committeret peccatum mortale: & huius Doctrinæ ratio est, quia non con-

tinetur iuxta ambitum Ecclesiasticum, cum multum distet ab ipsa Ecclesia.

Quæres si quis ignoranter, aut inaduertenter in locis istis prohibitis fumeret tabaccum an peccaret mortaliter? Resp. negatiuè, nam in Bulla habentur hæc duo Verba, audeat, vel præsumat, quæ secundum DD. omnes cum ponantur in lege pœnali, vel in Bullis Pontificijs non ligant tales pœnæ contrasfacientes, si faciant bona fide ignoranter, aut inaduertenter, seu per inaduertentiam; si quidem Audere, aut præsumere supponunt scientiam, & contumaciam, ita explicant DD. in motu proprio Pij Papæ V. de ingressu mulierum in Conuentus Regularium, & in similibus, vbi ponuntur illa verba. Portel. in dub. reg. verbo officia Ordinis n. 30. & 42. in addit.

Quæres VIII. An fumentes tabaccum in Ecclesijs, vel in atrijs, & ambitibus earum extra dictum Archiepiscopatum Hyspalensem V. G. in aliqua Ecclesia huius Urbis Florentiæ cõmittant peccatum mortale? Zaccharias Pasqualigus loc. cit. n. 2. tria docet, & primùm, quod est peccatum sumere tabaccum in alijs Ecclesijs extra Ciuitatem, & Diocesi Hyspalensem, & probat; nam vsus tabacchi in Ecclesijs, earumque atrijs non dicitur esse malus, ex eo quod est interdictus, Vnde deformitas, seu malitia illius non videtur restringenda intra confinia dicti Archiepiscopatus Hyspalensis, intra quem restringitur interdictus Urbani VIII. At propterea dicitur esse interdicta ex eo quod est prauus; & per consequens in omnibus locis dicitur conferuare illam deformitatem; nam ex eo, quod ex proemio Bul-

læ inferatur finis Pontificis, vt patet ex l. fin. ff. de hered. inst. & l. cum hi init. ff. de transact. per consequens colligitur ex cit. Bulla Urbani VIII. quod finis, Papæ fuerit eradicare vsus tabacchi veluti actum prauum, Hęc sunt Pontificis verba, Nos quibus cunctarum per orbem vniuersum Ecclesiarum, cura a Deo commissa est, aduigilare conuenit, vt ab eis de Ecclesijs quicumque actus prophani, & indecentes procul arceantur. Vnde Papa supponere videtur talem vsus tabacchi esse prauum, & consequenter extirpandum ab Ecclesijs. Confirmat hanc Doctrinam idem Pasqualigus ex illis, quæ Urbanus VIII. §. 1. Citatæ Bullæ narrat; quæ verba faciens de Presbiteris, & Clericis vtentibus tabacco in Ecclesijs, appellat illos Clericalis honestatis immemores. Igitur huiusmodi vsus est aduersus honestatē Clericalē, & per consequens prauus, & culpabilis. Item verba faciens de cunctis, & Clericis, & laicis ibidem asserit, Ecclesiasque prædictas tetro odore inficere magno cum proborum scandalo, rerumque sacrarum irreuerentia non reformident. Igitur vsus tabacchi in Ecclesijs, vt declarat Urbanus VIII. in citata Bulla dicitur esse scandalum, & contra reuerentiam debitam rebus sacris; Igitur est etiam prauus, & culpabilis. Hęc autem irreuerentia, quæ committitur ex vsu tabacchi erga res sacras, in illo consistere videtur, quod ex eo quod sacrū Templum dicatur Domus Dei, ac Diuino cultui dedicatum, & etiam dicatur esse Domus orationis, cui totalis sanctitas conuenire debet secundum Dauid psal. 92. in illis verbis; Domum tuam Domine decet sanctitudo, & etiam insinuare videtur

Urbanus VIII. in dicto præmio citatæ Bullæ, dum dicit, quod inferuit ad eicienda corporis excrementa, & in illa efficiuntur actiones reliquis concitantes stomachum, & hoc certè notat abusum multum scandalosum, vt ait Papa in cit. Bulla §. 2.

Secundum Pasqualigi dictum est quod vsus tabacchi, in quibuscumque Ecclesijs ex genere suo est culpa capitalis, nec efficitur venialis, nisi ex leuitate materiæ: probat hanc Doctrinam ratione, nam talis culpa dicitur fuisse digna vt castigari possit censura excommunicationis latę sententię, vt patet ex cit. Bulla, in qua fulminatur censura excommunicationis eo ipso incurrenda pro huiusmodi culpa, igitur cum talis censura nequeat fulminari, nisi pro culpa capitali, vt patet ex c. Romana, & cap. Dilecto de sententia excommunicati. & habent DD. omnes Theologi, Canonistę, & Summistę, talis culpa dicitur esse capitalis, maxime quia castigatur huiusmodi censura veluti de se praua, & vt culpa, & non ex eo, quod est interdictus tabacchi vsus, atque adeo non est afferendum esse culpam capitalem ex eo quia sub Capitali interdicatur ab Urbano VIII. & non ex eo quia de se sit capitalis, quia Papa inducitur ad interdicendum sub illa censura eo ipso incurrenda ob indecentiam, & irreuerentiam, quam secum affert, & ex eo, quod intendit penitus eradicare abusum adeo scandalosum, atque adeo supponere videtur, quod vsus tabacchi includat, & habeat illam deformitatem, quę dicitur esse digna, vt tam graui penę censura excommunicationis ipso facto incurrendę castigari possit.

Tertium quod docet est ; excusari interdum a peccato tabacco vtentem ; a peccato mortali ratione paruitatis materiæ ; & ratio esse potest , nam paruitas materiæ videtur excusare in omni materia , his solum exceptis , de quibus alibi .

Verùm ego pensatis , ac rectè , vt fas est , maturo iudicio trutinatis omnibus , & præuijs grauium Theologorum consultationibus Zacchariæ Pasqualigi Viri docti , & pij , ita absolutè doctrinæ adherere non possum , non valeo , non debeo , cum ferè omnes Theologi sentiant oppositum , a quibus discedere nefas iudicauit , præsertim cum valido moueantur fundamento , & vt tale fundamentum ostendatur . Præmittò , quod vsus tabacci dupliciter spectari potest ; Primò , quatenus talis vsus est ordinatus , & moderatus , secundò prout est inordinatus , & immoderatus : Primo modo consideratus plures affert vtentibus vtilitates , & graua commoda , vt sanitas corporalis conseruari possit , vel acquiri , vt patet ex dictis in prima parte huius opusculi : & vt sic nullam de se dicere potest prauitatem , nec physicam , vt dictum est , nec moralem , quæ nullo modo apparet , nisi quis dicere velit , quod illa sit somniata , vel imaginaria , quæ in vsum tabacchi a spatijs illis imaginarijs descenderit : Secundo modo consideratus continet malitiam physicam , cum multa secum afferat incommoda , & quidem graua sanitati corporali vtentium ; & per consequens continet grauitatem moralem , quia homo tenetur sub culpa prouidere salutis suæ . Quæ grauitas moralis dicetur esse capitalis , vel venialis iuxta grauitatem inordinati , &

iunmo-

immoderati tabacchi vsus ; nam si fuerit tam inordinatus , & immoderatus vsus erit mortalis , si autem erit leuiter inordinatus , & immoderatus dicetur esse venialis . Vfus itaque tabacchi secundo modo considerati aliam potest habere moralem considerationem , nimirum in ordine ad locum , in quo sumitur ipsum tabacum , V. G. respectu Ecclesiæ , præsertim illius , in qua conueniunt fideles ; & hæc moralis consideratio in ordine ad Ecclesiam habet quandam grauitatem , & malitiam per accidens , & vt ita loquar quatenus inordinatus , & immoderatus vsus , vt patet , secum affert ceterorum perturbationem . Siquidem etiam alij concitantur ad vtendum tabacco , & ita non silent , non attendunt sacris ministerijs , non parum sternutari solent , eijciunt excrementa per nares , & multum expuere solent , non pauci rident , alij maledicunt , & ipsum tabacum , & illo vtentes , & illius inuentores , & illius etiam delatores , & tandem illius venditores : alij proclamant contra Principes , qui non prohibent tabacum , vel saltem non apponunt grossam , vt ipsorum vocabulis vtar , gabellam , & hæc prauitas accidentalis est contra reuerentiam rebus sacris debitam , & interdum solet esse scandalosa : Et hanc moralem , & accidentariam prauitatem non habet ordinatus , & moderatus tabacchi vsus ; nam ita erit secundum prouidentiae regulas , & per consequens non causat illa incommoda , quæ modo dicta sunt propter inordinatum , & immoderatum vsuum . Hoc præmissis

Dicèrem I. quod vsus moderatus , & ordinatus tabacchi in Ecclesijs extra limites Archiepiscopatus Hyspaliensis

lenfis existentibus non est peccatum, si tabacum per nares sumatur, vel per os illud masticando; non autem si sumatur in fumo, illum hauriendo per tubulum. Ita plurimi, & grauissimi Theologi. Et huius doctrinæ ratio quo ad primam conclusionis partem est, tum quia sumptio tabacchi in Ecclesijs non est praua de se; vt constat ex modò dictis, nec prohibetur in omnibus Ecclesijs, sed est malæ, quia prohibita per citatam Bullam Vrbanî VIII. cuius prohibitio coarctatur intra terminos, & limites Archiepiscopatus Hyspalensis. Tum quia talis vsus scandalum causare nequit apud alios, nec diuina perturbantur ministeria, nam ex hypothesi tabacchi vsus est ordinatus, & moderatus; & sumptio fit seruatis prudentiæ regulis. Ratio autem secundæ partis conclusionis est, quia vsus tabacchi in fumo hausti per tubulum est scandalosus in Ecclesijs; posset enim causare risum in alijs, & murmur sequi posset ex illo prauo, & tetro odore, quo Ecclesia inficiatur. Adde quod vsus tabacchi in fumo per tubulos hausto debet esse in aurora, per consequens de die, vel nocet, aut saltem non est utilis, vnde talis sumptio non fit ex prudentiæ regulis.

Dicerem II. quod vsus tabacchi inordinatus, & immoderatus in Ecclesijs est peccatum mortale: ita doctissimi Theologi, & ratio est; nam ita consideratis habet illam malitiam, de qua dictum est supra in doctrina præmissa. Adde quod finis Vrbanî Papæ VIII. fuit extirpare ab Ecclesijs Archiepiscopatus Hyspalensis vsus tabacchi immoderatum, & inordinatum; qui erat scandalosus, vt patet ex proemio Bullæ, & per consequens

ex eo quod Hyſpani, & præſertim Beticæ conſueti ad ſumendum tabaccum non poſſunt contineri intra limites ordinatæ, ac moderatæ ſumptionis iuxta prudentiæ regulas, propterea prohibuit ſub graui illa pœna excommunicationis maioris latæ ſententiæ eo ipſo incurrendæ uſum tabacchi, & ordinatum, ac moderatum, & inordinatum, ac immoderatum.

Dicerem III. contra Paſqualigum, quod non datur paruitas materiæ in ſumptione tabacchi, & huius doctrinæ ratio eſt, nam tabaccus ſumitur in ſatis exigua quantitate, cum quis utitur illo moderatè, ac ordinate, ut patet. Niſi Paſqualigus uel nomine paruitatis materiæ intelligat odorem tabacchi, & non ſumus in caſu, quia odor non ſumitur, uel niſi intelligat ſumptionem tabacchi moderatam, & ita ſentit nobiſcum.

Quæres IX. An ſumentes tabaccum in quocumque loco peccent mortaliter? Nonnulli ſicuti Philoſtrati, ita & Nuolograſti auſi ſunt aſſerere utentes tabacco peccare mortaliter. Verùm hæc doctrina eſt falſa, ſecus bona pars fidelium eſſet in ſtatu peccati mortalis, quod non uidetur probabile, ergo, &c. Sequela eſt euidens, nam bona pars fidelium utitur tabacco; & aliqui Prælati Regularium intenderunt illud prohibere, ſed non potuerunt: & alij nonnullas modificationes in modo ſumendi præceperunt, ut fuit Miniſter Generalis Fratrum Cappuccinorum.

Ego autem duo dicerem, primum, quod uſus ordinatus, & moderatus tabacchi nullo modo eſt peccatum mortale: imò ſi aliquis tabacco uteretur iuxta prudentiæ regulas, ut conſeruaretur ſanus in ordine ad ſeruiendum

uiendum Deo magis, & magis; infirmus enim nequit vsu vacare Dei seruitijs; sicuti sanus iste talis non peccaret, sed meretur propter sanctum illum respectum ad diuinum seruitium.

Dicerem II. quod inordinatus, & immoderatus vsus tabacchi si multum nocius esset vtenti, peccatum esset mortale: & ratio est, quia homo tenetur seruare tuam sanitatem sub pena capitalis culpæ, nec est Dominus suæ sanitatis corporalis. At si non esset multum nociuus, sed parum, esset solum peccatum veniale, & ratio est, nam non perderet multum sanitatis: patet quia vsus & inordinatus, immoderatus tabacchi plura causat, & quidem grauius incommoda illo vtenti, nec dici potest oppositum, nam incommoda tandem apparent, & habetur experientia plurimum qui sunt stolidi, quasi ex illo inordinato, & immoderato vsu tabacchi.

Quæres 10. An vsus tabacchi ante Missam soluat ieiunium naturale? Et quæsitum procedit de omni tabacco tam in puluere per nares, quam conciso per masticationem, & in fumo per tubulos hausto. Circa hoc quæsitum non vna est DD. Theologorum sententia; quarum prima docet soluere ieiunium naturale, ita Lezana in summa 99. regul. tom. 3. Verbo Eucharistia quoad Regulares, n. 18. & alij, secunda opinio docet, esse indecens multum, & quod hic vsus sumendi tabaccum ante Missam esset plane ablegandus a sacerdotibus, & ministris altaris, tanquam corruptela: ita Marchantius in resolut. Pastor, tract. 4. in Append. ad c. 2. Immo Diana p. 8. resolut. mor. tract. 7. miscell. resolut. 3. consulit propter reuerentiam tanto sacrá-

mento debitam, vt a sumptione tabacchi abſtineatur, maximè in folio per os, ob periculum illud traijciendi in ſtomachum. Et noſter Pater Paulus Franciſcus de Nigro in addit. ad Bull. p. 1. præſupp. 4. n. 32. hæc habet verba.

An Vſus tabacchi ante Miſſam fit licitus. Vtuntur omnes communiter, & dicunt non eſſe illicitum, & præcipuè Hyſpanis. Ego autem laudarem contrarium, quia ſepiſſimè deſcendit in guttur, & videtur potius irreuerentia, & video timoratos ſcrupulizare; ita P. de Perynis. Hæc P. de Nigro. Tertia ſententia docet, vſum tabacchi ante miſſam non frangere ieiunium naturale, ac per conſequens non eſſe peccatum mortale: Ita Auerſa de Euchariftia quæſt. 8. ſect. 8. §. 3. & 6. Paſqualigus in præxi de ieiunio deciſ. 438. Marchantius loco cit. Diana p. 5. reſol. mor. tract. 13. miſcell. reſol. 1. & loc. cit. Leandrus de Sacramentis tom. 1. in rigore loquendo non diſcedit a ſententia, quam alibi docuit: hanc opinionem affirmatiuam tuetur Antonius Eſcobar. in Theolog. mor. tract. 7. exam. 6. 1. 5. n. 62. & probabilena docet Machadus tom. 1. lib. 2. p. 4. tract. 8. docum. 4. a n. 3.

Ego autem dicerem I. quod abſolutè loquendo vſus tabacchi quocumque modo ſumatur tabaccus non frangit ieiunium naturale: & huius Doctrinæ ratio videtur eſſe ſatis bona illa, quam affert Marchantius loc. cit. nam nequaquam violat ieiunium naturale tabacchi vſus niſi cum per os accipitur, ac in ſtomachum transmittitur, nam in iſto euentu videtur eſſe ſumptio per modū cibi: & quamuis ſumus tabacchi per os ex tubulo hauriatur, nihilò

nihilominus nequaquam accipitur per modum cibi, vel potus, nam non propterea accipitur, vt per se, ac ex intento, & voluntate traijciatur ad stomachum manducando, aut bibendo, quod est proprium sub formalitate cibi, aut potus accipere; quin potius è naso videtur egredi. At Licet concedatur, vt nonnulli volunt, quod aliquid fumi traijciatur in stomachum, nihilominus magis hoc effici videtur per modum respirationis, seu a virtute respiratiua quàm per aliquam actionem, que dicatur esse manducatio, aut potus. Item quàmuis concedatur aduersarijs, quod virtute tabacchi humor aliquis commoueri possit in capite, qui forsitan ad stomachum descendere queat [vt videtur sentire P. de Nigro, & non est improbabile] nihilominus nequaquam dici potest commestio. Propterea si rigorosè, ac per se loquendum sit, talis vsus de ordinario non potest impedire, quasi rumpens ieiunium naturale, & ratio est, quia ad solutionem huius ieiunij ordinariè duo exiguntur à Theologis, primùm sumptio alicuius cibi, aut potus; secundum quod hæc sumptio fiat per actionem commestionis, vel potationis, & consequenter exigitur quod fiat traiectio per os ad stomachum propria actione vitali. Legendus est Eminentissimus Lugus de Eucharistia disput. 5. sect. 2. n. 28. & 33. confirmatur ex Doctrina, quam affert idem Eminentissimus loco cit. n. 31. quia si aliquis V. G. (-vt interdum accidisse non dubitatur) ad occultandas monetas aureas, & secretè portandas in itinere, illi deglutiret, vt deinde integras, & saluas haberet, nas propterea frangeret Ieiunium Ecclesiasticum, licet non

lam haberet necessitatem, sed adhuc posset licitè hora solita prandere, vt si nihil manducasset, nam illa deglutio non iudicaretur cibis, at depositum intra corpus, vt in arca, vel bursa, & idem est afferendum sacrum, aut filum ferreum vel globum plumbeum per errorem deglutiret. Igitur nomine cibi non veniunt nisi illa, quæ per se loquendo alterari queunt a stomacho, non illa, quæ perinde sunt in stomacho, sicut Angelus in Aretijs, qui nequit a stomachi actiua virtute pati. Igitur talis materia sicut non frangit ieiunium Ecclesiasticum, sic nec franget naturale. Et hæc Doctrina optimè potest applicari nostræ materie, de qua est sermo.

Dicerem II. quod vsus tabacchi moderatus, & ordinatus, per horam, vel per dimidium horæ saltem, ante missam nullam secum affert indecentiam, imò multum decens, nam multum confert ad munditiam corporis, ex eo quod post purificationem rituum magis districtè loquitur, & legit sacerdos illa, quæ legere debet, item post aliquas sternuta, & capitis purificationem, maiorem habet attentionem celebrans ad illa, quæ debet attendere.

Dicerem III. quod illud periculum traijciendi in stomachum aliquid tabacchi in ore masticati non est contra reuerentiam debitam tanto Sacramento: & huius Doctrinæ ratio est, nam si aliquis sacerdos celebraturus abluendo aqua os habet periculum deglutendi parum aquæ, & tamen periculum illud non est contra reuerentiam debitam Sacramento, & omnes Theologi docent quod qui abluendo os, deglutit guttam aquæ non frangit

frangit ieiunium; quia deglutio est per modum salius, cui admixta est, & habetur expresse in Missali par. 3. de defectibus in celebra Missa: occurren. tit. 9. n. 3. Idem dicendum si lauando os deglutiatur stilla aque præter intentionem.

Dicerem III. quod parum refert si nonnulli timorati scrupulizant circa vsum tabacchi ante Missam; nam bonarum mentium est timere, vbi nullus est timor: nec est verum; quod sepius tabaccum descendit per guttur in stomachum; nam de fumo dictum est, de puluere negatur; & datur quod descendat; est rarissimè; Deglutitur per modum salius; vt Missale dicit de stilla aque; & de cibi frustulo; quod remansit post egnant interdentes; ac descendit casu; & præter intentionem.

Dicerem IV. quod si folium tabacchi in ore retentum in stomachum traieciatur integrum impedit celebrationem Missæ: ita Exco-bar loco cit. quem videtur sequi Diana loco cit. & huius doctrinæ ratio est; nam ita descendit in stomachum actione commestiuâ, ac per modum cibi. At si descendat per accidens, & casu, ac præter intentionem tantillum folij non impedit; vt dictum est in Missali de stilla aque; & docent Exco-bar; & Diana de resolutione folij.

Obijcies in primis fundamenta Lezanæ; nam tabaccus verè est nutrimentum; vt patet ex pluribus experimentis; nam plures ipso solo sustentati sunt; Verè etiam est medicina; quia hoc prætextu sumitur: Sumitur etiam non casu; sed ex intentione; & proposito; vt supponitur. Negatur negando; quod tabac-

cum sit alimentosum, cum medicamentum purgans. Ad experientias quid respondendum sit patet ex dictis; Et licet sumatur ut medicina, non inde infertur frangere ieiunium, nulla enim apparet connexio medicinae cum fractione ieiunii naturalis, & si accipiatur ex intentione, & proposito.

Obijcies II. Tabaccus in pulvere sumitur sub ratione cibi, nam licet accipiatur per nasum, nihilominus non tollit, quominus huiusmodi actio dicatur esse commestio, & si non communis, & ordinaria, sed extraordinaria, ut esset, si infirmo manducare per os non volenti liquor aliquis praeberetur per nasum, & inde in stomachum traiciatur. Respondetur negando, tabaccum posse habere rationem cibi, nam licet concedatur aduersarijs, quod possit dari casus in quo quis infirmus non manducaret per nasum, nihilominus actus iste sumendi tabaccum nullo modo potest dici commestio, nam nullo modo intercedit actio vitalis, ut intercedit in illa liquoris sumptione per nares.

Hinc habes primum illud, quod etiam docet Lezana loco cit. nimirum non esse peccatum mortale, ac per consequens non frangere ieiunium naturale sumere tabaccum in minima quantitate, non esse verum, nam ut patet ex dictis in sumptione tabacchi, si est ordinata, ac moderata, tantillum enim tabacchi per nares ordinate solet accipi: Quod si Lezana per minimum tabacchi intelligat odorem ipsius tabacchi non sumus in casu, de quo est difficultas; at si intelligat ordinatam sumptionem sentit nobiscum, & ideo

Habes II. Quod sumere tabaccum inordinate, ac immo-

immoderatè ante Missam est multùm indecens, & contra reuerentiam debitam tanto Sacramento, nam Sacerdos esset in continuo corporis motu, vel sternutando, vel expuendo, vel eijciendo excrementa narium, vel lacrimando; & quasi stolidus accederet ad altare; nec dici potest quod bene se expurgat, & mundat priusquam celebret, nam præsupposito tali vsu inordinato, ac immoderato nares stant in continua suorosa excrementorum purgatione, vt patet experientia in omnibus his, qui tabaccho immoderatè, ac inordinatè vtuntur.

Quæres II. An vsus tabacchi immediatè ante Missam sit peccatum mortale? Si Sacerdos vtens tabaccho est ita consuetus ad sumendum tabacchum, vt semper continuo illud sumat, & expertus est, quod nequaquam illum excitat ad vomitum, vel ad eijcienda narium excrementa, neque multùm solet expuere nullum peccatum mortale committit, & ratio est, quia talis vsus nullam habet prauitatem moralem, neque vllam denotat irreuerentiam erga tantum Sacramentum, vt patet. Verùm si talis Sacerdos, qui statim celebrare debet non est ita consuetus ad sumendum tabacchum, consequenter nequaquam dicitur expertus de illa vomitus excitatione, neque de sternutis, nec de corporis purgatione, neque de eiectione excrementorum è naribus, dicerem ego saluò meliori iudicio, cui me submitto, quod non est excusatus a culpa, & culpa erit grauis pro grauitate periculi, cui se exponit, vt inter celebrandum illi accidant ea, quæ dicta sunt de vomitu, de sternutis cù eiectione narium excrementorum, de corporis purgatione,

ne, ac de alijs, quæ possent euenire contra reuerentiam debitam tanto Sacrificio: Et huius doctrinæ ratio est, nam talis tabacchi sumptio habet prauitatem istam, nimirum non esse iuxta Religionem, quæ dicat, vt omnes celebrantis actus præsertim in actuali celebratione, sint ad colendum Deum, qui cultus esse nequit cum immunditia corporis, quæ reperiretur, si talia euenirent accidentia celebranti. Adde quod hæc accidentia essent cum circumstantium, præsertim simplicium graui scandalo, & perturbatione deuotionis, vel per risum, vel per murmur, vt sequi possent iuxta experientias extra Missam, cum fumatur tabaccus.

Quæres XII. Cum aliquis obligatus ad recitandum Canonicum Officium in actuali recitatione priuata, si utatur tabacco, an peccet mortaliter? Præmitto pro responsione, quod iuxta probabiliorem sententiã iste talis teneretur recitare diuinum Officium cum interiori attentione sub poena culpæ capitalis, cum hæc recitatio sit absque dubio vera oratio, ad quam essentialiter attingat oratio, vt grauiissimi sentiunt Theologi, de qua doctrina alibi erit sermo. Hoc præmissis

Dicerem primò, quod si semel utatur tabacco, cum se periculo exponat ad perdendam attentionem per parum temporis, peccatum erit veniale, & eius doctrinæ ratio est, nam excusaretur a prauitate amissionis attentionis debitæ ad recitandum Officium Diuinum a peccato mortali.

Dicerem II. Quod si pluries utatur tabacco, maxime cum narium strepitu in sumptione non excusarem a peccato mortali: & ratio est, nam moraliter loquendo vi-

do videtur esse impossibile, vt debitam habeat interiorem attentionem iste talis in recitandis Horis Canonicis, experto credendum est.

Stantibus dictis non dubitarem asserere quod habentes cognitionem de tali voluntate Pontificis, possent, si non puniri grauius a Sancta Inquisitione, saltem grauius reprehendi: quia qui scit voluntatem Sanctam, ac zelantem Summi Pastoris, & Christi Vicarij, & illam contemnit, implicite, vel explicitè redditur suspectus de infidelitate; nam operantes externè, & ex malitia contra præceptum Pontificis, & præcipuè quando transgressori est imposita poena culpæ grauis, & excommunicationis: tales se ostendunt, etenim vel credunt Pontificem hoc facere posse, & sic contrafacientes illum despiciunt; vel non credunt tale præceptum imponere posse, & sic negant eius auctoritatem, quod dicit infidelitatem, nam idem valet de hac Bulla, ac de alijs in similibus materijs spectantibus ad decorem Ecclesiæ, & fidei nostræ. Colligo arguitiue ex Farinaccio de consult. quæst. 135. n. 43.

Verum est quod non impediens non incurrunt, quia ad hanc Bullæ prædictæ Urbani, & Innocentij non se extendunt; dummodo non teneatur ex iustitia impedire, videatur idem Farinacc. de inditijs, & tortura, quæst. 51. n. 26. Secus verò si ex iustitia teneatur abiurare inobedienciæ Bullæ Summorum Pontificum, respicientibus cultum, & honorem Ecclesiæ, & Sacramentorum, vt in casu nostro videatur Suarius de censuris disp. 45. sect. 4. n. 5. vers. dico 2. Henriquez in summa lib. 14. cap. 12. Sayrus de censuris lib. 7. cap.

cap. 4. n. 3. Corinch. de sacramentis disp. 18. dub. 7. n. 71. Bonaccina de cęsuris disp. 7. quęst. 4. ratio est quia non obstans moraliter influit, vt alibi dixi; in hac re tamen, sicut in alijs a me dictis, me remitto sapientioribus, ac peritioribus Scriptoribus, sed pręcipuę iudicio infallibili Sanctę Romanę Ecclesię, pro cuius amore libenter meum sanguinem effunderem.

A P P E N D I X.

Aliqua Adminicula ponuntur contra Blasphemantes.

1. **P**rimò contra proferentes propositiones hæreticales, scandalosas, vel temerarias, tam in palestris argumentationum, quàm in concionibus, aut in Confessionibus audiendis, vltra pœnas impositas a Summis Pontificibus debent Inquisitores sua charitate operari, vt dictę personę tollant scandalum seminatam proprio ore coram malè informatis, vel edoctis a similibus personis, ita Franciscus Leo in Thesaurò Fori Ecclesiastici par. 1. cap. 8. n. 12. Flour. Cerub. scol. 2. ad constitut. Pauli III. Campanil. in diuersis Iur. Canonic. rubric. 12. cap. 13. n. 21. Zanardus in summa diuinor. præceptor. par. 1. rub. de Inquisitore quęst. 34. vers. 2. Notò quod.

2. Et si ex vi citatę Bullę Ordinarij locorum sunt Iudices Sedis Apostolicę delegati, vt ait Trident. sess. 5. cap. 2. vers. nisi verò. Inquisitores tamen in hoc sunt æqualis facultatis. Si verò diteminatores talium propositionum Laici essent, tunc Inquisitores sunt Iudices delegati.

delegati Sanctæ Sedis. Ordinarij verò. Iudices Ordinarij cum facultate ordinaria sibi de iure competenti, & si tales propositiones proferentes sint viri docti, procedendum est ea via, qua contra hæreticos, vt dixi in Cap. de hæreticis supra. Non sic si sint viri ignari, aliàs probatæ vitæ.

3. Si verò propositiones prædictæ non erunt contra articulos Fidei omnibus notissimæ, V. G. contra articulum Incarnationis, Virginitatis Deiparæ, &c. Si sit persona rudis, & asserat credidisse se tales propositiones, non est statim cogendus ad abiurandum de formali, nisi correctus ab Inquisitore, vel Ordinario, vel comulatim ab utroque pertinax existeret in assertione talium propositionum; sufficit namque, vt promptus sit corrigi, & abiuret de leui, vel de vehementi pro modo suspicionis.

4. Si verò quis, quod Deus auertat, crederet quod dæmon in fortilegijs violentare posset hominis voluntatem, & hoc pertinaciter assereret, debet peractis peragendis ab Inquisitoribus abiurare de formali, at si paratus iste sit corrigi satis erit si abiuret de vehementi, vt dixi in Cap. de fortileg. Vide Alphonsum à Castro, Binsfeld. l. eorum c. de malefic. & mathematicæ. 2. conclus. 4.

5. Quando verò propositiones sunt dubiæ, debet proferens illas secundum illarum verum explodere in publico, si publicè illas protulit, priuatim, si illas priuatim pronunciauit, obseruandum est tamen ab Inquisitoribus quid sit de eius fama, vita, & moribus, & si auditores talium propositionum scandalizati sint,

& sensum illarum intellexerint, & retinuerint; & si non possint cogi ad abiurandum, saltem cogi debent ad reuocandum dictas propositiones, & suum errorem detestandum, pro ut ait Extrauagan. Vas elect. de hæret, & traditam per Ludouicum a Paramo d. n. 174. vbi quaplorimos allegare habet Scriptores.

6. Hæc quæ dixi, quibus Deo gratias agens finem impono, omnia subiecto correctioni, & iudicio Sanctæ Matris Ecclesiæ Romanæ, & censure Sancti Tribunalis, & aliorum, vt iustum est, &c.

CAPVT VIGESIMVMSEPTIMVM,

SIVE VLTIMVM.

De Aduocato Reorum.

I. **N**Oto hic pro Aduocato Reorum in Sancta Inquisitione, quod multum aduertere debent tam pro Reis, quàm pro Fisco, ad præsumptiones, pro vt in Bulla Pij V. super illa verba, per claras probationes, &c. etenim per talia verba, præsumptiones non excluduntur, nam præsumptio coniecturalis est euidentis probatio, tam ad defensionem rei, quàm contra ipsum, vt videre est apud DD. cum de probationibus. Tenet Merenda lib. 5. cap. 39. n. 11. & seqq. & lex de prob. nil loquens debet intelligi etiam de præsumptionibus, vt post Bero. in Rubric. n. 47. vers. Si vero a lege in casu pulcherrimo. Eugen. consil. 82. n. 24. vol. 1. Vnde Bulla citata non excludit præsumptiones; Et hoc non solum in præsumptionibus legis, & iuris, sed etiam

etiam in præsumptionibus personæ, quando præsumptio est momenti alicuius, nempe persona accusata est bonæ famæ, & alicuius estimationis apud Ciuitatem, vel locum; Econtra accusator, vel testes sunt imalæ famæ, & vitæ, tunc pro reo stat præsumptio innocentia eius, sicut a contrario præsumptio malitiæ; probat contra accusatorem, & tales testes. Bero. vbi supra n. 42. & ante ipsum Baldus in addit. ad specul. in titulo de præsumptionib. §. Septies, in verbo an præsumatur præsumptio, habetur etiam. Text. in lege licet Imperator de legib. 1. Merenda supracitatus ibid. n. 20. quia præsumptio grauis est probatio clara.

2. Vnde Pat. Reuerendiss. Inquisitor aduertere debet multum, quæ personæ sint denunciante, & denunciata, etenim aliquando denunciante sunt personæ malæ vitæ, & præcipuè in materia sollicitationis. Multum pede tento currendum est, quoniam cum istæ, vt plurimum eam perdidèrunt [vt ita dicam] animam, & famam, de aliena non curant, & pro lucro aliquando ad instantiam aliorum, Confessarium innocentem accusant, propterea ego iudicarem optimum esse, vt ipsi Patres Inquisitores prius de qualitatibus accusati, & accusantis per viros bonos de vtraque persona informationem secretam acciperet. Iuxta ritum Inquisitionis Supremæ Hispaniarum; Etenim fama bona sufficit ad subleuandum innocentem, sicut mala ad reum torturandum tenet Franciscus Gislerius in sua practica criminal. cap. 18. titulo de fama num. 39. Gandinus tract. de malephicijs in rubrica a quo, vel a quibus possit incipere fama num. 12. Duenas in d. Reg. 30 r. limit.

limit. 3. Vide quæ dixi in Capite de libris prohibitis num. 3.

3. Addo, quod bona fama est tanquam compurgatio; Sicut mala fama probatio si non plena; saltem semiplena delicti, deduco ex c. Presbyter 2. quæst. 4. & toto titulo de purgatione canonica: vnde crederem, quod personæ bonæ famæ sufficeret pro sui iustificatione iuramentum, quo iurat se esse immunè a delicto, de quo accusatus est, ita in c. Accepimus extra de purgatione Canonica, & ex c. Si quis vidua, l. dist. & 2. quæst. 5. cap. Auditum, & cap. Quoties extra eodem ritulo, respiciendum est tamen semper ad qualitatem personæ Abbas in cap. 1. de purgat. canonica secundùm qualitatem delicti, & quantitatem, vt 2. quæst. 5. cap. Omnibus multa alia posse hìc abducere, sed illa relinquo breuitatis causa, tanto magis, quod hanc rem tetigi cap. 21. De falsis testib. &c.

4. Hæc omnia multum aduertere debent Aduocati reorum huius Sancti Tribunalis, qui vade has causas obseruare debent, & diligenter tractare ad hoc, vt veritas elucescat, & reus potiatur Beneficijs huius Sancti Tribunalis, & cum tamen quam plurimi Aduocati eo in genere videantur excellere, nihilominus proculdubio primòs ante alios tenere videtur Excellentiss. & Eruditiss. Dom. Meus Ioseph Bonauentura Excellentiss. Dom. Vincentij del Teglia Filius Iuris V. Consultus, qui viginti quatuor Anorum spatio, cum mira integritatis suæ pietatis, atque doctrinæ exempla præbuerit, quique vel ad tollendas pœnas ad innocentium tutelam, vel ad eas temperandas ad reorum leuamen cum prudenti,
& effi-

S. INQUISITIONIS. 175

& efficaci eloquio, assiduoque labore in hoc Sancto
Tribunali, causas magna cum laude dixerit; in
illud nos inducit, vt diuturnam illi vitam
ad maiorem Sanctæ Fidei gloriam Cœ-
litus adprecemur.



F I N I S.



APPRO.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

2 1 1 1 2



Small, faint text or a signature at the bottom left of the page.

APPROBATIONES

FR. BERNARDINVS A FVSCALDO ORDINIS
Minimorum Colleg., & per vniuersam Italiam
Vicarius Generalis &c.

Libellus, cuius titulus, Opusculum de iusto Iudice Sanctæ Inquisitionis, ab admodum R. P. Ioanne Baptista Neri, nostri Ordinis Minimorum, Lectori Iubilato, Prouinciæ Tusciæ olim Prouinciali, & ad præsens Definitori, Elucubratus, vt præuijs duorum; eiusdem Ordinis nostri Sacræ Theologiæ professorum à R. Admodum P. eiusdem Prouinciæ nostræ Tusciæ Prouinciale deputandorum, examine, & approbatione, atque aliorum ad quos spectat, facultate, typis mandari possit, licentiam, præsentium vigore concedimus. Datum in hoc nostro Sancti Andree de frattis Conuentu hac die 8. Iulij 1684.

*Fr. Bernardinus a Fuscaldo
Vicarius Generalis &c.*

NOS F. IOANNES LAVRENTIVS CORRADI
Ordinis Minimorum Sancti Francisci de Paula in Prouincia Etruriæ Corrector Prouincialis. R. Admodum P. Io: Baptista Neri Lectori Iubilato, ac Prouinciæ nostræ Tusciæ olim Prouinciali, & ad præsens Definitori salutem.

Visis R. Admodum P. Vicarij Generalis Italiæ Bernardini à Fuscaldo patentibus litteris, prout eas nobis exhibuisti. Dat Romæ Anno 1684. die 8. Iulij,

Z Iij,

lij, quibus idem R. Admodum P. tibi permittit, ut libellum per te enucleatum typis committas petitioni tuæ qua nunc postulas assignari tibi, à nobis duos ex nostris Theologis, qui, sicut iubet prædictis suis licteris ipse R. Admodum P. examinent dictum tuum libellum, cuius Titulus Opusculum de iusto Iudice Sanctæ Inquisitionis libenter annuimus, & ad eum effectum assignamus RR. PP. Felicianum Bassanum, Sacræ Theologiæ Lectorem, & Hyacinthum Vezzonum Theologum, ac Lectorem Philosophiæ. In quorum fidem Dat. in Conuentu nostro S. Iosephi Ciuitatis Florentiæ hac die 20. Iulij 1684.

Fr. Io: Laurentius Corradi Prouincialis, &c.

NOS F. F. FELICIANVS BASSANVS ORDINIS

Minorum Sacræ Theologiæ Lector, & Hyacinthus Vezzonus Theologiæ Professor ac eiusdem Ordinis Philosophiæ Lector.

De mandato R. A. P. Nostri, P. Ioannis Laurentij Corradi Theologi in Prouincia Tusciæ Prouincialis iuxta Ordinem supra relatam R. A. P. Vicarij Generalis Bernardini à Fuscaldo vidimus reuoluimus, ac bene inspeximus totum hunc libellum cuius titulu Opusculum de iusto Iudice Sanctæ Inquisitionis ab A. R. P. Ioanne Baptista Neri Lectore Iubilato olim Prouinciali ac Tusciæ Prouinciæ Definitorè in quo cum omnibus rectè consideratis, & perpensis nihil sit quod aduersetur Fidei orthodoxe vel a Bonis moribus

ribus auertens inno Sanctam , & Catholicam Doctri-
nam contineat , & ad publicum bonum valde con-
ducatur . Ideo ex omni Capite dignum existimamus ri-
pis mandandum . In quorum fidem . Dat in hoc
Conuent. S. Iosephi Ciuitatis Florentiæ hac luce 25.
Iulij 1684.

Fr. Felicianos Bassamus qui supra Sacræ Theologiæ Lector.

F. Hyacinthus Vezzoni Theologus ac Philosophiæ Lector.

Admodum R. P. F. Dominicus Maria Brancaccini Ordini
Seruorum B. M. V. videat librum & inscriptis
referat.

Dat. a 7. Luglio, 1684.

Alex. Puccius Vic. Gen. Flor.

Illustriss. ac Reuerendiss. Domine . Vt imperata Do-
minationis vestræ , debito compleantur obsequio :
Opusculum cui titulus est : De Iudice Sanctæ Inqui-
sitionis , ab Admodum Reuerendo Patræ Fratre Ioa-
ne Baptista Neri , Ordinis Minorum S. Francisci
de Paula , Sacræ Theologiæ Lectore Iubilato , ac iu-
ris Canonici Professore compilatum , sedulo discuf-
si , ac vndique animaduerti , & cum in eo nihil ,
quod pias , & honestas torqueat aures ; bene ta-
men sana eruditione quod plurimum oblectet , com-
pererim , publicæ vtilitatis ergo typis mandandum
omnino censeo Florentiæ e Conuentu D. Annuncia-
te . Die 3. Aug. 1684.

Ego Fr. Dominicus Maria de Brancaccinis.

Ordinis Seruorum B. M. V.

Imprimatur seruatis seruand.

Alex. Puccius Vic. Gen. Flor.

AD REVERENDO PADRE LECTOR BLASIVS
 Ordinis Minimorū S. Francisci de Observantia Consul-
 tor huius S. Off. Flor. diligenter videat, & perlegat li-
 brum hunc, cui titulus est De Iudice Sanctæ Inquisi-
 tionis positum ab admodum R. P. Fr. Io: Baptista Neri
 Ord. Minimorum S. Francisci de Paula, & si quid
 inuenerit quod sit Sanctæ Fidei Cat. contrarium at-
 que bonis moribus referat. Dat. ex edibus S. Off.
 Flor. Die 28. Augusti 1684. Reuerendiss. P. Fr.
 Franciscus Aug. Gambaroua Miniorum Conuentu
 S. Francisci Cancell. S. Francisci Florentiæ.

Cum Opusculum de Iudice Sanctæ Inquisitionis ab Ad-
 modum R. P. Fr. Ioanne Baptista Neri, Ordinis
 Minimorum Sancti Francisci de Paula Sacræ Theolo-
 giæ Lectore Iubilato, ac Iuris Canonici Professore
 compilatum accuratè iustrauerim, nihil Fidei nostræ
 Catholicæ, ac morum honestati obuium habui. Imò,
 cum sana, valdeque proficua Doctrina polleat, in
 publicam vtilitatem eum typis exponere [si Patri T.
 Reuerendissimæ videbitur) censcrem. E Conuentus
 Omnium Sanctorum die 30. Augusti 1684.

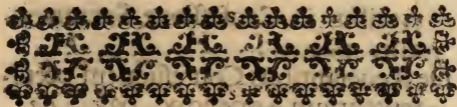
*Gr. Blasius de Dulci Minimorum de Observantia
 & S. Offici Consulsor*

Attenta supradicta Atestatione
 Imprimatur die 31. Augusti 1684.
 Fr. Franciscus August. Gambaroua Cancell. S. Off. Flor.
 Ruberto Pandolfinus Senat. Sereniss. Magno Ducis Audit.

SY-



732781



SYLLAB.

CAPITVLORVM HVIVS

OPVSCVLI.



CAPVT I. De Hæreticis preuentis, pagina 1.

CAPVT II. De Hæreticis sponte cõparentibus pag. 7.

CAPVT III. De Fautoribus Hæreticorum, pag. 8.

CAPVT IV. De Suspectis de hæresi sponte comparentibus, pag. 17.

CAPVT V. De sponte comparentibus qui de hæresi sunt preuenti, pag. 20.

CAPVT VI. De Polygamis, pag. 22.

CAPVT VII. De Confessarijs sollicitantibus

tantibus in Confessione Sacramentali, pag. 27.

De Reuelantibus Confessionem poenitentium Appendix, pag. 62.

CAPVT VIII. Aliqua dubia proponuntur circa inquisitorum præuentionem, pag. 62.

CAPVT IX. De Sortilegijs, pag. 65.

CAPVT X. De Blasphemantibus, pag. 76.

CAPVT XI. De Retentoribus librorum prohibitorum, pag. 80.

CAPVT XII. De Edentibus carnem in diebus prohibitis, pag. 85.

CAPVT XIII. De illis, qui malè loquuntur de Excommunicationibus, pag. 87.

CAPVT XIV. De Infordescentibus in Excommunicatione, pag. 88.

CAPVT XV. De Celebrantibus Missam, & administrantibus Sacramentum Pœnitentiæ cum Sacerdotes non sint, pag. 92.

CAPVT XVI. De illis, qui se præ-

representant sponte in Sancto Tribunali
antecedenter præuerti, pag. 94.

CAPVT XVII. De his, qui negant
Sanctissimam Trinitatem, Diuini-
tatem Christi, Conceptionem eius
ex Spiritu Sancto, Mortem eius ob
nostram redemptionem, ac Virgi-
nis Mariæ Virginitatem, pag. 95.

CAPVT XVIII. De illis, qui incur-
runt in errorem protegendi Hære-
ticos, vel de hæresi suspecti, pag. 97.

CAPVT XIX. De illis, qui contrafa-
ciunt Constitutioni Pauli V. Glorio-
sæ Memoræ, pag. 98.

CAPVT. XX. De Iudeis, & Infide-
libus, circa delicta eorum ad S. In-
quisitionem spectantia, pag. 108.

CAPVT XXI. De Falsis Testibus,
pag. 118.

CAPVT XXII. De Confrontatione
Testium, pag. 120.

CAPVT XXIII. De Tortura danda
Reis, pag. 121.

CAPVT XXIV. Aliqua Documenta
generalia traduntur, pag. 123.

CAPVT XXV. Instructio pro forman-
dis Processibus in causis Strigium,
Sortilegiorum, & maleficiorum,
pag. 129.

CAPVT XXVI. In quo aliqua curio-
sa, & necessaria, ad scitu dignia,
circa Bulla Urbani VIII Pontificis
Summi circa prohibitionem de non
sumendo Tabacchum in aliquibus
Ecclesijs, nec in Foribus Earum
sue Atrij, Sacristijs, &c. pag. 143.

CAPVT XXVII. siue vltimum, de
Aduocato pro Reis defendendis in
Sancta Inquisitione detentis, & quo-
modo se gerere debeat in eorum de-
fensionibus.

Appendix contra Blasphemantes post
Caput 27.

De Tortura

De Tortura



S Y N O P S I S

Resum notabilium, quæ in hoc Opere continentur.

Absolutio Hæreticorum, si fatentur adhefisse, &c. fiat de formali, considerata circumstantia delicti, & persona cap. 1. in d. pag. 200.

Ad probandum contra Hæreticos sufficiunt minores probationes, quam in alijs casibus cap. 1. pag. 6. n. 78. pag. 200.

Admittere sollicitationem male nefas non esse peccatum, quomodo tractandi sint in S. Tribunali cap. 7. pag. 50. n. 45.

Bona condemnatorum de crimine hæresis quomodo disponenda sine S. Tribunali cap. 1. pag. 5. n. 12. 13. 14.

Blasphemantes, qui sint cap. 1. pag. 66. n. 1. 2. quomodo S. Inquisitio procedere debet contra istos, ibidem in n. 9. usque ad 8. in d. sive.

Conuictus de heresi quomodo in S. Tribunali tractandus sit
cap. 1. pag. 4. a n. 9. usque ad 12.

Confessarius quomodo se gerere debeat contra fautores hereticorum
cap. 3. pag. 16. n. 19. & 20.

Confessarius sollicitans mulierem, vel alium in Confessione
Sacramentali, quis dicatur, & quid veniat nomine sol-
licitationis cap. 7. pag. 27. n. 1. incurrunt etiam non in-
choatis actibus ibidem.

Confessarius non est necesse, ut actus compleat ibidem.

Confessarius ad hoc, ut dicatur sollicitans sufficit, ut agat
verba, vel actus obscenos tam ante, quam post confes-
sionem, dum mulier manet in confessionario, &c. vel
alius, &c. ibidem.

Celebrantes Missam, & administrantes Sacramentum Pe-
nitentie non Sacerdotes, quomodo puniendi cap. 15. per
totum pag. 92. n. 1.

Confessarius pro alijs sollicitans in Confessione Sacramentali
cap. 7. pag. 27. n. 1.

Confessarius dans Penitenti in confessionario donum non soli-
litium incurrit, &c. cap. 7. n. 2. pag. 27. etiam si sen-
tentia contraria sit.

Confessarius dans in confessionario mulieri, vel iuueni quan-
tatem pecunie ad paupertatem eius tantum subleuandam
non incurrit, &c. ibidem n. 4. & precipue quando Con-
fessarius in hoc se explicat totum facere ob meram chari-
tatem.

Confessarius non dicitur sollicitans si det alicui femine, &c. in
Confessione aliquas paruas deuotiones, ibidem.

Confessarius laudans pulchritudinem penitentis in actu Sacramentalis Confessionis, incurrit, ibidem, n. 5. per totum, ubi multa considerantur, etiam n. 6. ibidem.

Confessarius interrogans mulierem, que habuit rem cum aliquo, an extra, vel intra vas an incurrat, vide ibidem n. 7.

Confessarius dicens in actu Sacramentalis Confessionis te amo, ut sororem meam, an dicatur sollicitans, ibid. n. 8.

Confessarius dicendo verba turpia in confessionario, etiam si fingat confessionem incurrit, ibid. n. 9. pag. 31.

Confessarius ad incurrendum in penas contra sollicitantes fulminatas per Bullas, non habet parvitatem materię ibidem n. 10.

Confessarius tradens epistolam amatoriam in confessione legendam a penitente, siue in confessione, siue post, incurrit ibidem n. 11. quod idem dicendum est de leonicio ibidem n. 12.

Confessarius, qui mulierem venientem ad illum, ut faciat suam confessionem, etiam si ante quam de confessione tractent, nec illam a confessione disuadeat, incitando illam ad turpia, incurrit cap. 7. pag. 33. n. 13.

Confessarius sollicitans mulieres, vel alios in alijs Sacramentis non incurrit cap. 7. pagina 34. n. 15.

Confessarius sollicitans filiam spiritualem post longum tempus ante confessionem, vel illa peracta non incurrit, ibidem n. 14. nec Inquisitores contra illum ob hanc causam procedere potest, ibidem.

Confessarius sollicitans mulierem, siue alium, tam in actu Sacramentalis Confessionis, quam immediate ante, quam immediate post, est suspectus de heresi, tam ante Bullas,

Bullas, quam post cap. 7. pag. 35. n. 18.

Confessarius, qui conuentionem fecit cum muliere de turpi-
bus peragendis extra confessionem si deinde in domo mulie-
ris illam sollicitat non est denunciandus, cap. 7. pag. 47.
n. 48.

Confessarius sollicitans in actu Sacramentalis Confessionis,
etiam si facta fuerit correptio fraterna, est denunciandus
cap. 7. pag. 47. n. 41.

Confessor, qui statim post sollicitationem penitet se peccasse,
denunciandus est, cap. 7. pag. 47. n. 48.

Confessarius praesentis per duos testes, si sponte compareat
quomodo sit agendum cum illo, cap. 8. n. 1. & 2.

Confessor, vel alius accusatus, V. G. in Sancto Tribunali
Florentiae, ac delictum est Pisis patratum, quisnam ex
duobus Inquisitoribus esse debet Iudex, cap. 8. pag. 62.
n. 3. & 4.

D
Devians a Fide Catholica corde, non verbo, neque facto,
quid de illo faciendum sit in Sancto Tribunali, cap. 1.
pag. 6. n. 19.

Denunciatio tenetur ille, qui audiuit a persona fide digna alii
quem confessorem sollicitasse mulierem in Sacramentali
Confessione, vel aliquem esse haeticum, cap. 7. pag.
38. n. 23.

Denunciatio contra mulieris contra confessarium bonae fame, an
sufficiat ad, &c. cap. 7. pag. 54. n. 56. 57. 58. 59. & 60.

Delictum sollicitationis per testes singulares an possit probari
cap. 7. pag. 36. n. 61.

Denunciations factae inter Regulares contra ipsos, & suo
Superio-

Superiores a Subditis, an recipienda sint in S. Inquisitione, sicut a Superioribus contra subditos suos, cap. 7. pag. 57. n. 60.
Damnati ad irremediam a Sancta Inquisitione non sunt Inregulares, cap. 8. pag. 66.
Documenta aliqua generalia circa denunciations, & denunciantes dantur, pag. 123. a n. 1. usque ad 7. inclusive.

E

Eminentissimi Cardinales Supremi Tribunalis Sancte Inquisitionis possunt procedere contra Episcopos, & alios Prelatos cap. 7. pag. 44. n. 33. Non sic Reuerendiss. Patres Inquisitores, ibidem pag. 43. n. 32. quomodo se gerere debeant, quando adest accusatio contra istos in Sancto Tribunali, ibidem.
Excusantur a denunciatione in Sancto Tribunali illi, qui probabiliter putant sibi maximum malum euenturum, cap. 7. pag. 52. n. 50. & 51. quod etiam valet in timore admisione bonorum, cap. 7. pag. 53. n. 52.
Edentes carnes in diebus prohibitis ab Ecclesia quomodo puniendi sunt, cap. 12. per totum pag. 85.

F

Filij Hereticorum quomodo tractandi sint in Sancto Tribunali, cap. 1. pag. 5. n. 15.
Filij Hereticorum tam Patris, quam Matris sponte comparentes, quomodo tractandi sint, cap. 2. pag. 7. n. 2.
Fautores Hereticorum, qui dicantur, & quot modis tales dici possint, & quomodo contra istos procedendum sit, cap. 2. & 3. per totum pag. 8. a n. 1. usque ad 20.

Heretici positivi quales sint, qualesque negativi, cap. 1. pag. 1. n. 1. Et pag. 3. n. 1.

Heretici impenitentis transactis terminis assignatis illis ad se penitendum traduntur brachio seculari, cap. 2. n. 2.

Heretici defuncti possunt processari, sicut de heresi suspecti, cap. 1. n. 17.

Hereticus sponte comparens quia sit, et quomodo sit recipiendus in Sancto Tribunali, c. 2. n. 1.

Judei errantes in ijs in quibus cum Christianis conveniunt quomodo tractandi sint a Sancta Inquisitione c. 20. pag. 108.

Inuocatio Daemonum; distinguenda est, et quomodo tales Daemonum inuocatores tractandi sint in Sacro Tribunali Inquisitionis c. 13. pagin. 6. n. 29.

Inquisitores debent plura attendere in castigatione Confessariorum sollicitantium c. 7. Infordecentes in excommunicatione, qui dicuntur, et quid de illis faciendum c. 14. pag. n. 88. a n. 1. usque ad 6. inclusive.

Instructio pro formandis processibus in Sancto Tribunali, et precipue in Causis strigium Sortilegiorum, ac maleficiorum c. 25. pagin. 125. a n. 1. usque ad 27. inclusive.

Laicus, vel Clericus, fingens se esse confessorium sollicitans mulierem in Confessionario non incurrit, etc. c. 7. pagin. 39. num. 25. denunciandus tamen est tamquam de heresi suspectus.

suspectus cap. 7. pagin. 4. num. 26.
Libros prohibitos retinentes quomodo tractandi sint in S. Tri-
bunali c. 11. a n. 1. usque ad 10. inclusivè pag. 8.

M

Alicuius puniuntur Rei Sancta Inquisitionis, qui a principio
suum errorem fideliter fatentur, quam qui post publica-
tionem testium c. 1. pagin. 2. n. 2.

Mulier sollicitata potest absolvi a confessario dummodo para-
ta sit sollicitantem confessariam denunciare c. 7. pagin. 48.
n. 42.

Mulier magia trahens confessarium ad amorem erga ipsam,
qua mediante magia Confessarius non amittit prudentiam si
ipsum Confessarius sollicitet in confessione denunciandus est c.
3. pagin. 43. n. 54.

Confessarius a magia mulieris, si perdit prudentiam, solli-
citans non est denunciandus ibidem.

Male loquentes de excommunicationibus quibus penis subdantur
c. 13. pagin. 87.

N

Negantes Sanctissimam Trinitatem, diuinitatem Christi,
Conceptionem Virginis Mariae, & alios articulos fidei quo-
modo in S. Inquisitione sint tractandi c. 17. pagin. 95 n. 1. & 2.

P

Procurator siue Advocatus rei quid facere debeat c. ultim.
Protogenes hereticos, vel de heresi suspectos; de hijs vi-
de c. 18. per totum pag. 97. n. 7.

Perquisitio debet fieri de libris, scripturis, &c. c. 1. pagina 2.
† † 2 Papa

Papa potest accusari de Crimine heresi atque condemnari. 1.
in pagin. 6. n. 18. Polygamia qualis sit, & quatuplex, & quomodo polygami con-
demnari debent c. 6. per totum.

Polygamus Conuinctus negans delictum quomodo tractandus,
ibidem n. 6. ubi multa inuenies pagina. 25. & 26.

Polygami debent condemnari ad Triremes saltem per quinque-
nium, quibus transactis cum prima uxore redeant c. 7.
pag. 24. n. 4.

Præuictus in S. Inquisitione quomodo tractandus sit, etiam
sponte comparens c. 16. pag. 49. n. 1. 2. 3. 4.

Præceptum denunciandi, delinquentes, in S. Tribunali obli-
gat sub letali culpa c. 7. pag. 35. n. 16.

Puelle uera, & femine nubiles sollicitate, non tenentur de-
nunciare immedite, bene tamen mediate, sicut, & mo-
niales c. 7. pag. 46. n. 38.

Processus contra striges quomodo formandi pag. 133. c. 25.

R

Reuelantes Confessionem Penitentium puniri possunt a San-
cta Inquisitione. Appendix pag. 62. n. 1. 2. & 3.

Relapsi absque abiuratione brachio seculari tradantur c. 1.
pag. 2. n. 2.

Requisita multa requiruntur ad condemnandum hereticum ne-
gatiuum c. 1. pag. 3. n. 3. 4. 5. 6. 7. 8. & 9.

Reuelare unusquisque tenetur delinquentes in fide, vel de
infidelitate suspectos intra terminum præfixum, a decre-
tis, & bullis Pontificijs Sacra Tribunali, alias est exco-
municatus c. 7. pag. 37. n. 20.

Regularis Castigatus ob sollicitationem a S. Tribunali, an

inhabilis sit ad officia, & dignitates vide c. 7. pag. 60.
800. 27. c. 2. illud. . . 2. a. . . .

S

Sancti Inquisiti formando processum contra aliquam personam debet respicere, ad personam accusatam, & ad accusantem, clar. ocu. o. c. 7. pag. 49. n. 43. e pag. 19. n. 65.

Subornantes testes quomodo puniendi; quid de illis agendum in S. Tribunali. c. 21.

Suspecti de heresi sponte comparentes, qui dicantur, & quid faciendum de istis c. 4. pag. 17. per totum.

Suspecti de heresi preuenti, qui sint, & quomodo erga illos procedendum sit c. 5, per totum, pag. 20.

Sacerdos carens Iurisdictione delegata, sollicitas. In locho Confessionis in curuit in penas contra sollicitantes lateas, c. 7. pag. 41. n. 28. quod idem dicendum est de interpetre contentis, ibidem n. 27.

Sollicitans negans delictum torturandus est, quid autem agendum sit de illo vide c. 7. pag. 49. n. 44.

Sollicitata, vel sollicitatus in confessione Sacraamentali, tenetur etiam cum suo Graui damo, denunciare sollicitantem, vel hereticum vide c. 7. pag. 50. & 51. n. 48. & 49. contrarium tamen probabile est vide ibidem.

Sententia contra sollicitantes an debeant legi publice, vel priuatim (suo modo) c. 7. pag. 58. n. 61. 62. & 63.

Sortilegi qui sint c. 9. pag. 65. n. 1. & 2.

Sortilegi habentes pactum cum Dæmone tam explicitum, quam implicitum, quales sint c. 9. pag. 66. n. 3. & 4.

Sortilegi quomodo a S. Inquisitione tractandi sint. c. 9. pag. 67. n. 5.

Sortilegia quando facta sunt ad benevolentiam captandam, quid in hac re sit agendum a S. Tribunali c. 9. pag. 68. n. 7. 8. & 9.

Sortilegia qualificata, quae sint, & quae non qualificata non sunt, quomodo a S. Inquisitione consideranda sint cap. 9. pag. 7. a nu. 10. usque ad 17. inclusiuè.

Superiores regulares nullo modo se ingerant in Causis spectantibus ad Sanctam Inquisitionem c. 19. pag. 98. a num. 1. usque ad 22. inclusiuè, ubi ad quantum Bulla Pauli V. se ostendat videri potest.

T

Testium falsi quomodo puniendi sint in Sancto Tribunali, quando ibi vel falso accusant, vel falsum asserunt c. 21. pag. 118. n. 1.

Testis pecunia Corruptus quomodo puniri debeat c. 21. pag. 119. n. 2.

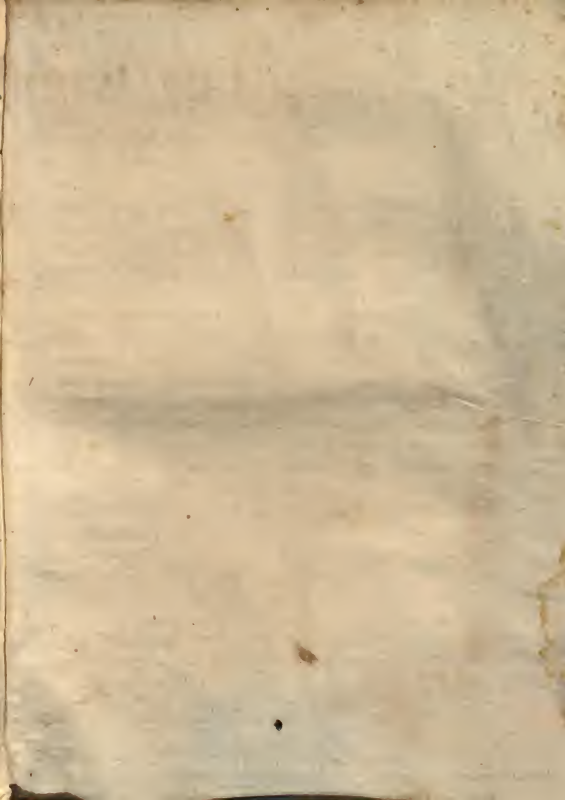
Testes probantes in Sancto Tribunali exceptiones habere non debent c. 1. pag. 1. n. 1.

Testium confrontatio quomodo, & quando fieri debeat in S. Tribunali c. 22. pag. 120. per totum caput.

Tortura quando, & quomodo danda reis c. 23. per totum pag. 121.

Tabacchum sumere in Ecclesijs, choro, atrio Ecclesiarum, & earum sacristijs, ubi est prohibitio per Bullam Urbani VIII. summi Pontificis sic casus spectans ad Sanctum Officium c. 26. pag. 141. per totum Caput.

Appendix aliqua adminicula proponuntur contra blasphemantes.





bull

